

ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: ΚΩΝΣΤ. Α. ΨΑΧΟΣ: Τὸ παναρμόνιον ὄργανον καὶ τὸ σύστημα ἐφ' ὃ κατεσκευάσθη τοῦτο.— ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ: Ναπολέων Λαμπάλετ.— ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ: Ἔργα καὶ ἡμέραι τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Μελοδράματος.— ΧΡΟΝΙΚΑ: Τὸ μελόδραμα.— Οἱ κώδικες τῆς μονῆς τῆς Κροτοφέρειης.— Ἀπάντησις εἰς τὸν κ. Θ. Πίνδιον.— ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΩΦ: Τὸ Σολφέζ εἰς τὰ Ὑδαία.— ΑΛΕΞ. ΤΟΥΡΝΑΓΊΣΣΕΝ: Ἡ «Μοδιτροβλες» τῆς Ἀθήνας» τοῦ κ. Χ. Χαίροπούλου.— Χ.: Ἡ φετινὴς γιορτὴς τοῦ Ζάλτομπουργκ.— ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ: Τὸ θέατρο πρόξας στίς φετινὴς γιορτὴς τοῦ Ζάλτομπουργκ.— Κ. Α. ΨΑΧΟΣ: Γράμματα πρὸς τὰ «Μουσικὰ Χρονικὰ».— Ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τῶν Ὑδαίων.— Τὸ Ὑδαίον Θεσσαλονίκης.— ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.— Ἡ συναυλία τῆς κ. Τριτέλλα.— ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.— Παραρτήματα.— ΕΙΚΟΝΕΣ: Τὸ παναρμόνιον ὄργανον τοῦ κ. Ψάχου.— Ὁ κ. Ἰωάννης Καραγιάννης.— ΘΕΑΤΡΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ἐθριπίδου Φοίνισσαι.— Ἀρχαία τραγωδία ὅπως τὴν ἔχει ἀποδώσει σὲ στίχους νεοελληνικοὺς ὁ Νικόλαος ὁ Ποριώτης. Ἐκδοσις ἀναθεωρημένη καὶ τυπωμένη στὰ «Μουσικὰ Χρονικὰ».

ΕΤΟΣ Δ'. ΤΕΥΧΟΣ 7-9 (43-45)
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1932

“ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ,,
ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΙΔΡΥΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΣΗΦ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 38

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ :

(‘Απαραιτήτως προπληρωτέα)

Έτησία διὰ 12 τεύχη Δρχ. 100.—

Έξάμηνος > 6 > 55.—

Τιμή έκάστου τεύχους > 10.—

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : Δι’ ελόκληρον σελίδα δρχ. 500
καί κατ’ αναλογίαν διὰ μικρο-
τέρους χώρους.

Έμβάσματα και επιστολαί έν γένει
δέον να αποστέλλωνται προς τον κ.
Ίωσηφ Παπαδόπουλον, Γραμμα-
τοθυρίδα 230 ΑΘΗΝΑΣ.

(Διὰ τὰ άνωπόγραφα άρθρα εϋθύνονται οι γράφοντες, διὰ κάθε άνωπόγραφο
άρθρο ή σημαίωμα ή διεϋθυνσις. Τά χειρόγραφα δέν επιστρέφονται).

“MOUSIKA CHRONIKA,,

REVUE MENSUELLE D'ART
FONDATEUR - DIRECTEUR

JOSEPH PAPADOPULOS

BUREAUX, RUE ARISTOTELES, No 38 ATHÈNES

ABONNEMENT ANNUEL :

(Strictement payable d' avance)

GRECE Pour 12 volumes Dr. 100.

ETRANGER Dolar. 3.

Le Numéro Drs. 10.

ANNONCES : La page entière Dol. 10.
Demie, quart de page
etc. en proportion.

Toute la correspondance, remises
d' argent doivent être adressées à
Mr Joseph Papadopoulos - Boite
Postale No 230—ATHÈNES.

SOMMAIRE

CONST. PSACHOS: Le «panarmonium» comme instrument de musique et sa construction.

STAVROS PROCOPIOU: Napoléon Lambélet.

JEAN KARA-PANNIS: Les jours et les travaux du premier Opéra grec.

CHRONIQUE: L'Opéra.—Les manuscrits de Cryptophère, etc.

ARIST. COUNDOUROF: Le solfège aux conservatoires.

ALEX. THURNEISSEN: Critique musicale.

SOCRATES CARANTINOS: Le théâtre de la prose aux fêtes de Salzburg de cette année.

Lettres—Notes—Bibliographie etc.

EURIPIDE: Les Phœniciennes: Traduction en vers par Nicolas Poriotis.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΕΥΧΟΣ 7-9 (43-45)
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
1932

ΤΟ "ΠΑΝΑΡΜΟΝΙΟΝ," ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΦ' ΟΥ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΘΗ ΤΟΥΤΟ

Προτιθέμενος να δημοσιεύσω προσεχῶς τὴν ἐπὶ τῶν διασημάτων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς μουσικῆς θεωρίαν μου, ἐφηρμοσμένην ἐπὶ τοῦ «Παναρμονίου» ὄργάνου, ἀναδημοσιεύω σήμερον τὴν διὰ πρώτην καὶ μόνην φοράν ἐν τῇ «*Neue Musik Zeitung*» τῆς Στουτγάρτης καὶ ἐν τῷ τεύχει αὐτῆς τῆς 1 Δεκεμβρίου 1926 δημοσιευθεῖσαν σειρὰν τῶν 42 μερῶν, ἅτινα περιλαμβάνει ἡ Διαπασὼν τοῦ «Παναρμονίου», εἰς ἕκαστον δὲ τῶν ὁποίων ἀναλογεῖ καὶ ἐν τῶν ἰσαριθμῶν πλήκτρων αὐτῆς.

Τὴν σειρὰν ταύτην τῶν 42 μερῶν ἐδημοσίευσά τότε ἀμέσως μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὄργάνου μου, προλαμβάνων πᾶσαν τυχὸν παράκλησιν, εἴτε καὶ ὑφαίρεσιν αὐτῶν, ὡς εἶχον ἰσχυροὺς τότε λόγους νὰ πιστεύω. Ἀκόμη δὲ περισσότερον, καθόσον ἐν Γερμανίᾳ προνόμιον εὐρεσιτεχνίας δὲν παρέχεται εἰς πνευματικὴν ἐργασίαν, ἀλλ' ἐν συνδυασμῷ τῆς αὐτῆς πρὸς μέσα τεχνικά, ὅπως καὶ θὰ ἐγίνετο βραδύτερον διὰ κοινῆς αἰτήσεως ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. *Steinmeyer*, ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τοῦ ὁποίου, ἐν τῷ *Oettingen* τῆς Βαυαρίας εὐρισκομένῳ, κατασκευάσθη τὸ «Παναρμόνιον» εἰς δύο τύπους, Ὁργκελ καὶ Ἀρμονίον μέγαλον καὶ μικροῦ.

Ἴδου τὶ προέταξα τότε τῆς σειρᾶς τῶν ἀριθμῶν τῆς διαίρεσέως μου.

Τὴν 29ην Ἰουνίου 1924 ἐτελέσθησαν ἐν Ἐπιγγεν τῆς Βαυαρίας τὰ ἐγκαίρια τοῦ νέου μεγάλου τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ὄργάνου (1). Εἰς τὸν

(1) Βλέπε ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ L. Bürchner «*Τὸ ὄργανον τοῦ καθηγητοῦ κ. Ψάχου διὰ τὴν Βυζαντινὴν καὶ Ἀνατολικὴν Μουσικὴν*» «*Neue Musik Zeitung*». Τεύχος 2 Σεπτεμβρίου 1924.

εισαγωγικόν μου λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησα τότε καὶ ὅστις ἐδημοσιεύθη εἰς ἰδιαιτέρον τεύχος γερμανιστί, ἐξέθηκα δι' ὀλίγων τὰς γενικάς καὶ θεμελιώδεις βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται τὸ σύστημά μου. Αἱ ὀλίγαι αὐταὶ γραμμαὶ σκοπὸν αὐτῶν ἔχουσι νὰ δώσωσι γενικὴν τινα ιδεάν τοῦ συστήματος, ἐφ' οὗ στηριχθεὶς κατεσκευάσα τὸ ὄργανόν μου.

Τὸ σύστημά μου τοῦτο, ἐπὶ ἰδιαιτέρων νόμων βασιζόμενον, οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν τόσον μὲ τὴν φυσικὴν, ὅσον καὶ τὴν συγκεκραμένην κλίμακα τῆς μουσικῆς τῆς Ἑσπερίας, αἰτῖνες ἀμφότεραι περιλαμβάνονται ἐν τῷ συστήματί μου ὡς λεπτομέρεια.

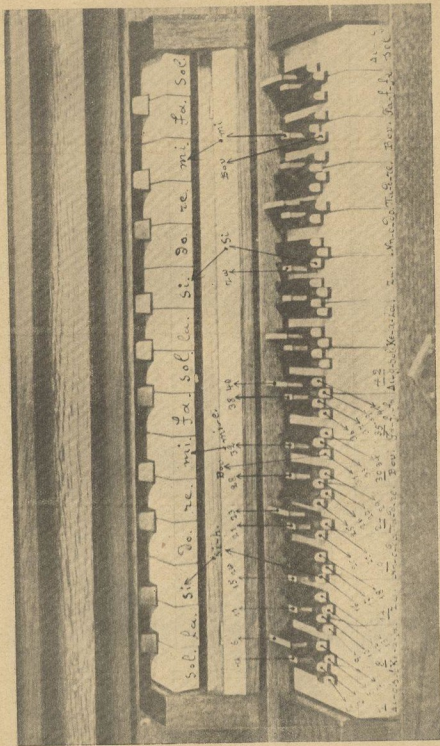
Οἱ νόμοι τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς εἶναι ἐντελῶς διάφοροι. Τόσον εἰς τὰ λειτουργικὰ μέλη, τὰ διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Ὑψίστου προωρισμένα, ὅσον καὶ εἰς τὰ δημόδιον ἄσματα τοῦ λαοῦ, διεσφάθη πιστῶς ἡ φωνητικὴ παραδόσις τῶν ἀρχαίων μελωδικῶν τρόπων. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διεσφάθησαν ζωντανοὶ τρόποι καθαρῶς ἑλληνικοί, μεθ' ὅλων τῶν διαστηματικῶν λεπτομερειῶν καὶ ἰδιοτήτων αὐτῶν. Ἡ διὰ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως διασφθεῖσα μουσικὴ αὕτη, στηρίζεται ἐπὶ ἰδιαιτέρων ὅλως μελωδικῶν νόμων. Τὴν κλίμακα αὐτῆς, ἥτις εἶναι πλουσία καὶ πολυσχιδῆς ἀπεκρυστάλλωσα εἰς 42 μέρη ἐντὸς μιᾶς διαπασῶν. Τὰ 42 ταῦτα μέρη διεμοίρασα εἰς τοὺς ἐπτὰ τῆς διαπασῶν τόνους, καθ' ὁμοίαν καὶ τὸ ὕψος ἐκάστου τῶν μεγαλειτέρων καὶ μικροτέρων διαστηματίων, τῶν ὁποίων ποιοῦνται χρῆσιν οἱ ὁκτὼ ἡχοὶ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, χωρὶς οὐδὲν τούτων νὰ ὑποβάλω εἰς σύγκρασιν, ὅπερ θὰ ἦτο λίαν εὐχερές, ἂν ἤθελον.

Τὰ 42 μέρη (ἔψη) τῆς Διαπασῶν ἀποδίδονται ἐπὶ τοῦ ὄργανου μου δι' ἰσαριθμῶν πλήκτρων, τὰ ὁποῖα διενεμήθησαν οὕτως, ὥστε νὰ περιλαμβάνωνται ἐν τῇ ἐκτάσει μιᾶς παλιᾶμης. (¹)

Σήμερον παραδίδω εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ ὕψος τῶν 42 τούτων μερῶν διὰ κλασματικῶν ἀριθμῶν, χάριν δ' εὐκολωτέρου καθορισμοῦ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ μονοχόρδου καὶ διὰ χιλιοστῶν, ἐπὶ χορδῆς ἐνὸς χιλιοστομέτρου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θέον νὰ γνωρίσω εἰς ἐκείνους, οἵτινες θ' ἀσχοληθῶσι μὲ τοὺς ἀριθμούς μου, ὅτι τὰ δι' αὐτῶν καθοριζόμενα ἔψη δὲν προήλθον ἐκ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ μονοχόρδου θέσις ἐκάστου καθωρίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διὰ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως διασφθεντῶν διαστηματίων ἐν ταῖς ἱεραῖς μελωδίαις καὶ τοῖς ἄσμασι τοῦ ἑλλην. λαοῦ.

(¹) Ἐκ τῶν 42 πλήκτρων τὰ 8 εἶναι λευκά, ἴσα τὸ μέγεθος πρὸς τὰ συνήθη τοῦ Κλειδοκυμβάλου, τὰ δὲ λοιπὰ 34 μαῦρα μικρὰ εἰς δύο σειρὰς, τὴν μίαν ὑπερθεῖν τῆς ἄλλης.

ΤΟ "ΠΑΝΑΡΜΟΝΙΟΝ", ΟΡΓΑΝΟΝ

"Η σειρά τῶν πληκτρῶν (εξαβιβειούρα) τοῦ μεζοῦ "Παναρμονίου" περιλαμβάνει τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην Διατάξιν (ὁκτάβαν) ἐκ τῶν τεσσάρων, τὰς δύοῖας ἔχουσι τὸ "Ὀργάνον".— Ἡ ἀνοξιά τῶν πληκτρῶν εἶναι ἡ τοῦ Κλειδοκοιμβίου.
— Τὰ λευκά πληκτὰ ἀποδίδουσι τὴν καθαροῦς Βυζαντινὴν διατονικὴν ἁλίφαξαν.— Οἱ αἰθόντες ἄριθμοὶ (12) τῶν λευκῶν τῆς πρώτης σειράς καὶ τῶν μαυρῶν τῆς δευτέρας σημεῖονται ἐπὶ τῶν λευκῶν πληκτρῶν, τῶν δὲ τῆς τρίτης ἐπὶ τοῦ ἄνοξου λευκοῦ διαμορματοῦ.

Ἄφ' οὗ κατόπιν μακροχρονίου μελέτης ἔπραξα τοῦτο, καθόρισα εἶτα καὶ τὰ ἀριθμητικὰ ὕψη, προσδιορίσας ταῦτα ἐπὶ τοῦ μονοχόρδου διὰ τῶν οἰκείων κλασμάτων. Εἰς ταύτην, τὴν ἐπὶ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως καὶ τῆς πείρας στηριζομένην μέθοδον, ἀποδίδω ὑψίστην σημασίαν, διότι ἐν ταύτῃ ἀκριβῶς κεῖται καὶ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας μου. Οὐδὲν τῶν 42 μερῶν εἶναι αὐθαίρετον, οὔτε δὲ καὶ παρήχθη ἐξ ἑτέρου τινὸς ὀπολογισμοῦ. Πάντα παρήχθησαν ὡς τμήματα ἀκέραια καὶ κανονικὰ ἐκ τῆς ὅλης χορδῆς, κατὰ τὸν νόμον ἐκείνον, καθ' ὃν τὸ μέρος παράγεται ἐκ τοῦ ὅλου.

Ἡ δὲ ἀριθμῶν καθορισθεῖσα μουσικὴ παράδοσις τοῦ Ἑλλήν. λαοῦ εἰς οὐδεμίαν εὐρίσκειται ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς νόμους τῆς ἀξουσιατικῆς. Ἐν τῇ ὁσονούπω ἐκδιδομένη θεωρίᾳ μου τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς διασαφηνίζονται πᾶσαι αἱ μεταξὺ τῶν τόνων σχέσεις καὶ ἀναλογίαι, θέλει δὲ καταδειχθῆ, ὅτι εἰς τοὺς τόνους τῆς Ἑλλήν. μουσικῆς δὲν δεσπόζουσι μόνον μελωδικοὶ νόμοι, ἀλλὰ καὶ ἁρμονικοί.

Λογίζομαι εὐτυχῆς, ὅτι ἡ «*Neue Musik Zeitung*», ἥτις πρὸ εἰκοσαετίας ἤδη πρώτη εἶχεν ἀσχοληθῆ μετὰ τὸ τότε ἀρξάμενον ἐν Ἑλλάδι ἔργον μου, πρώτη καὶ αὐτὴ δημοσιεῖει εἰς τὰς στήλας αὐτῆς τὴν μέχρι τοῦδε ἄγνωστον εἰς τοὺς μουσικοὺς κύκλους σειρὰν τῶν τόνων τῆς Ἑλληνικῆς Διαπασῶν. Καὶ τὴν σειρὰν ταύτην δημοσιεύω ἐκ καθήκοντος, ὅπως καταστῶ γνωστὰς εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους τὰς πολυποικίλους διαστηματικὰς διαιρέσεις τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς Μουσικῆς, εἰς τὰς ὁποίας διαιρέσεις συμπεριλαμβάνονται ὡς λεπτομέρεια αὐτῶν τὸ τε φυσικὸν καὶ τὸ συγκεραμμένον σύστημα καὶ αἵτινες, ὡς ἐλέχθη, οὐδεμίαν πρὸς αὐτὰ ἔχουσι σχέσιν.

Κατωτέρω παρατίθημι πίνακα, ἐν τῷ ὁποίῳ προσδιορίζονται τὰ ὕψη τῶν 42 μερῶν τῆς διαπασῶν τοῦ «*Παραρμονίου*», τιθεμένον παραλλήλως καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν φθόγγων, ὧν γίνεται χορῆς ἐν Γερμανίᾳ, τῇ Εὐρωπαϊκῇ ἐν γένει μουσικῇ καὶ τῇ Βυζαντινῇ.

Ἡ σειρὰ τῶν 42 μερῶν τῆς Διαπασῶν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

g — sol — Δι.	1	1000	1
	2	952 ⁸ / ₂₁	$\frac{20}{21}$
	3	937 ¹ / ₂	$\frac{15}{16}$
	4	928 ⁴ / ₇	$\frac{13}{14}$
	5	923 ¹ / ₁₃	$\frac{12}{13}$

	6	$916 \frac{2}{3}$	$\frac{11}{12}$
	7	900	$\frac{81}{90} \left(\frac{9}{10} \right)$
a — Ia — Кε.	8	$888 \frac{2}{3}$	$\frac{8}{9}$
	9	875	$\frac{81}{72} \left(\frac{7}{8} \right)$
	10	$866 \frac{2}{3}$	$\frac{13}{15}$
	11	$854 \frac{1}{6}$	$\frac{41}{48}$
	12	$843 \frac{1}{10}$	$\frac{27}{32}$
	13	$833 \frac{2}{10}$	$\frac{25}{30} \left(\frac{5}{6} \right)$
Буџавт.	Zω.	14	$812 \frac{1}{2}$
	Zω'	15	800
			$\frac{4}{5} \left(\frac{13}{16} \right)$
h — si	16	790	$\frac{79}{100}$
	17	$781 \frac{1}{4}$	$\frac{25}{32}$
	18	$766 \frac{2}{3}$	$\frac{46}{60} \left(\frac{23}{30} \right)$
c — do. — Nη.	19	750	$\frac{3}{4}$
	20	$712 \frac{1}{3}$	$\frac{4}{52}$
	21	700	$\frac{73}{20} \left(\frac{7}{10} \right)$
	22	$694 \frac{4}{10}$	$\frac{25}{36}$
	23	$686 \frac{2}{10}$	$\frac{33}{48} \left(\frac{11}{10} \right)$
d — re. — Πα.	24	$666 \frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$
	25	650	$\frac{39}{60} \left(\frac{13}{20} \right)$

	26	640	$\frac{32}{50}$	$\left(\frac{16}{25} \right)$
	27	$633 \frac{1}{3}$	$\frac{19}{30}$	
	28	625	$\frac{15}{24}$	$\left(\frac{5}{8} \right)$
	29	$619 \frac{1}{21}$	$\frac{13}{21}$	
Βυζαντ.	Bou.	30	$\frac{61}{100}$	
		31	$\frac{3}{5}$	
e. — mi. —	32	$593 \frac{3}{4}$	$\frac{19}{32}$	
	33	$583 \frac{3}{10}$	$\frac{28}{42}$	$\left(\frac{7}{12} \right)$
	34	575	$\frac{23}{40}$	
f. — fa. — Γα.	35	$562 \frac{1}{3}$	$\frac{9}{16}$	
	36	550	$\frac{11}{20}$	
	37	$541 \frac{1}{10}$	$\frac{13}{34}$	
	38	$533 \frac{2}{10}$	$\frac{16}{30}$	$\left(\frac{5}{15} \right)$
	39	$526 \frac{9}{10}$	$\frac{20}{38}$	$\left(\frac{10}{19} \right)$
	40	$520 \frac{8}{10}$	$\frac{25}{48}$	
	41	$510 \frac{4}{10}$	$\frac{49}{96}$	
g' — sol' — Δι'. 42	500		$\frac{1}{2}$	

(Μετάφρασις ἐκ τῆς «Neue Musik Zeitung»)

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΣΗΜ. : Ἡ ἄνευ ἀδείας τοῦ κ. Ψάχου ἀναδημοσίευσις τοῦ ἀρθροῦ τούτου μετὰ τῶν ἀριθμῶν τοῦ συστήματός του, ἀπαγορεύεται.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΜΠΕΛΕΤ

Μετά τὸν Σαμάρα καὶ τὸν Κόκκινο, καὶ ἄλλος ἀληθινὸς ἀρτίστας ἐξέλιπε. Ὁ ἐκλεχτὸς συνθέτης σωρείας ωραίων τραγουδιῶν, πού μὲ τὴ χάρι των (κράμα λεπτοῦ αἰσθήματος καὶ ἀριστοκρατικοῦ στοχασμοῦ) γαλουχηθῆκανε δύο γενεές, πέθανε πρὸ λίγου καιροῦ στὸ Λονδίνο, ὅπου διέμενε ἀπὸ πολλὰ χρόνια.

Ἀντίθετα πρὸς τὴν σημερινὴν ἐποχὴ τοῦ ἀρριβισμου καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς νοθείας, ὁ Ἑπτανήσιος καλλιτέχνης γεννήθηκε καὶ ἔδρασε στὴν πρωτοπόρον ἐκείνη ὄσφ καὶ ἀγνήν ἐποχὴ, ὅπου ὁ μουσικὸς, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα ὁ καλλιτέχνης, διάλεγε τὴν τέχνη του ἀπὸ ἔνστικτο, μὲ ἄλλα λόγια ἀπὸ ἀνυπέρβλητη ἀνάγκη, καὶ γι' αὐτὸ οἱ μουσικοὶ τύποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεκρίνοντο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ταλέντο τους, ὅτι ἦσαν ἀκόμη ἀπαλλαγμένοι καὶ ἀπὸ κάθε ἐλάττωμα ματαιοδοξίας, θορυβώδους ἀναδείξεως ἢ φιλοκερδείας, ὅπως συμβαίνει δυστυχῶς στὴν ἐποχὴ μας ὅπου ἡ Τέχνη ἐκπροσωπεῖται (πλὴν μερικῶν ἐξαιρέσεων) ἀπὸ παρανοημένους καὶ ὄλως διόλου ξένους πρὸς αὐτήν. Ὅσοι ἐγνώρισαν καὶ συνδεθῆκανε μὲ τὸν καλλιτέχνη πού ἐφυγε, θὰ θυμοῦνται μαζὺ μὲ τὸν ἐμπνευσμένον ἀρτίστα καὶ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ πολλὰ του χαρίσματα, τὸν μελίχιο, τὸν ἀριστοκράτη, τὸν σεμνὸ καὶ εἰλικρινῆ, πού ἀποτελοῦσε ἓνα πειστικὸ τεκμήριο ὅτι ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος εἶνε δύο πράγματα συνυφασμένα.

Ὁ Ναπολέων Λαμπελὲτ ὡς μουσικὸς ὑπῆρξε πρὸ παντὸς ἓνας Liediste μὲ χαρακτηριστὰ κατ' ἐξοχὴν λαϊκὰ. « Ἡ γυφτοπούλα » « ἡ Νεράιδες » « ἡ Ἄγνωστη » « Ἦ ἀγέρι τ' ἀπαλὸ » « τὸ ἔσμα τοῦ Διδὸς καὶ τῆς Σεμέλης » εἶνε ὅλα τραγοῦδια μιᾶς λεπτῆς ἐμπνεύσεως, καὶ ἀγνωστάτου ἑλλ. χρώματος. Θυμοῦμαι ἀκόμη τὴν βαθεῖα ἐντύπωση πού ἔκαμαν μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ὅταν τὸ 1925 τὰ τραγοῦδησε στὸ Παρίσι ὁ κ. Θ. Ἀμούργης.

Πλὴν τῶν τραγουδιῶν συνέθεσε ἐπίσης καὶ πολλὰς χορωδίας γιὰ ἐκκλησιαστικὸν χορὸν, καθὼς καὶ μίαν λειτουργίαν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ποὺ ἐκτελεῖται συχνὰ στὴν Ἑλλ. ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Σοφίας τοῦ Λονδίνου.

Ἐργατικὸς καὶ πολύγραφος καθὼς ἦτο, ἔδωσε ἀκόμη καὶ εἰς τὸ θέατρον ἀξιόλογα ἔργα καθὼς εἶνε τὸ «Γιασμὰ» «Τὸ διάβα τῆς Ἀφροδίτης» ὁ «Χορὸς τῆς σκιᾶς» ὁ Βαλεντίνος «Ἡ Φενέλλα» ὡς καὶ τὸ ἀριστουργηματικὸν μουσικὸν μιμόδραμα «Τὸ ὄνειρον τοῦ Πιερότου».

Εἶνε δυστυχῶς ἀναμφισβήτητον ὅτι μὲ τὸ θάνατον τοῦ Ν. Λαμπελέτ, χάνεται καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς πειρὸν ξεχωριστοὺς συνθέτας ποὺ παρήγαγε ἡ Ἑλλάς, μέσα εἰς τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ αἰῶνος μας.

Σ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ.

Αἱ συζητήσεις καὶ ὁ θόρυβος ποῦ γίνεται τώρα τελευταῖα γύρω ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἔθνικοῦ μελοδράματος μὲ ἔκαμαν νὰ ἀναπολήσω παλαιὰ γεγονότα ποῦ σχετίζονται μὲ τὴν πρώτη συγκροτημένη δρασί τοῦ ἑλληνικοῦ μελοδράματος στὴν ὁποία καὶ ἐγὼ συνέβαλα κατὰ τι-

Ἦταν ἐποχὴ, ποῦ ὁ γνωστὸς μουσικοσυνθέτης Ναπολέον Λαμπελὲτ προσπαθοῦσε νὰ διδάξῃ καὶ νὰ δώσῃ στὰς Ἀθήνας μιὰ παράστασι μὲ Ἑλληνας τραγουδιστάς, τὸ ἔργον τοῦ Κερκυραίου μουσουργοῦ Ξύνδα ὁ «Υποψήφιος Βουλευτής», πρᾶγμα ποῦ ἐπὶ τέλους τὸ κατώρθωσε γιὰ πρώτη φορὰ νὰ δοθῇ στὸ θέατρο τοῦ Μπούκουρα.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ ὑποφαινόμενος διατηροῦσα ἐμπορογραφεῖο στὴν ὁδὸ Ἀγίου Μάρκου, τῆ δὲ συντροφιά μου ἀποτελοῦσαν τὰ μέλη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνακτορικοῦ χοροῦ.

Τὸ τραγοῦδι μοῦ ἄρεσε ὑπερβολικὰ καὶ κάθε βράδυ ἡ παρέα μου καὶ ἐγὼ συγκεντρωνόμαστε καὶ τραγουδοῦσαμε τὰ διάφορα τραγοῦδια, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον καντάδες, ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ μιὰ σκέψις ἐπίμονα μᾶς ἀπασχολοῦσε, ἡ ἴδρυσις ἐνὸς εὐπροσώπου ἑλληνικοῦ μελοδράματος.

Ἐστερα ἀπὸ μακροννὲς συζητήσεις ἐφθάσαμε στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ κυριώτερα στελέχη ὑπῆρχαν καὶ γιὰ νὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὄστα ἡ ἰδέα αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ εὐρεθοῦν χρήματα. Χρήματα ὁμως δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ εὐρεθοῦν καὶ τότε ἔλαβα τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναλάβω ἐγὼ μόνος μου τὰ ἔξοδα τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου καὶ ἐτέθην ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ θιάσου.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πρέπει νὰ σημειώσω, στὴν Πλατεία τοῦ Συντάγ-

ματος τραγουδοῦσαν ἀκόμη ἀμανέδες καὶ ὡς εἶναι εὐνόητο ἐχειράσθη νὰ καταβληθοῦν πολλοὶ κόποι γιὰ τὸν καταρτισμὸ τοῦ θιάσου, τῶν κυριωτέρων κατ' ἀρχὰς προσώπων καὶ κατόπιν τοῦ κόρου. Ἴδιως συνηντήσαμε μεγάλες δυσκολίες στὴν ἐξεύρεσι καὶ τῇ συγκροτῆσι τοῦ γυναικείου κόρου. Τέλος κατώρθωσα νὰ συγκεντρώσω τίς φωνὲς ποῦ ἤθελα κατόπιν πολλῶν κόπων καὶ σημαντικῶν ἐξόδων.

Ὡς μαέστρο προσέλαβα τὸν ἀρχιμουσικὸ Σπύρο Μπεκατώρο καὶ ὡς βοηθόν του γιὰ τὴν προγύμνασιν τῶν κόρου τῆ Δα Ἑλπίδα Καούκη, τὴν κατόπιν σύζυγον τοῦ Λουδ. Λαμπελέτ.

Ὁ θίασος ἀπετελέσθη ἀπὸ τὴν κ. Αἰκ. Λάνδη (ὑψήφωνον) ἀπὸ τὴ Κέρκυρα, τὸν Ι. Ἀποστόλου (δξύφωνο) ἀπὸ τὸ Μενίδι, τὸν Κωνστ. Κωστέλλον (βαρύτονον) ἀπ' τὸ Γαλαξείδι, Μιχ. Μαντζάραν (βαθύφωνον), τὸν Ἄν. Λάνδην (μικροφωνομικρὸν) καὶ ἄλλα δευτεροῦντα πρόσωπα, ἀρχισαμεν δὲ ἀμέσως τὰ τακτικὰ μαθήματα ἐπὶ 6 μῆνες.

Μία ἀπὸ τίς πρώτες φροντίδες μου ἦταν νὰ προμηθευθῶ τὸ κατάλληλο βεσιτάριο ἀπὸ τὸ Μιλᾶνο, γιὰ τὰ διάφορα ἔργα ποῦ ὑπελογίζαμε νὰ ἀνεβάσουμε καὶ τὸ πρῶτο ἔργο ποῦ προετοιμάσαμε ἦταν ἡ «Μπελιή» τοῦ Ντονιζέτι. Τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ὅλοι οἱ ἄσπονδοί φίλοι, γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι, ἔλεγαν ὅτι ἡ ἐλληνικὴ μετάφρασις δὲν πηγαίνει στὴ μουσικὴ καὶ διάφορα ἄλλα ἀπογοητευτικὰ λόγια ἄκουα ἀπὸ παντοῦ. Μόνο τὰ θεσμὰ λόγια τοῦ σοφοῦ κ. Ραγκαβῆ μοῦ ἔδωσαν παρηγοριά, ὁ ὁποῖος μὲ ἐκάλεσε μίαν ἡμέρα σπίτι του, μοῦ ἐξήτησεν διάφορες πληροφορίες γιὰ τὸ ἔργον μου, στὸ τέλος δὲ μοῦ εἶπε . . . «Σὰς θεοῶ ὑπεράνθρωπον, διότι καὶ ἐγὼ μὲ ὅλα μου τὰ μέσα καὶ τὴν ἰσχὺν στὰ 1842 προσελάθησα νὰ συγκροτήσω μικρὸν μελοδραματικὸν θίασον ἄλλ' ἐστάθη ἀδύνατον». Καὶ ὅμως ἡ πρώτη παράστασις ποῦ ἐδόθη στὰς 20 Δεκεμβρίου 1888 στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Ἀθηνῶν μπροστὰ σὲ πικρὸ ἀκροατήριον ἐσημείωσε λαμπρὴ ἐπιτυχία, παρενρέθη δὲ σ' αὐτὴν καὶ ὀλόκληρη ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, εἰς ἐμὲ προσεφέρθη στέφανος κ.λ.π.

Ἐπηρεολούθησε 2α καὶ 3η παράστασις τοῦ ἔργου τὴν 21 καὶ 22 Δεκεμβρίου».

Χαρακτηριστικὸν τῆς στενῆς ἀντιλήψεως ποῦ ἐπικρατοῦσε τότε στὸ λαό, εἶναι τὸ ἐξῆς περιστατικόν:

Ὅταν ἐξήτησα ἀπὸ τὸν τότε Δήμαρχο μερικὰ σημαῖες γιὰ νὰ διακοσμήσω τὸ θέατρο κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν παραστάσεων, ὁ τότε Δήμαρχος κ. Φιλήμον ἀρνήθηκε νὰ τίς παραχωρήσῃ, διότι τὸ ἔργο δὲν ἦταν Ἑλληνικὸ καὶ τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ μεταλλάξῃ τὴν ἀπόφασίν του, οὔτε καὶ αἱ ἐξηγήσεις μου ὅτι οἱ ἐκτελεσταὶ ἦσαν Ἕλληνες. Τὸν παρεκάλεσα ὅμως νὰ

παρευρεθῆ τουλάχιστον στὴν παράστασι καὶ πράγματι ὁ Φιλῆμων ἦλθε καὶ στὴν περσιέρα καὶ τὴν ἐπομένην ἔκανε τὴν ἐξῆς ἀνακοίνωσι στὸ δημ. συμβούλιον: σὰς καθιστῶ γνωστὸ ὅτι ἔχομε ἕλλην. μελόδραμα χάρις στὸν κ. Καραγιάννη. Ἡ δὲ πρώτη του παράστασις ἐστῆφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Στὸς 24 τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ἀνεχωρήσαμεν γὰρ τὴν Αἴγυπτον καὶ στὶς 2 Ἰανουαρίου 1889 ἐδώσαμε στὸ θέατρο Ζιζινία τῆς Ἀλεξανδρείας τὴν πρώτην παράστασι μετὰ τὸν «Ἑποψήφιο Βουλευτή». Τὸ θέατρο ἦταν κατὰ μέρος καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ κοινῶν μεγάλος.

Ἐπικολούθησαν καὶ ἄλλαι παραστάσεις μετὰ τὴν Λουκία ντὶ Λαμερμουρ, τὴ Φαβορίτα, τὴν Κυρὰ Φροσύνη. Ἐν ὄλῳ στὴν Ἀλεξάνδρεια ἐδώσαμεν 24 παραστάσεις, κατόπιν ἐπήγαμεν στὸ Κάιρο ὅπου ἐδώσαμεν 8 παραστάσεις εἰς τὸ Χεδιβιάλ θέατρο, ὅπου ἐπίσης ὁ ἐνθουσιασμὸς τῆς ἕλλην. κοινότητος ἦταν ἀπερίγραπτος. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπαίχθη καὶ ὁ Μάρκος Μπότσαρης ποῦ ἔκαμε στοὺς Ἕλληνας μεγάλην αἰσθησι. Ἐπρόκειτο δὲ νὰ παιχθῆ καὶ τὴν ἐπομένην ἀλλὰ ὁ Χεδίβης παρεκάλεσε τὸν Ἕλληνα πρόξενον νὰ μὴ παιχθῆ διότι ἔθιγε τὴν οἰκονομίαν του. Ὁ δὲ πρόξενος μετὰ ἐκάλεσε καὶ μοῦ ἀνεκοίνωσε τὴν θελήσιν του καὶ ἐγὼ φυσικὰ συνεμορφώθηκα καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξετέλεσα τὴν Ἑποψήφια. Τὴ βραδυὰ ἐκείνη ἀντιπρόσωπος τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος μοῦ προσέφερε ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀσημένιον στέφανον καὶ μετὰ προσεφώνησε θεομύτατα.

Τὴν 1ην Μαρτίου ἀνεχωρήσαμεν γὰρ Κων/πολιν. Οἱ παραστάσεις ἄρχισαν ἐκεῖ ὑπὸ καλλίστους οἰωνοὺς, ὑπῆρχε ὅμως λογοκρισία καὶ μᾶς ἀπέκλεισαν μερικὰ ἔργα. Ἐδώσαμε μ' ὅλα ταῦτα ἐντὸς 2 1/2 μηνῶν ἀρκετὰς παραστάσεις μετὰ πάρα πολὺ καλὰς εἰσπραξείας.

Κατόπιν κατήλθουμε στὴ Σμύρνη καὶ ἀρχίσαμε τὶς παραστάσεις στὸ θέατρο Καλέργη «Ἐδέμ». Ἐκεῖ ἐμείναμε 2 μῆνες περίπου. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ κατόπιν διαφωνίας ἐδέχθηκα τὴν παραίτησιν καὶ ἀποχώρησιν ἐκ τοῦ θιάσου τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὀρχήστρας κ. Μπεκατόρων, τὸν ὁποῖον ἀμέσως ἀντικατέστησεν μετὰ μεγάλην ἐπιτυχίαν καθ' ὅλην τὴν ὑπόλοιπον περιοδείαν μας ἡ προγυμνάστρια τοῦ χοροῦ κ. Ἐλπίδα Λαμπιλέτ. Καὶ κατόπιν ἐπανήλθουμε εἰς τὴν Ἀθήνας καὶ ἀρχίσαμε τὸν Λύγουστο τὶς παραστάσεις στὸ νέο Φάληρον ὅπου ἐμείναμε 40 ἡμέρας.

Στὸ Φάληρον μοῦ συνέβη καὶ ἓνα λυπηρὸν καὶ καταστρεπτικὸν εἰς ἐμὲ καὶ τὸ ἔργον μου ἐπεισόδιον. Ἐπῆρχε τότε συνήθεια οἱ ἠθοποιοὶ νὰ πληρώνονται μὲν δεκαπενθήμερία καὶ ἐγὼ μὲν Παρασκευὴ ὅπου ἔληγε ἡ δεκαπενθήμερία δὲν εἶχα νὰ πληρώσω. Εἰδοποίησα τὸ θίασον ὅτι θὰ τοὺς πληρώω τὴν ἐπομένην Κυριακῇ. Ἀλλὰ ὁ δὲξυφωφνος Ἀποστόλων, στὸν ὁποῖον ἔστειλα μετὰ τὸν ὑπερέτη μου ἓνα μέρος δηλ. 200 δραχ. δὲν τὰς ἐδέ-

χθη και τή βραδύά εκείνη πού είχαμε μεγάλη πέννα δέν ήθελε νά τραγουδήση. Πρέπει ακόμα νά προσθέσω ότι τή βραδύά εκείνη παρίστατο και ο Τρικούπης και αρκετοί αξιωματικοί του Άγγλικού στόλου πού εύρίσκτο άγκυροβολημένος στο Φάληρο και ο Άποστόλου, άν και επανειλημμένως τόν παρεκάλεσα, δέν έννοούσε νά συμπράξη στην παράστασι. Έξ αιτίας αυτού αναγκάσθηκα νά αναγγείλω τήν αναβολήν της παραστάσεως γιά τήν επομένη και νά πώ ότι επιστρέφονται από τό ταμείον τά εισιτήρια. Τό περιστατικό αυτό με έκαμε νά σκεφθώ ψυχραιμότερα τι έπρεπε εις τό εξής νά κάμω. Τήν εποχή εκείνη εύρισκόμεθα στις παραμονές των γάμων του διαδόχου Κωνσταντίνου και επρόκειτο συνεπώς νά γίνουν έορτα. Έσκέφθηκα τότε, μη έχοντας άλλο έργο νά παρουσιάσω, νά ζητήσω από τό Δήμαρχο Φιλήμονα μιá επιχορήγησι γιά νά μείνομεν στάς Άθήνας. Αυστηρώς μου ήρνήθη κατηγορηματικώς. Κατόπι αυτού άπεφάσισα νά πάω στο Παρίσι έπ' ευκαιρία της εκεί εκθέσεως. Παρευθής λοιπόν, προπορεύθηκα με τόν Λουδοβίκον Λαμπιελέτ γιά τή Μασσαλία και από κει στην Ίταλία. Στο Παρίσι προσπαθούσαμε νά βρούμε θέατρο, αλλά έστάθη αδύνατο. Αναγκασθήκαμε γι' αυτό νά ζητήσουμε θέατρο στη Μασσαλία, αλλά και εκεί έστάθη αδύνατο· διότι τό δημοτικό θέατρο επισκεναζόταν, ένώ στο μοναδικό θέατρο «Γυμνάσιο» έπαζε μιá γαλλική έταιρεία και έτσι αναγκάσθηκα νά συμφωνήσω με τό Γάλλο εργολάβο νά του πληρώσω 2.000 φράγκα τή βραδύά ως άποζημίωσι γιά όσες παραστάσεις κάνω. Οί παραστάσεις μου εκείνες έστέφθησαν από έξαιρετική επιτυχία.

Μετά τό πέρασ δέ αυτών έτοιμασθήκαμε νά πάμε στη Ρουμανία διά Τεργέστης. Στην Τεργέστη ήλθα σέ συνεννόησι με ένα θεατρώνη του Πολυθεάματος γιά νά δώσουμε 7 παραστάσεις. Και τότε έωρτάσαμε με τήν εκεί έλλην. παροικία τους γάμους του Διαδόχου. Ένώπιον πολυπληθούς άκροατηρίου παρισταμένου και του στρατηγού διοικητού της πόλεως έδόσαμε τό «Μάρκο Μπότσαρη» σέ πανηγυρική αληγομνητη παράστασι.

Κατόπι άνεχώρησα με τό θιασό μου μέσω Φιούμε, Βουδαπέστης γιά τή Ρουμανία. Αυστηρώς δέν κατορθώσαμε νά ταξειδύσουμε ποταμοπλοϊκώς στο Γαλάτσι της Ρουμανίας και αναγκασθήκαμε νά μείνομε σ' ένα χωριό του ποταμού πού ειχε κατοίκους κατά τό πλείστον Έβραίους και επειδή δέν είχαμε χρήματα γιά τή συνέχεια του ταξειδιου έζητήσαμε νά μās σταλοϋν από τό γνωστό γραφείο της Τεργέστης του κ. Ξυδιά, πού μου έστειλε 2.000 φιορίνια και έτσι ήμπορέσαμε νά φθάσουμε στο Γαλάτσι, άπ' όπον άμέσως επέστρεψα τά χρήματά.

Στο Γαλάτσι και Βραίλα έμείναμε 3 μήνες και στο διάστημα αυτό

ἐπῆγα δύο φορές στὸ Βουκουρέστι γιὰ νὰ ἐξασφαλίσω 1000 φράγκα τὴν παράστασι, χωρὶς καὶ νὰ τὸ κατορθώσω. Ὁ Ρουμανικὸς τύπος, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, ἔγραψε κολακευτικώτατα γιὰ τὸ θίασο, ἂν καὶ μὲ τοὺς Ρουμάνους αἱ σχέσεις μας δὲν ἦσαν καὶ πολὺ φιλικές.

Ἐπειτα μετὰ προηγουμένην συνεννόησι, ἐφύγαμε γιὰ τὴν Ὁδησσό. Ὁ πρόξενος τῆς Ὁδησσοῦ κατόπιν παρακλήσεώς μου ἔπεισε τὴν Ἑταιρεία καὶ μοῦ ἔστειλε 3 βαγόνια στὸ χωριὸ Ρένιο παρὰ τὸν Προῦθο.

Ἰωάννης Καραγιάννης

Τὰ βαγόνια ἐστάλησαν μὲ ἂν καὶ ἔπεφτε μεγάλο χιόνι, κατορθώσαμε νὰ φθάσωμε στὴν Ὁδησσό καὶ ἀρχίσαμε τὶς παραστάσεις. Ἐσημειώσαμε ἐκεῖ μεγάλη ἐπιτυχία καὶ εἴχαμεν γενναῖες εἰσπράξεις, διότι οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ὑποστηρίξουν τὸ θίασο.

Ὁ θίασός μας μάλιστα ἔκαμε σοβαρὸ ἀνταγωνισμὸ στὸν ἰταλικὸ θίασο, ποὺ ἔπαιζε τότε στὸ μεγάλο βασιλικὸ θέατρο τῆς πόλεως καὶ τὸν ἐξημίωσε 70 χιλ. ῥούβλια, ποσὸν σεβαστὸν γιὰ τὴν ἐποχὴν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἀυτοκράτειρα μᾶς ἔκαμε τὴν πρότασιν νὰ δώσωμεν μιὰ ἐνεργετικὴ παράστασις διὰ τὴν νῆσον Σαχαλίνην, ποῦ ἦταν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πράγμα ποῦ δεχθήκαμε εὐχαρίστως.

Κατόπιν ἡ ἑλλην. κοινότης Ὀδησοῦ με παρεκάλεσε νὰ δώσω μιάν παράστασιν ὑπὲρ τῆς κοινότητος. Ἐδέχθην καὶ ἐπρότεινα νὰ δοθῇ μετὰ τὸ ἔργον «Λουκία» τοῦ Λαμερμούρ» ἀλλὰ γιὰ τὸ ἔργον αὐτὸ εἶχαν μεγάλας ἀντιρρήσεις τὰ κυριώτερα μέλη τῆς κοινότητος, διότι πρὸ μικροῦ καιροῦ εἶχε δοθεῖ ἀπὸ μεγάλου ἰταλικόν θίασον ἡ παράστασις αὐτὴ καὶ εἶχον ἀμφιβολίας, ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου.

Ἐπερίσχευον ἡ ἐπιμονὴ μου καὶ ἐδόθη ἡ παράστασις αὐτὴ μετὰ τὴν σύμπτωσιν τῆς 85 μελοῦς χορφοδίας τοῦ Ἰταλικοῦ μελοδραματικοῦ θίασου καὶ ἡ ἐπιτυχία ἦτο τεραστίαν.

Προτοῦ φύγῳ ἐξ Ὀδησοῦ ἡ ἑλλην. κοινότης μοῦ παρέδωσε ἐντὸς πολυτελοῦς λευκώματος τὸ κατωτέρω εὐχαριστήριον ἔγγραφον.

Πρὸς τὸν κ.

Ἰωάννην Καραγιάννην

Λευθοντήν τοῦ Ἑλληνικοῦ Μελοδραματικοῦ Θίασου

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ὀδησοῦ ἐνθουσιῶνως ἀκροασαμένη τῶν Ἑλληνοφόνων μελοδραμάτων, ὅσα ὁ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν διεύθυνσιν θίασος ἐπιτυχῶς ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα θεατρικῆς σκηνῆς, καθῆκον αὐτῆς ἡγεῖται ν' ἀπευθύνῃ Ὑμῶν, ἀξιότιμε κύριε, τὰ ἐγκρίδια αὐτῆς συγχαρητήρια διὰ τοὺς ἐννεγεῖς ἀγῶνας, ὅς ἐξ ἰδίας αὐτοβουλίας ἀνεδέχθητε πρὸς ἴδρυσιν ἐπιπροσώπου Ἑλληνικοῦ Μελοδράματος.

Ἐὰν τοὺς ἀπαρτίζοντας τὸν ἡμέτερον θίασον καλλιτέχνας οἱ ἐν Ὀδησοῦ Ἑλληνας ἐπήγεσαν καὶ ἐπεκρότησαν ἐνθουσιῶδως ὡς ἐκτελεστάς, ἀδρόοι παριστάμενοι πάντοτε εἰς τὰς γενομένας ἐκτελέσεις, τὸν μεγαλειότερον ὅμως καὶ δικαιοτέρον ἔπαινον ἐπιφρονάζαντο δι' ὑμᾶς, τὸν συμπαθῆ ἰδρυτὴν καὶ διεθυντὴν τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Μελοδραματικοῦ Θίασου, τὴν σύστασίν τὸν καὶ τὴν ἀξιοσημειώτων προαγωγῆν του ὀφείλοτος εἰς μόνην τὴν ἡμετέραν ἐθελοδοσίαν καὶ ἀληθῆ ἀνταπόρνησιν.

Ἐπιτυχότες Ὑμῖς δι' αἰρῶντων κόπων καὶ βαρυντάτων χρηματικῶν θυσιῶν νὰ πραγματοποιήσητε πόθον τοῦ καθ' ὑμᾶς Ἑλληνικοῦ κόσμου, θεωρούμενον τέως ἀνεκπλήρωτον ἠδυνήθητε καὶ τὰς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο συμπαραμαρτυρούσας δυσχερείας τελεσφόρως νὰ ὑπερνηκίσητε καὶ τὰς καλλιτεχνικάς ἀπαιτήσεις τῶν τε ὁμογενῶν καὶ τῶν ξένων νὰ ἱκανοποιήσητε κατὰ τὸ δυνατόν. Ἀρκαίως ὄθεν, Ἀξιότιμε Κύριε, ἀποσιτάσεται μετὰ τῶν ἔπαινων καὶ τῆς ἐνθουσιῶδους τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων, ὅσοι, χάρις εἰς

τὴν Ὑμετέραν φιλόμοσον πρωτοβουλίαν, ἠτύχησαν τὸ πρῶτον νὰ ἐνω-
τισθῶσι τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς, προσαρμοζομένης ἐν μελοδράματι εἰς τοὺς
ἠθεῖς τῆς μουσικῆς φθόγγου.

Ἐπενχόμενοι Ὑμῖν ἵνα θαλερὰ καὶ ἀδιάπτωτος ἐπιτυχία στέφει πάν-
τοτε τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς Ὑμετέρουσ ἐργεταῖς ἀγῶνας, διατε-
λοῦμεν μετὰ διακεκριμένης πρὸς Ὑμῖς ὑπολήψεως.

Ἐν Ὁδησοῦ τῇ 23 Μαρτίου 1890.

(Ἔκονται ὑπογραφαί).

Ἐν τῷ μεταξύ ἐτοιμάσθηκα νὰ πάω γὰρ δευτέρᾳ φορᾷ εἰς τὴν Κων/πολι
καὶ ἐκεῖ ἐδώσαμεν εἰς τὸ θέατρον Μνηματακίου ἀρκετὰς παραστάσεις.

Τόσῃ δὲ ἐντύπωσιν ἔκαμαν εἰς τὸ κοινόν, ὥστε μᾶς προσεκάλεσαν
νὰ δώσωμε παραστάσιν καὶ εἰς τὸ περίφημον θέατρον τοῦ Γυλδίτζ. Σημειω-
τέον ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως με εὐχαρίστησεν ὁ Σουλτάν-
νος τρεῖς φορὰς δι' ἀπεσταλμένου, καὶ με ῥώτησε διὰ μέσον ἑνὸς Τούρ-
κου πασά τι παράσημον μοῦ ἀπένευμεν ἢ ἑλλην. κυβέρνησις γιὰ νὰ μοῦ
δοθῇ ἀνάλογον.

Ἡ στιγμή αὐτὴ γιὰ μένα ἦταν πολὺ λεπτή, διότι δὲν ἤθελα
νὰ ἐκθέσω τὸ Κράτος μας ὅτι δὲν ἀνταμείβει τὶς ὑπηρεσίας τῶν πολι-
τῶν, καὶ ἀπήντησα ὅτι δὲν ἔμεινα ἀρκετὸ καιρὸ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν
ἐδόθη καιρὸς εἰς τὴν Κυβέρνησιν πρὸς ἀπονομήν.

Ἐπίσης με ἐρώτησε ποιούς μουσικούς θεωρῶ ἀξιούς παρασημοφο-
ρήσεως.

Εἰς ἀπάντησιν παρουσίασα 10 ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ τότε ἀπένευμε
εἰς αὐτούς καλλιτεχνικὰ παράσημα, εἰς ἐμὲ δὲ τὸ παράσημον μετζιτιέ Δ'
τάξεως καὶ 200 λίρας.

Σὲ λίγες μέρες διέλυσα τὸν θίασον, διότι τὰ ἔξοδα ἦσαν πολὺ μεγάλα
καὶ δὲν ἀνταποκρίνοντο εἰς τὰ ἔσοδα, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν εἶχα πᾶ ἄλ-
λην περιουσίαν γιὰ νὰ τὴν διαθέσω γιὰ τὸ σκοπὸ μου αὐτὸ καὶ ἔτσι ἡ
τελευταία παράστασις ἦταν μὴ εὐεργετικὴ μὲ τὶς εἰσπραξιας τῆς ὁποίας
ἠμπόρεσα νὰ πληρώσω μερικὰ χρέη μου, τυπογραφικὰ κλπ.

Ἔτσι ἐτελείωσε ἡ εὐγενικὴ αὐτὴ προσπάθεια νὰ ἰδρῦσουμε καὶ συν-
τηρήσουμε εἰς τὴν ζωὴν γιὰ δυὸ περίπου χρόνια ἑλλην. μελόδραμα.

Ἐπιστρέφοντας μετὰ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι ἐπῆγα εἰς τὴν Ἰταλία
γιὰ νὰ περισυλλέξω τοὺς διαφόρους ἠθοποιούς καὶ ἀνασυγκροτήσω
εἰς τὴν Ἀθήνας τὸ μελόδραμα, ὅπου καὶ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων διέθεσε τὸ
ποσόν τῶν 10 χιλ. δραχμ. γιὰ νὰ εἰμπορέσω νὰ τὸ κατορθώσω. Ἀλλὰ
δυστυχῶς τότε ἦταν πρωθυπουργὸς ὁ Δεληγιάννης καὶ λόγῳ τῶν πολιτι-

κῶν μου φρονημάτων, ἐπειδὴ ἡμουν μὲ τὸ κόμμα τοῦ ἀειμνήστου Χ. Τρικούπη, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔδιδε τὴν σχετικὴν ἔγκρισιν ὁ τότε Νομάρχης, δὲν εἰμπτόρεσα νὰ πάρω τὰ χρήματα αὐτά.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπὸ τὸ Παλάτι μοῦ ἔστειλαν καὶ τὸ σεβαστόν (I) ποσὸν τῶν δρ. 300. Τὸ πρῶγμα ἠθελήσαμεν τότε μὲ τὸν φίλον I. Καμπούρογλου νὰ σχολιάσωμεν γιὰ τὸ ἀστέιον ποσὸν τοῦ ἡ βασιλικῆ γενναιοδοφῆρα ἠδύόχησε νὰ μᾶς χορηγήσῃ. Δὲν τὸ ἐκάμαμεν ὅμως, περιορισθέντες νὰ τὸ ἀναγγείλωμε δια τῶν ἐφημερίδων, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ εὐφροθῇ ἄλλος νὰ ἐνισχύσῃ περισσότερο τὴν προσπάθειά μας.

Συνοψίζοντας τίς ὕλικές θυσίαι γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦ μελοδράματος, πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι συνολικῶς δαπάνησα 140 χιλ. περίπου χρυσῆς δραχμῆς μὲ ἀξίαν 40.000 τοῦ βεστιαρίου τοῦ εἶχε ἀγορασθῆ ἀπὸ τὴν Ἰταλία.

Γενικὰ γιὰ τὴν προσπάθεια ἐκείνη εἰμπορεῖ νὰ λεχθῆ ὅτι παρὰ τὰς μεγάλας δυσχερείαις καὶ τὴν κατόπι πρόσκαιρη διάλυσι τοῦ μελοδραματικῶ θιάσου, ἡ ἰδέα τοῦ ἑλλ. μελοδράματος, γιὰ τὴν ὁποία ἀγωνίσθηκα ὅσο μποροῦσα, ἐρριζοβόλησε καὶ ὁ σπόρος τοῦ οἴξαμε ἐκαρποφόρησε. Τὸ ἀρχινημένο ἔργο ἐσυνεχίσθη ἀπὸ ἄλλους καὶ ἔτσι ἀνεφάνη τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν μελόδραμα καὶ τώρα στὰ γηρατεία μου πτωχὸς ἐγὼ, εἶμαι μὲ ὅλα ταῦτα πολὺ εὐχαριστημένος διότι ὁ σκοπὸς μου ἐπέτυχε καὶ οἱ μὀχθοὶ δὲν ἐπῆγαν χαμένοι.

Τώρα δὲ τοῦ ἀνεκινήθη καὶ πάλι ἡ ἰδέα τῆς ἰδρύσεως ἐθνικοῦ μελοδράματος καὶ ἀκούσθησαν πολλῆς σοφῆς γνώμης μεγαλοσχημῶν καὶ μὴ μουσικῶν μας παραγόντων, μοῦ ἔρχεται καὶ μένα ἡ σκέψις ὅτι ἡ ἴδρυσις ἐνὸς κρατικοῦ μελοδράματος ἀξίου τοῦ προσορισμοῦ του, τοῦ θὰ ἦταν μιὰ μεγάλη πρόδοσις γιὰ μᾶς, δὲν ἐξαρτᾶται καὶ δὲν ἔγκειται κυρίως στὸ χρηματικὸ ζήτημα—βέβαια χωρὶς ὕλικὸν πόρον τιποτε δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ—ἀλλὰ εἶναι κυρίως ζήτημα προσώπων.

Ἄλήθεια, οἱ ἀκατάλληλοι ἄνθρωποι, οἱ μικροεπιτήδευοι, εἰμποροῦν κάλλιστα νὰ σπαταλήσουν ἀσκόπως οἰαδήποτε μεγάλη ἐπιχορήγησι, ὅπως καὶ νὰ μεταβάλλουν ἀκόμα τὸν ὄργανισμό σὲ ἀτομικὴ τους ἐπιχείρησι.

Ἐξ ἐναντίας λίγοι ἀνώτεροι ἄνθρωποι ἐπὶ κεφαλῆς, πραγματικοὶ ἰδεολόγοι, ὅταν βρεθοῦν, τοῦ νὰ ἐργασθοῦν μὲ ἐνθουσιασμό καὶ ἀγνῆ πρόθεσι γιὰ τὸν ὠραῖο σκοπὸ, τότε εἶναι εὐκόλο νὰ παρακαμφθοῦν καὶ οἱ μεγαλύτερες ὕλικῆς δυσχερείαις καὶ νὰ πραγματοποιηθῆ ἀληθινὰ τὸ ὄνειρο τοῦ ἐθνικοῦ μελοδράματος, ὅπως ὅλοι μας τὸ εὐχόμεσθε καὶ ποδοῦμε.

(Πειραιεὺς - Σεπτέμβριος)

ΙΩΑΝ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ. Στήν ἀρχή τοῦ παρόντος τεύχους, δημοσιεύομεν ἓνα ἄρθρον τοῦ κ. Καραγιάννη γιά τὸ ἀτομικὸ του ἔργον, — τὰ πρῶτα βήματα τοῦ μελοδραματικοῦ του θιάσου.

Ὁ κ. Ἰωάννης Κ. Καραγιάννης ἐκ τοῦ δήμου Σαΐας τῆς ἐπαρχίας Κορινθίας, ἐγεννήθηκε στὰ 1848. Ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν ἦλθε στήν Ἀθήνα καί τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1866 ἐπῆγε στήν Κρήτην ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὴν ἀνεξάρτητο ὀμάδα ἐθελοντῶν καὶ ἔλαβε μέρος σὲ τριανταδύο περίπου μάχας, κατόπιν ἐγκατεστάθη στήν Ἀθήνα καὶ ἐργάσθηκε γιά ἀρκετὰ χρόνια ὡς ἐμπορορραπίτης. Τὸν τελευταῖον καιρὸ ἐπὶ δεκαεπτὰ χρόνια διετέλεσε πρῶτος δημοσρχιακὸς πάρεδρος Πειραιῶς καὶ τώρα ἰδιοτενεὺς στὸν Πειραιᾶ.

Τὸ ἄρθρον του αὐτοῦ ἔρχεται σὲ κατάλληλη στιγμή, τώρα ποῦ συζητῆται καὶ πάλιν, μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ κ. δημάρχου Ἀθηναίων, ἡ ἴδρσις πλέον Δημοτικοῦ μελοδράματος. Ἐφ' ὅσον τὸ κράτος διὰ διαφόρους λόγους, οικονομικοὺς κυρίως, δὲν ἀναλαμβάνει τὴν πρωτοβουλίαν ἰδρύσεως μονίμου ἐθνικοῦ μελοδράματος, ἡ χειρονομία τοῦ Δημάρχου μας κ. Σ. Μερχοῦρη, εἶναι ἀξία παντὸς ἐπαίνου. Καὶ θὰ ἔπρεπε σχετικῶς νὰ τονίσωμεν, ὅτι τὸ Μελόδραμα δὲν ἰδρύεται μὲ τὰ χρήματα καὶ μόνον ἢ τὴν καλὴν θέλησιν, ἀλλὰ κυρίως μὲ τὴν ἐπαρξίν ἀνθρώπων, δυναμέων νὰ ιδρῶσιν καὶ πρὸ παντὸς νὰ κρατήσων τὸ Μελόδραμα. Γιατί, ὅσα ἐκατομμύρια καὶ ἂν διαθέσῃ ὁ Λῆμος ἢ τὸ Κράτος, θὰ πᾶνε χαμένα, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν καὶ δοθοῦν σὲ χεῖρα ἀνικάνων καὶ ἐπιτηδεῶν. Δὲν θέλομε βέβαια νὰ θίξωμε μὲ τὴν τελευταίαν λέξιν μας, τὰ προσκληθέντα ἢ μὴ, ἄτομα ἀπὸ τὸν κ. Δήμαρχον. Κάθε ἄλλο. Ἀλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ κρατηθοῦμε λέγοντας πῶς τὸ μελόδραμα εἶναι πρωτίστως, κοντὰ στὰ χρήματα καὶ ζήτημα προσώπων καὶ ἰδίως Γενικοῦ Διευθυντοῦ, Ρεζισῆρ καὶ Διευθυντοῦ ὀρχήστρας. Ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεῦτερος δὲν ἐπάρχουν στὸν τόπον μας. Τώρα ἐὰν πρόκειται νὰ ιδρῶσιν μελόδραμα, γιὰ νὰ λέμε πῶς ἔχουμε καὶ τέτοιο φροῦτο στὸν τόπον μας ἀπλῶς, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Ἐμεῖς θέλομε τὸ μελόδραμα, γιὰ νὰ ἐκτελῇ κοντὰ στὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων συνθετῶν καὶ ἄλλα τοῦ διεθνοῦς ρεπερ-

τορίου και ὄχι μόνον τοῦ Ἰταλικοῦ. Καλὸς βίβαια και ὁ «Ριγολέτος» ἀλλὰ κάπως καλύτερος και ὁ «Τρίσιαν» τοῦ Βάγνερ ἢ ἡ «Πλέκτρα» τοῦ Ρ. Σιρό-
ους κλπ. Μόνον ἐὰν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀνεβάσουμε και κἀν τέτοια ἔργα,
μετὰ δυό-τρεις μῆνες ἔστω, ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος και γιὰ ἴδρσαι μόνιμου
Δημοτικοῦ ἢ Κρατικοῦ Μελοδράματος. Ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει.....

ΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΚΡΥΠΤΟΦΕΡΗΣ.— Ἀρχετὸς θόρυβος ἔγινε τὶς
τελευταῖες ἡμέρες στὸν Ἀθηναϊκὸν τύπο, ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς τηλεγραφῆ-
ματος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου, κατὰ τὸ ὅποιον, «ὁ καθηγητὴς τῆς
Βυζαντινῆς μουσικῆς ἐν τῇ Μοῦσῃ τῆς Κρυπτοφέρης (Γιζόττα Φεράττα)
πατὴρ Λαυρέντιος εὔρε τὴν κλεῖδα, δι' ἧς ἀναγινώσκει τὴν μουσικὴν τῶν
κωδικῶν τῆς Μοῦσῆς αὐτῆς και διὰ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν νέοι διανοίγον-
ται ὁρίζοντες εἰς τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν».

Πρόπει νὰ τοῖσώμεν τὸ ἐξῆς πρᾶγμα: Ὅσοι, ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν
ἰδίων, ἐπεχείρησαν νὰ μεταγράψουν εἰς τὴν σημερινὴν Εὐρωπαϊκὴν σημειο-
γραφίαν ἀρχαῖα μέλη, δὲν μᾶς ἔδωσαν ἢ ἀντιαισθητικὰ κατασκευάσματα,
ποῦ δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως σχέσιν μὲ Βυζαντινὸν ἐκκλησιαστικὸν
μέλος ἢ γενικὰ μὲ μουσικὸν τοιοῦτον. Δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ νὰ παρατη-
ρήσῃ τὰς γελοιοποιούσας τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν μεταγραφὰς τοῦ Ρίμαν,
εἰς τὰ βιβλία του: «Die byzantinische Notenschrift im 10-15. Jahrhun-
dert», «Studien zur byzantinischen Musik» ἢ τοῦ Egon Wellesz: «By-
zantinische Musik» ἢ τοῦ H. J. W. Tillyard: «Studies in Byzantine
Music», «A musical study of the Hymns of Casia», «The stenographic
theory of Byz. Music» κτλ., διὰ νὰ πεισθῇ και διὰ τὴν ἀξίαν τῶν μελ-
λοντικῶν μεταγραφῶν τῆς Μοῦσῆς τῆς Κρυπτοφέρης, χάρις εἰς τὴν εὐρεθεῖ-
σαν κλεῖδα!

Σχετικῶς ὅμως, ἡμποροῦμε νὰ ποῦμε μὲ τὸν σεβαστὸν μας και μονα-
δικὸν καθηγητὴν τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς κ. Κ. Ψάχον ὅτι «κλεῖς τῆς
ἀναγνώσεως τῆς γραφῆς τῶν ἀρχαίων μουσικῶν κωδικῶν οὐδέποτε ὅπτη-
ξεν, οὔτε δὲ και ἐχάθη διὰ νὰ ἀνευρεθῇ σήμερον. (Ἀπὸ ἐπιστολὴν τοῦ κ.
Ψάχου εἰς τὴν «Καθημερινὴν»—12 Μαῖου 1932). Ἡ γραφὴ—συνεχίζει ὁ
κ. Ψάχος—δι' ἧς εἰσὶ γεγραμμένα τὰ ἀρχαῖα Βυζαντινὰ μέλη εἶνε στενο-
γραφία, ἧς ἡ ἀνάγνωσις καθίσταται ἐρικτὴ διὰ μόνης τῆς ἀναδρομικῆς
μελέτης τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς γενομένων ἀναλύσεων αὐτῆς, αἵτινες
κατέληξαν εἰς τὸ σημερινὸν σύστημα, διὰ τοῦ ὁποῖου τὰ ἐν τῇ στενογραφίᾳ
ὑπονοούμενα ἐγράφησαν πρὸ αἰῶνος και ἐπέκεινα καθ' ἑλοκληρίαν διὰ

μουσικῶν φθοροσῆμων. Ἡ ἐκ τῆς ὑποτιθεμένης λοιπὸν ἀναγνώσεως τῶν ἀρχαίων κωδικῶν μουσικῆ δὲν εἶνε πραγματικῆ, ἀλλ' ὁ σκελετὸς αὐτῆς, τῆς κυρίως μουσικῆς ἐκτελουμένης ἀπὸ μνήμης κατὰ προφορικὴν τῶν διδασκάλων παράδοσιν. Οἱ ἰσχυρίζομενοι ὅθεν—καὶ εἶνε ἀρετοὶ οἱ τοιοῦτοι—ὄτι ἀναγνώσκουσι τὴν γραφὴν τῶν ἀρχαίων κωδικῶν, δὲν ἀναγνώσκουσι τὴν πραγματικὴν μουσικὴν, ἀλλ' ὄρισμένον ἀριθμὸν φθοροσῆμων, ἀποτελούντων τὸν σκελετὸν περὶ τὸν ὁποῖον πλέκεται μνημονικῶς ἡ κυρίως μουσικῆ.

Τὴν πλάνην ταύτην, καθ' ὁμολογίαν τῶν κορυφῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, κατέρριψα διὰ τῆς «Παρασημαντικῆς» μου. χωρὶς οὐδεὶς τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων ν' ἀναιρέσῃ καὶ τὸ ἐλάχιστον. Πλάνη λοιπὸν μεγίστη, διακωμωδοῦσα τοῦτ' αὐτὸ τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν, τὴν διὰ τῆς γραφῆς καὶ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως διασωθεῖσαν, πλάνη, λέγω, εἶνε ἡ διαφημιζομένη εἴθεσις τῆς κλειδῆς, ὁμοία πρὸς τὴν πλάνην ἐκείνων, οἵτινες ἀγνοοῦντες τὴν σημασίαν τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις χειρογράφοις καὶ ταῖς ἀρχετύποις ἐκδόσεσι βραχύνσεων τῶν λέξεων λ. χ. Μήτηρ (Μη), Θεοῦ (Θοῦ). Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς (Ι. Χ. Θ. Υ. Σ.) κλπ. ἀναγνώσκουσι ταύτας Μηροῦ, Ἰχθῆς κλπ.

Πρόκειται λοιπὸν καὶ ἐν προκειμένῳ περὶ παρεμφεροῦς ἀναγνώσεως τῆς ἀρχαίας Βυζαντινῆς παρασημαντικῆς, ἣν ὑπεστήριξαν ἀρετοὶ ξένοι, ἄλλοι ἐκ πλάνης καὶ ἄλλοι ἀπὸ σκοποῦ, ὅπως καὶ ἡμετέροί τινες, ἐκ μόνης πλάνης καὶ ἀγνοίας. Διακηρῶνται συνεπῶς μετ' ἀπολύτου πεποιθήσεως ὅτι οὔτε περὶ ἀνακαλύψεως τινος πρόκειται, οὔτε περὶ εἰρήσεως κλειδῆς τινος. Λοῦτι πάν ὅτι πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ οὐδὲν ἄλλο θέλει εἶσθαι, εἰμὴ φανταστικὴ καὶ ἀδθαίρετος ἀνάγνωσις δῆθεν τῆς ἀρχαίας στενογραφίας. ἐν ἣ ἔγρηφοντο τὰ βυζαντινὰ μέλη, ἧς ἀποτέλεσμα ἡ διακωμῶδησις—ὡς εἶπον—τῆς πραγματικῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ἡ οὐσακότισις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πραγματικότητος».

Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν τίποτε ἄλλο εἰς τὰς ἀνωτέρω διαφωτιστικὰς τοῦ ὄλον ζητήματος ἀπόψεις τοῦ κ. Κ. Φάχον.

Δ ΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ κ. Θ. ΠΙΝΔΙΟΝ.—Ὁ ἀξιότιμος καλλιπεχνικὸς διευθυντὴς τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ῥαδίου» Ἀθηνῶν κ. Θηραῖος Πίνδιος, ἀπαντῶν εἰς ἡμᾶς δι' ἐπιστολῆς του εἰς τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ τελειόφοιτοι» Χρονικὸν τοῦ παρελθόντος τεύχους, γράφει—παρεξηγῶν τὴν κεντρικὴν ἰδίαν τοῦ ἄρθρου μας—ὅτι «ἡ Μορφολογία καὶ ἡ μουσικὴ ὑπαγόρευσις ἀνήκον ἀπὸ πολλοῦ (:) εἰς τὰ ἐποχρωστικὰ μαθήματα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ῥαδίου». Ἡμεῖς, ἔχοντες ἐπ' ὄψιν τὰ «Δελτία πεπραγμένων» τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Ῥαδίου ἀδ-

τοῦ, δὲν εὖρομεν — ὅταν ἐγράφομεν γὰρ τοὺς τελειοφοίτους — οὐδὲ εὐρίσκομεν
 καὶ τώρα τι τὸ σχετικὸν μὲ τὰ μαθήματα αὐτὰ εἰς τὸ « Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον».
 Ἀλλὰ, δὲν διαμφισβητοῦμεν ἔστω τὴν ὁρθότητα τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστο-
 λῆς τοῦ κ. Πινδίου, ποῦ μᾶς πληροφορεῖ γὰρ μαθήματα τοῦ ὑπὸ τὴν διεύ-
 θυνσίαν του Ὁδεῖου, χωρὶς αὐτὰ νὰ φαίνονται κάποιον εἰς τὰ « Δελτία πεπραγ-
 μένων». Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει ἀπὸ τὴν πολλὴν παρόξνη ἐπιστολὴν
 τοῦ κ. Πινδίου, εἶναι τὸ ἑξῆς: Δὲν προσπαθεῖ νὰ ἀντικοῦσῃ τὰ περὶ Σολφέζ
 γραφέντα εἰς τὸ ἄρθρον μας, λησμονεῖ ἢ ἀναφέρει τι γὰρ τὴν Ὁργανολογίαν,
 τὴν Ἱστορίαν τοῦ Lied καὶ τοῦ μελοδράματος, γὰρ τὴν Παιδαγωγικὴν κλπ.
 μαθήματα ποῦ ἐζητοῦσαμεν εἰς τὸ παρελθὸν τεῦχος, ἀλλὰ μᾶς γράφει: «φο-
 ρεῖτε ὅτι ὅλα γενικῶς τὰ Ὁδεῖα τῆς πρωτενοῦσης στεροῦνται ἐποχρωστικῶν
 στοιχειωδῶν μαθημάτων», ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐξ ἀντιθέτου ἔλέγομεν: «Κατὰ τὴν γνώ-
 μην μας, ἀφ' οὗ ὅλα γενικῶς τὰ Ὁδεῖα τῆς πρωτενοῦσης στεροῦνται ἐπο-
 χρωστικῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων ὡς, Ὁργανολογίας, Μορφολογίας, Αἰσθη-
 τικῆς τῆς Μουσικῆς, μουσικῆς ἐπαγορεύσεως, Ἱστορίας τοῦ Lied καὶ τοῦ
 μελοδράματος ἰδιαίτερος διὰ τοὺς τραγουδιστὰς κτλ.», ὁ κ. Πινδίου ἀντιγρά-
 φει τὴν ἀνωτέρω φράσιν μας ἕως τὸ «μαθημάτων» γὰρ νὰ μᾶς ἀντικοῦσῃ,
 ἐν ᾧ φαίνεται ὀλοκάθαρα τί ἀκριβῶς ἐννοοῦμεν μὲ τὸ «στεροῦνται ἐποχρω-
 στικῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων ὡς, Ὁργανολογίας κτλ.». Καθορίζομεν δηλαδὴ
 ἐπακριβῶς τὰ μὴ ἐπάροχτα εἰς τὰ Ὁδεῖα τῆς πρωτενοῦσης μαθήματα. Καὶ
 καὶ ἄλλο: Κεντρικὴ ἰδέα τοῦ ἄρθρον μας «Οἱ τελειόφοιτοι» ὡς καὶ τοῦ
 ἄλλου ἐν συνεχείᾳ «Τὰ μαθήματα» ἦτο: «Εἶναι ἀγὰρ γε οἱ τελειόφοιτοι ἀρ-
 κετὰ μονοεῶς μορφωμένοι;» Ὁχι, ἦτο ἡ ἀπάντησίς μας. Καὶ σαυτὸ δὲν
 μᾶς ἀπαντᾷ ὁ κ. Πινδίου, γιὰ τὸ ξεῦρε πολλὴν καλὰ ὅτι οἱ τελειόφοιτοί μας
 ἔχουν ἀνάγκην μεταβάσεως εἰς τὰς Εὐρώπας πρὸς μετεκπαίδευσιν καὶ πλη-
 ροτέραν μόρφωσιν. Ἐκτὸς ἐὰν διὰ τῆς «πρὸ πολλοῦ» διδασκομένης Μορφο-
 λογίας τὰ πράγματα ἤλλαξαν

ΤΟ ΣΟΛΦΕΖ ΕΙΣ ΤΑ ΩΔΕΙΑ

Τὸ ἄσχοπον ἴσως καὶ ἄγονον τῆς διδασκαλίας μερικῶν θεωρητικῶν μαθημάτων, εἶναι ἐκεῖνο ποῦ συντελεῖ συχνὰ γιὰ τὴν περιφρόνησιν τῶν μαθημάτων αὐτῶν. Ὡς τὸ μεγαλύτερον ὄλον τῶν κακῶν σχετικῶς θὰ ὑποδεικνύωμεν τὴν μὴ πρακτικότητά τῆς μεθόδου καὶ τὴν τελειᾶ ἀχρηστότητα τοῦ μαθήματος τοῦ Σολφέζ (IV καὶ V τεύχος).

Κυρίως πρόκειται διὰ τὸ Σολφέζ ὡς ὑποχρεωτικὸν καὶ ὄχι ὡς εἰδικόν. Δημιουργεῖται δυστυχῶς ἢ ἐντόπως ὅτι τὸ κυριαρχοῦν, εἰς τὰ Ὁδεῖα, δι' ὄλους ἀνεξαιρέτως τοὺς μαθητάς, εἶναι τὸ σολφέζ, ἀφ' οὗ αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἐξετάσεων διὰ τὰς ἐκτελεστικὰς ἱκανότητας ὀχιούδιν πρὸ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Σολφέζ. Εἰς ὅλας τὰς προηγμένας χώρας καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀπλοποίησιν καὶ τὸ ξεκάρφωμα ἀπὸ τοῦ περιττοῦ φορτίου τῶν διδασκομένων μαθημάτων, τόσο δὲ μᾶλλον ἀπὸ φορτίου ποῦ δὲν ἔχει εἰς τὴν ζωὴν καμμίαν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν.

Δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν ἄσχοπον νὰ ὑποδείξωμεν τὸ ἄγονον καὶ περιττὸν βάρος ποῦ ἐπιβαρύνει τίς πλάτες τῶν δυστυχισμένων μαθητῶν χωρὶς κανένα λόγον.

Τὶ εἶναι παραδείγματός χάριν τὸ IV καὶ V τεύχος τοῦ Σολφέζ;

Εἶναι ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰ κλειδιὰ sol καὶ fa, εἰς τὰ τρία εἶδη τοῦ κλειδιοῦ do καὶ ἡ ἀνάμειξις καὶ εἰς τὰ πέντε κλειδιὰ.

Ἀφίροντες κατὰ μέρος τὰ κλειδιὰ sol καὶ fa, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν μίον ἀπὸ τὰς βάσεις τῆς μουσικῆς ἀναγνώσεως, ἄς στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας εἰς τὸ κλειδι do.

Μὲ τὸ πλεόν ἀσθητῶν ὕψος εἰς τὰς ἐξετάσεις ζητεῖται ἀπὸ τὸν μαθητὴν νὰ κατέχη τὴν ἐλευθέραν ἀνάγνωσιν τόσοσιν καθὲ κλειδιοῦ ξεχωριστὰ, ὅσων καὶ τῶν μικτῶν.

Μόνον του ξεπετιέται τὸ ἐρώτημα, 1) ἔχει ἄραγε εἰς τὴν ζωὴν καμμίαν ἐφαρμογὴν αὐτὴ ἡ βαρυτάτη ἐργασία, ποῦ καταντᾷ καθαρῶς παπαγαλιστικὴ ἀποστήθισις; καὶ 2) ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας αὐτῆς;

Εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν ἡ ἀπάντησις θὰ εἶναι ἡ ἐξῆς:

Ἐξερχόμενος τοῦ Ὁδείου ὁ μαθητὴς δὲν θὰ συναντήσῃ σχεδὸν εἰς τὴν πρακτικὴν, τοὺς ἄλλοιτε ἐχθρούς του. ὑπὸ μορφήν κλειδιῶν do, τόσο δὲ μᾶλλον ὑπὸ τὴν μικτῶν των μορφήν, ἐκτός ἂν θελήσῃ νὰ κάμῃ ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν χειρογράφων καὶ γενικῶς τῶν ἀπρηχαιωμένων ἐκδόσεων τῶν μεταστάντων εἰς τὴν βασιλείαν τῶν σκιῶν, διδασκάλων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ εὕρῃ ἀρκετὴν ποσότητα, παλαιῶν ἐκδόσεων ποῦ μετεγράψαν, πρὸ πολλοῦ, εἰς τὴν νοητὴν δι' ὄλους γλώσσαν τῶν κλειδιῶν sol καὶ fa.

Μήπως ὑπάρχουν τόσα συνθῆται ποῦ νὰ γράφουν εἰς τὰ κλειδιὰ soprano, mezzo-soprano, tenore ἢ βαρυτόνου;

Ἐὰν ὀρῶμενοι ἀπὸ τοιαύτας ἀρχαιολογικὰς ἰδέας ἠθέλωμεν τὰ ὑπερασπίσω, διατὶ τότε νὰ μὴ ἐκμανθάνωμεν τὰ παλαιογαλλικὰ καὶ μπασοπροφοντικὰ κλειδιὰ, καθὼς καὶ τὴν σημιογραφίαν; Μὲ ἄλλα λόγια νὰ μετατρέψωμε τὰ καθαρῶς μουσικὰ ἰδρύματα εἰς μουσικο-ἀρχαιολογικὰ ἰνστιτούτα;

Καμμίαι δικαιολογία δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἀδιόρθωτοι συντηρητικοὶ οἱ ὁποῖοι ὑπεραμύνονται τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ τοῦ κλειδιοῦ καὶ τῶν παραλλαγῶν του, ἄλλῶς ὡς ἐγκύμνασιν τοῦ μυαλοῦ, εἰς τὴν πρᾶξιν ἀποθαρρύνονται, διότι οἱ μαθηταὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν ἐγκύμνασιν εἰς τὰ δυσκολώτερα τεμάχια τῶν «εἰδικῶν κλειδιῶν» τοῦ σολφέζ δὲν εἶνε εἰς θέσιν, à livre

ouverte, να ἀναγνώσουν μελωδίας μέσης δυσχερείας εἰς τὰ κλειδιά τῆς κοινῆς χρήσεως τοῦ sol καὶ fa, γὰρ νὰ μὴ ἀναφέρωμε τὸ κλειδί do.

Καὶ τὸ συμπέρασμα; Τὶ μᾶς λέει ἡ σκληρὰ πραγματικότης; Ἡ πραγματικότης αὐτὴ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ IV καὶ V τεύχους τοῦ Σολφῆζ, περιορίζεται εἰς τὴν ἐκ στήθους μηχανικὴν ἐκμάθησιν μελωδιῶν καὶ ὀνομασιῶν κατὰ μίαν οἰανδήποτε ὀριωμένην κατάταξιν, πρᾶγμα πού ἀρμόζει μᾶλλον σὲ παλαιόλον παρὰ σὲ ἄνθρωπον. Ἡ δὲ πραγματικότης αὐτὴ εἶνε καὶ ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν δοθεῖσαν ἀνατέρω δευτέραν ἐρώτησιν.

Ἐντεῦθεν καὶ τὸ συμπέρασμα, ὅτι παρομοίας φύσεως διδασκαλία τοῦ Σολφῆζ, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι βιώσιμος. Ἡ σπουδαιότερα παράγραφος ἢ ἀποτελοῦσα τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τοῦ Σολφῆζ εἶναι σαθροτάτη.

Πολὺ ὀλίγη προσοχὴ ἔχει δοθεῖ εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ. Ἡ ἐκμάθησις τῶν διαστημάτων πρέπει νὰ γίνῃ ἢ βάσις τοῦ ὅλου μαθήματος τοῦ Σολφῆζ.

Ἡ ἕξ ἄκοῆς ἐκμάθησις τῶν διαστημάτων, ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ εὐχερὴς ἀνάγνωσις των εἰς ὅλα τὰ εἶδη καὶ εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας καθὼς καὶ ἡ ὑπαγόρευσις, πρέπει νὰ γίνεται παραλλήλως μὲ τὸ πρόγραμμα τῆς μελωδικῆς ἀναγνώσεως τοῦ Σολφῆζ μέχρι τελειοποιήσεως δηλαδὴ τῆς à l'inre ouverte ἀναγνώσεως.

Συγχρόνως, ὅλη ἡ πολυετής αὐτὴ ἐργασία, εἶνε ἀπαραίτητος νὰ συντομευθῇ εἰς τρία ἔτη, νὰ ἐλαττωθῇ ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰ κλειδιά τοῦ do, (ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν καθαρῶς ἱστορικὴν τὴν σημασίαν) νὰ καταργηθῇ ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰ μικτὰ κλειδιά, καὶ τέλος νὰ αὐξηθῇ κατὰ τάξιν διαβαθμίσεως δυσχεριῶν, ἢ ποσότης τῶν γυμνασμάτων εἰς τὰ κλειδιά sol καὶ fa.

Πρέπει ἐπὶ πλέον νὰ δοθῇ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερα προσοχὴ εἰς τὴν τριετῆ ὑποχρεωτικὴν ἐκμάθησιν τοῦ κλειδοκυμβάλου δι' ὅλους τοὺς φοιτῶντας.

Μόνον ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθοῦν θετικὰ ἀποτελέσματα.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι, τὸ ζήτημα τῆς διευθετήσεως τοῦ Σολφῆζ εἰς τὰ μουσικὰ μας ἰδρύματα θὰ προκαλέσῃ τὴν σοβαρὰν προσοχὴν τῶν μουσικῶν μας κύκλων, διὸ τὴν ἀναγκαίαν πλέον κατάρτιον προγράμματος διδασκαλίας αὐτοῦ τοῦ μαθήματος.

ΑΡ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΩΦ

Η "ΜΟΔΙΣΤΡΟΥΛΕΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ", ΤΟΥ Κ. Χ. ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐγκαινιάζω τὴν καινούρια σελίδα τῶν «Μουσικῶν Χρονικῶν» γιὰ τὴν ἐλαφρὰ μουσικὴ μὲ τίς «Μοδιστροῦλες τῆς Ἀθήνας» τοῦ κ. Χ. Χαίροπούλου.

Πρὶν ἀρχίσω νὰ μιλῶ γι' αὐτὸ θὰ πῶ γενικὰ πῶς τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ σύγχρονη ἑλληνικὴ Ὀπερέττα προσώδευσεν ὑπὸ ἐποχὴν καλαισθησίας. Δὲ θὰ λημονήσω ποτὲ τὴν ἐντύπωσιν πού εἶχα ὅταν πρὸ πέντε νομίζω ἐτῶν ἄκουσα καὶ παρακολούθησα μερικὰ σύγχρονα ἔργα ἐλαφρῶς μουσικῆς. Μέσα μου ρώταγα διαρκῶς πού εἶνε τὸ λεπτό τσουχερό ἑλληνικὸ πνεῦμα, τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὸ εἰρωνικὸ πού ἐθαύμασα στοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ παραδείγματος χάριν!

Μερικοί πού τους εξωμολογήθηκαν τις σκέψεις μου και πού είπα πώς κοντά στά άλλα εθάρκα μίαν Έλλειψη γούστου μου άπάντησαν πώς «ατά άρέσουν στο κοινό». Τό πίστεμα - τι νάκανα; - και δέν ξαναπήγα σέ όπερέττο. Άπό τότε όμως πού ήρθαν ή όμιλοδσες ταινίες παρατήρησα ότι τό «κοινό» καταλάβει και πολύ καλά μάλιστα τό καλό και άντιλαμβανόταν άμέσως όλες τις λεπτομέρειες. Κατάλαβα πώς όσοι μου μίλησαν γι' αυτό τό είχαν άδικήσει. Και τό περασμένο καλοκαίρι άκουσα τή ύποδείξει κάποιου φίλου τις «Θεατρίνες» τών κυριών Πρινέα-Βιτάλη πού με τή δροσιά τους, τήν καλαιόθητη λεπτή μουσική και τόν εύθυμο ζωντανό διάλογο μου ξανακίνησαν τό ενδιαφέρον γιά τήν 'Ελληνική Όπερέττα.

Άλλά νά κάνω τώρα κριτική γιά τά καλοκαιρινά έργα είνε κάπως άγιά. Άλλως τε τά έχρινε ίκανοποιητικώτατα. . . τό κοινό.

'Η «Μοδιτρούλες» του κυρίου Χαιροπούλου έχουν όλα τά χαρίσματα πού διακρίνουν γενικά τήν έμπνευση του λεπτού συνθέτου: Πρωτοτυπία στη μουσική ιδέα, ευγένεια στη μελωδία και λεπτή κολαισθησία. Ό κύριος Χαιροπούλος και στά πιο μικρά παραμάτια πού γράφει είνε ευγενικός και με γούστο. Ποτέ δέ θά τόν βρη κανείς τετριμμένο. 'Ετσι και τώρα: Όλη ή μουσική είνε λεπτοτάτη, πρωτότυπη και καλαιόθητη. Άπό τό διάλογο ίσως νά λείπει κάποια ζωηρότης. Άλλά τά δύο τραγούδια «Δέ θά τό μάθης άν σ' άγαπώ» και «Όνειρα γιά μιά νύχτα» θά μπορούσαν ν' άκουστούν εύπρόσωπα παντού. Άπό τό όλο έργο θά μπορούσε ίσως νά λείψει ή σκηνη έκείνη του γδυσίματος τής Ζοζώς πρò του κοινού. Δέ συμφωνούσε πρòς τό γενικό διακριτικό πνεύμα του έργου ήταν σαν ένα άπομεινάρι τής έποχής πού έλεγα παραπάνω. Χωρίς νά λογαριάσωμε πού με τήν έλλειψη διαλόγου κινήσεως και δράσεως γενικά είχε κάτι τό μοιότονο που' όλες τις φιλότιμες προσπάθειες του κυρίου Πρινέα νά τή ζωηρέψη.

Στους ρόλους τους πολύ καλοί ό κ. Τριχάς ως πατέρας τής Ζοζώς, ό κ. Κοφινώτης ως θανμαστής τής Φανής και ή Δνίς Χαντά, πού είχε στιγμές άληθινού λυρισμού 'Επίσης έξαιρετοι ή κ. Πρινέα και ή άμίμητη κ. Ρούσου και ό κ. Χατζηχορηότος 'Ο ρόλος του μικρούπαλληλου γιά τόν κ. Πρινέα φτωχός. Άσφικτιόσει! Ό Πρινέας είνε τύπος κατ' έξοχην δημοουργικός. Κι' έδώ τόν έβλεπε κανείς νά όρηγ για δημοουργία. Ό κ. Καντιώτης ως κούφιος νέος τής άριστοκρατίας πολύ καλός. 'Ενώ βρίσκω πώς γιά τή Δίδα Δράκου ό τύπος τής σόμπι δέν πολυταίριζε. 'Η Δνίς Δράκου και ως φυσιογνωμία άκόμα είνε τό πειραστικίον, τό ζιζάνιον και ή ζωηρή φίσις πού τρέφεται με τήν περιπέτεια. Δέν είνε ή κοσμική κοπέλλα πού κι' άν κáη χαμιά τρέλλα είνε γιατί κουράστηκε ή χόρτασε τήν κανονική ζωή και βαρέθηκε τους τύπους. Τήν πράξη της πρέπει νά τήν έμπνέη ή δίψα όχι ό κόρος.

Τό άνέβασμα πολύ φροντισμένο όπως γενικά ό,τι παρουσιάζει ό Μακένδος. Καλοβαλμένο από μευάλετο και χωριτωμένοι στην έκτέλεση οί χοροί. 'Ιδίως τόνειρο μετά τό μεθού με πολλή φαντασία.

'Η όρχήστρα μελετημένη, πειθαρχική, με ταμπεραμέντο, κάνει τιμή στον έξαιρετο μάεστρο κ. Βιτάλη, τόν άούχριτο Διευθυντή της με τό καθαρό και ζωντανό παίξιμο.

ALEX THURNEYSSEN

Η ΦΕΤΕΙΝΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΟΥ ΖΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ

Στις φετινές διεθνείς εορτές του Ζάλτσμπουργκ (30 Ιουλίου - 31 Αυγούστου) έλαβαν μέρος ως διευθυνταί Ὀρχήστρας οἱ : Ρίχαρντ Στράους, Μπροβνο Βάλτερ, Κλέμανς Κράους τῆς Ὀπερας τῆς Βιέννης, Φρίτς Μπούλ τοῦ Γκεδάντχους καὶ ὁ Γάλλος Φίλιπ Γκομπέρ, ὁ Πάουμγκάρτνερ κ. ἄ.

Ὡς ρεζιτοέρ, οἱ Μάξ Ράινχαρτ, Βαλενστάιν κ. ἄ. Εἰς τὸ μελόδραμα, ἡ Λότς Λέμαν, ἡ Ἀϊζίνγκερ, ἡ Σοάνα, ἡ Ὀνεγκίν, ὁ Μάγερ, ὁ Ρόντε, ὁ Μανδάρντα κ. ἄ.

Ὡς ἐκτελεστοὶ οἱ Ζάκ Τιμπό βιολί, ἡ Γκαμπριέλ Τανμποσιέ πιάνο, (Βροξέλι) τὸ κουαρτέτο Ματρίκερ, ὁ Ἕλλην Λόφης Μαργαρίτης πιάνο, ὁ Χάρολδ Κρόυτοπαργκ κορυφαῖος χορευτὴς τῆς Μετροπόλιταν Ὀπερας (Ν. Ἰόρκης), ὁ Φρίντριχ Βόρερ πιάνο (Λονδίνον), ἡ Ρίττερ—Τσιόμπι τραγοῦδι (Ρώμη) καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Στὸ δράμα : ὁ Ἀλεξ. Μωθσθ, ἡ Τιμιγκ κ. ἄ.

Ἐξετασθήσαν τὰ μελόδραματὰ «Φίγκαρο», «Μαγεμμένος αὐλός», «Κοζί φάν Τουτί», «Ἀπαγωγή ἀπὸ τὸ Σεράι» τοῦ Μότσαρτ, «Φιντέλιο» τοῦ Μπατόβαν, ὁ «Ἰππότης μὲ τὸ ρόδο» καὶ «Ἡ γυναῖκα χωρὶς σκιά» τοῦ Ριχ. Στράους, «Ὀρφεὺς καὶ Εὐροδίκη» τοῦ Γκλόκ κ. λ.

Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Φιλαρμονικὴν ὀρχήστραν τῆς Βιέννης ἐξετασθήσαν διάφορα ἔργα Μπάχ, Μότσαρτ, Μπατόβαν, Μπρούκνερ κλπ. Ἀπὸ δὲ τὴν ὀρχήστραν καὶ χορωφίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ζάλτσμπουργκ καὶ ὅσά τῴν διευθύνει τὸ Ἰωσήφ Μίσερ ἐξετασθήσαν διάφορα λειτουργίαι τῶν Μότσαρτ, Μπρούκνερ, ἡ «Δημιουργία» τοῦ Χαῦδν καὶ ἡ «Μίσα Σολέμνης» τοῦ Μπατόβαν.

X.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΡΟΧΑΣ ΣΤΙΣ ΦΕΤΕΙΝΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΟΥ ΖΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ

Οἱ γιορτὲς τοῦ Ζάλτσμπουργκ, τῆς πρὸ ἡμορφῆς πόλης τῆς Βυρῴπης, τῆς χαριτωμένης πατρίδας τοῦ Μότσαρτ, εἶναι φημισμέναι σ' ὅλο τὸ κόσμον καὶ τὸ ἀνεκπέρα ποῦ προκάλουν εἶναι δικαιολογημένον ἀπόλυτα. Λαμβάνουν μέρος σ' αὐτὰς οἱ ἄσοι τοῦ γερμανοαυστριακοῦ θεάτρου, μουσικοῦ καὶ ὄχι, γίνονται κοντοῦρτα ἀπὸ μεγάλους τεχνίτας τῆς μουσικῆς. Ὁ Σάλλκ, ἄλλοτε, ὁ Τοσκανίνι, πέρουσι, ὁ Φίλιππος Γκομπέρ φέτος μαζὺ μὲ τὸν Στράους, τὸ Μπροβνο Βάλτερ, τὸν Κλέμανς Κράους (ταχτικούς αὐτοὺς ἔργατες τῶν γιορτῶν) διευθύνουν τὴν ὀρχήστρα τῆς Βιέννης, ποῦ εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς ἄριστότερας καὶ τίς πρὸ ἐπιμαθημένες ὀρχήστρας τοῦ κόσμου. Ράινχαρτ, Βάλενστάιν, Κάρλ-Χάινς Μάρτιν καὶ ἄλλα ὀνόματα φημισμένων σκηνοθετῶν ποζοῦρον στὰ προγράμματα. Ταυταῖα καθιερώθησαν καὶ καλλιτεχνικὰ κούρσα ποῦ τὰ κρατᾶνε, πάλι, ὀνόματα γνωστά. Καὶ μαζὺ μ' αὐτὰ ὅλα, ἡ ἡμορφία τοῦ τόπου, ἡ χάρις τῆς πόλης μὲ τὸ ὄρατο τῆς ποταμῆς, τὸ Ζάλτσοαχ, τοὺς δυὸ τῆς γραμμικῆς λόφους, τὰ ὄρατα κι' ἡμορφοχτισμένα σπητῆκια, τίς ἐκκλησιαστικὰς καὶ τὴν παράδοσιν τῆς.

Σ' αυτές τις γιορτές που κρατάνα ένα μήνα, σπουδαίο ρόλο ως πέρσι έπαιξαν οι θεατρικές παραστάσεις της πρόζας. Τέσσερα-πέντε κομμάτια (Γκαίτε, Γκολντόνι, Χέρμαν-σταλ κλπ.) διαλεγμένα από τον Ράινχαρτ και σκηνοθετημένα από τον Ιζιο, μ' ένα σύνολο διαλεγμένο, κεφάλι με κεφάλι — κι' ο Ράινχαρτ ήξερε κι' είχε πάντα τη τύχη νάχη στα χέρια του τις πιο μεγάλες δυνάμεις του αυστρογερμανικού θεάτρου—άποτελοσαν ένα θεατρικό γεγονός.

Τό όνομα του Ράινχαρτ έχει κάνει τό γόρο του κόσμου. Τό Ιζιο και ή φήμη των σκηνοθεσιών του του Ζάλτσμπουργκ και όλος ό κόσμος έχει δή φωτογραφίες του Χέρμαν Τιμικ στο Δαίπνο δύο κυρίων του Γκολντόνι με τό πιάτο τά μακαρόνια ή της Έλννης Τιμικ που μέ τήν αγαλιματένια της σιλλουέτα παίζει τό ρόλο της πίστης στο Γέντερμαν.

«Γέντερμαν», νά μιά παράσταση του Ράινχαρτ ή πιο ξεκουστή. Που τή σκηνοθετεί μπρός στο μεγάλοπραπο Ντόμ της πόλης που ή ώραία του τετραγώνου κλειστή, γ όρω-γώρω, πλατεία του μεταβάλλεται σ' ένα μεγάλο πανηγυριάτικο θέατρο.

Ο Γέντερμαν είναι ή μόνη παράσταση πρόζας που αναγγέλθηκε στο φετινό πρόγραμμα. Και αναγγέλθηκε σαν νέα σπουδή, καινούργια σκηνοθεσία και μέ νέα διανομή.

Νά μιλήσουμε γενικά για τό σκηνοθετικό έργο του Ράινχαρτ, που έχει είκοσι χρόνια ζωή, που είναι τόσο ποικίλο, πλούσιο και φημισμένο, που κατά τη γνώμη μας ώστόσο, κοντά στα καλά και πολλές άμαρτίες πόρτως τό θέατρο της εποχής μας, δέν είναι σημαντική μας δουλειά. Στα παρακάτω λόγια θά μιλήσουμε για τη παράσταση του Γέντερμαν που παρακολούθησαμε και που μ' όλο τούτο, δέν ήταν για μās παρά μιá απογοητεψη.

Είναι τό παιχνίδι του θανάτου του πλούσιου ανθρώπου, στέκει στο πρόγραμμα. «As τό παρακολουθήσουμε.

Έχει διωξει τό φτωχό απ' τήν πόρτα του. Έχει άφισοι νά ξεφορτώ ή φαμιλιάρης χρεώστης του και βρίσκειται στις εύτυχισμένες του ώρες, στο πλούτο του, στους δούλους του, στους φίλους του πλούτου του, τήν αγαπητικιά του. Σά γέλοιο, φαί, πιστό, μεθύσι και ξεφάντωμα. Μά νά ! από μακριά, σαν απ' τό τέλος του κόσμου, απ' τόν "Αδη, τόν ούρανό, άκούγεται νά τόν φωνάζουν. Γέντερμαν ! Γέντερμαν ! Άκούσι παράξενο σήμασι καρμπάνας, ταραξεται. Οι συνδετημένες παραξενεύονται—αυτό δέν άκούνα τίποτα—και τόν περνούν γι' άρρωστο. Η αγαπητικιά του φοβάται. Μά ή φωνή άκούγεται πάντα. Η ώρα πλησιάζει. Ο Χάρος φανερώνεται. Στόν κίνδυνο, στην άνάγκη τρέμου όλοι και χάνονται. Μένει μόνος ό Γέντερμαν, αχμαλωτισμένος για ν' άκούση τη διαταγή του Κυρίου. Καλείται νά δώσει λόγο και είν' άνέτοιμος. Τρέμει που είναι μόνος και φοβάται. Μά απ' όλους έχει εγκαταλειφθή. Ο πιστός του σύντροφος τόν άρνιεται. Ο συγγενής του τόν άρνιεται. Καταφεύγει στο έχει του, στο χρυσάφι του, τόν παρὰ του. Θέλει νά τό πάρη αυτό για συντροφιά του στο άπόκοσμο ταξίδι του. Φανερώνεται τότε ό μαμωνάς—Τρελλέ, αρχιτρελλέ για που ; αυτό σου τώχα δανικό και σου τό πάρνω πίσω. Μένει δέω, έσω τραδάς—Άπαλισία κυριεύει τη ψυχή του στην εγκατάλειψη και τη μοναξιά. Τότε παρουσιάζονται τά Έργα του. Ίσχνά, άδύναμα, άρρωστιάριχα, αέρνουνται. Γυρίζει σ' αυτά. Έπικαλούνται μαζί τη πίστη, τη προσκυνάσι. Μία μεγάλη του πράξη. Τά Έργα του όρθώνονται, άντρίζουν. Ο άμαρτωλός πορεύεται στην έκκλησιά και στην απολύτρωση. Ο διάβολος που έρχεται νά πάρη τη ψυχή του έμποδίζεται από τη πίστη και τά Έργα του και άγαναχτισμένος φεύγει βρίζοντας. Ο Γέντερμαν γυρίζει περιδλημένος άσπρο χιτώνα, ξελευτερωμένος απ' τ' άμαρτήματά του και άγνός. Προσέγγεται και άκολουθώντας τον τά Έργα του κι' ή Πίστη πηγαίνει ήμερος πιά προς τό Πάσχα και δικαστή του. Τό τραγούδι των άγγέλων άκούγεται και τό μυστήριο τελειώνει.

Ἡ σκηνοθεσία τοῦ ἔργου, λέμε παραπάνου, μᾶς ἀπογοήτεψε. Καί μπαίνοντας στήν ἀνά-
λυση της θ' ἀρχίσουμε ἀπ' τήν ἰδέα τῶν παραστάσεων στό θεατῆρο.

Κάθε ἐποχή φτιάει τή τέχνη της, τίς φόρμες της κι' ἔχει δικό της τρόπο νά ἐκδη-
λώνεται. Ἐκκοτονιάδες χρόνια τώρα, τό θεατῆρό μας ἔχει κάνει κι' αὐτό τή φόρμα του
κι' ἔχει κλειστή στό κοῦτί της σκηνης του. Νά τό ἀρνηθούμε αὐτό μονομιάς καί νά κα-
θερώσουμε, ἔτσι στά καλά καθούμενα κάτι ἄλλο, ἄντελῶς ἀλλοιώτικο, ἔτσι κι' ἂν αὐτό
εἶχε ζήσει κι' εἶχε ἴσως φτάσει, εἶναι ἐπικίνδυνο καί παράτολμο. Στό Ζάλοτοπουρική οἱ
ἴδιοι οἱ ἦθοποιοί δέν τῶχαν χωνέψῃ. Ἄς ἦταν ἀπ' τοῦς πιά μεγάλους τοῦ Ράινχαρτ. Δέ
μποροῦσαν νά γεμίσουν τό θεατῆριο θεατῆρο τους καί τό ἀπερίριστο της σκηνης τους, πῶς
ἦταν πιά ἀπερίριστο κι' ἀπ' ὅσο μποροῦσε νά εἶναι ὡς καί ο' ἐποχές πῶς τό θεατῆρο;
θεατῆρο ἦταν στήν ἀκμή του, οἱ ἦθοποιοί τους ἤξεραν νά τό ζήσουν καί νά τό γεμίσουν.

Ἐδῶ ἦσαν μικροί, γινόντουσαν μικροί μέ τό ἀξίσιό κι' ἀταίριαστο γιά τό θεατῆρο παί-
ξιμό τους. Γινόντουσαν ὡς καί κωμικοί. Ἡ Σέρβας, πῶς ἔπαιζε τή παλλακίδα τοῦ Γέν-
τερμαν, ἔταν μέ τό παχουλό της κορμάκι ἀρχίς νά τρέψῃ βιά νά διαλύσῃ τήν ἀπόσταση
ἀπό τό κέντρο της σκηνης ὡς τά πλατῆνά της ἐκκλησιας πῶς βροϊκόντουσαν οἱ ἔξοδοι, μᾶς
ἔκανε νά γελοῦμε. Ἡ μάνα του πάλι, ἔκανε μέ τό ἀργό καί γεροντιστικό βῆμα της, μιά
ῶρα γιά νά νύγῃ ἀπ' τή μίσῃ. Καί καλά, παράστασι οὐ ἀνοιχτό χῶρο μπροστά στήν ὄ-
ραϊκα ἐκκλησιᾷ. Μά καί ἔταν ἡ ἀκουστική εἶναι τρομερή; Καί ἔταν ὑπάρχει ἀντίχτυπα
πῶς ἡ μπερδεύει τά λόγια τῶν θεατῆρων ἢ τά ἐπαναλαμβάνει κοροϊβευστικά; Τί ἀξία
ἔχει μιά παράστασι ἔταν ἡ πλαστικότητα, ὁ ρυθμός τοῦ λόγου, ἡ μουσική του καταστρέφει-
ται; Γενικά τά σκηνοθετικά σφάλματα της παράστασις τοῦ Γέντερμαν ἦταν πολλά καί
στοιχειώδη. Τόσο πῶς θά τό σκεφτότανε κανεῖς ἂν πρέπη νά μιλήσῃ γι' αὐτά, ἂν δέν ἦταν
καρμικῶς ἀπ' τόν Ράινχαρτ.

Στήν καλιά σκηνοθεσία, μιά σκηνή πῶς εἶχε παινέσῃ ἑξακριτικά ἦταν ἡ σκηνή τοῦ
τραπεζιδοῦ, ἐκεῖ πῶς ὁ Γέντερμαν μέ τή παλλακίδα του καί τοῦς φίλους του γλεντοῖσι. Ἦταν
διάβαζε κανεῖς καί ἀκουε, ζωντανή ἀληθινή καί τό ξεφάντωμα τοῦ συμπόσιου δημιουρ-
γοῦσε κατόπι μιάν ἀδρῆν ἀντίθεσι μέ τή φωνή τοῦ Χάρου πῶς καλοῦσε Γέντερμαν καί τή
παρουσίασῃ του.

Τό ξεφάντωμα θήλῃς νά τό χρωματίσῃ ὁ Ράινχαρτ στή φρεσινή παράστασι μ' ἕνα
γέλοιο πῶς ἀπλῶσε ο' ὄλους τοῦς παρακαθήμενους τοῦ τραπεζιδοῦ καί πῶς ὠστόσο κάθε
ἄλλο παρὰ ζωντανό ἦταν. Τό ἔνοιωθεσ πῶς ἦταν διαβασιμένο. Δέκα λεφτά της ὥρας ἀγω-
νίζόντουσαν ἕκαστό καί περισσότεροι ἄνθρωποι νά γελοῦν καί ὀλο-ὀλο πῶς κατάφεραν
ἦταν νά μεταδώσουν τό γέλοιο τους ο' ἄλλους πέντ' ἔξη της πλατείας ἐνῶ οἱ ἄλλοι, εἰ-
μαί δέδικτοι, δέ θά καταλάβαιναν τίποτα ἀπ' αὐτό.

Ἐταν πρωτοακούστηκε τό «Γέντερμαν», ἡ φωνή τοῦ Χάρου, ἀκούστηκε ἀπό τό
βάθος της ἐκκλησιας, ἡ κλήσι ἦταν βαριά κι' ὑπόκλητικῃ. Μετά ἀκο-
λοῦθησαν κλήσεις ἀπό κάθε σημεῖο τοῦ ὄρξοντα, γύρω στό θεατῆρο, ο' ἕνα θεατῆρολόγο
φωνεῖ καί τότε ἀκουε τ' ἀκόλουθα ἀπό τοῦς θεατῆς! Νά! ἀπ' τό καρπαναριό της ἀντικρι-
νῃς ἐκκλησιας τό λέσι. Νά! ἀπ' τήν ἐπισκοπή, τώρα ἀπ' τήν ἄλλη μεριά. Καί μιά γύριζαν
ἀπό δεξιά καί μιά γύριζαν ἀπό κατ. Εἶναι ἡ ἀντίληψῃ τοῦ Ράινχαρτ πῶς θέλει νά ἐνώσει
σκηνή μέ θεατῆρο μαζί, θεατῆρινούς μέ θεατῆς καί πῶς ἐκδηλώνεται τρανότερα οὐ ἄλλῃς
σκηνοθεσιες, ἔταν τό πατάρι της σκηνης γίνεσι ἕνα μέ τή πλατεία, οἱ ἦθοποιοί του κά-
θονται στά θεωρεῖα ἢ μπαίνουν ἀπ' τή πλατεία διασχίζοντας τοῦς διαδρόμους τοῦ θεατῆρου,
ἔπως γίνεσι καί στό Γέντερμαν, ἔταν ἔρχεται ὁ διάβολος γιά νά τοῦ πάρῃ τή ψυχῃ.
Αὐτό εἶναι καθαρά ἀντιθεατῆρικό, ὄχι μόνο γιὰτι ἦθοποιός εἶν' ἄλλο πρᾶμμα κι' ἄλλο θεα-

της, γιατί ποτέ δεν ανακατευόntonταν μογιαχτισμένοι κι' άβαφοι μαζί, πράγμα που κατώτερη την Ιουδαϊόν, μά και γιατί κομματιάζεται ή προσοχή του θεατή, όπως κι' ή ένότητα της σκηνικής δράσης και γενικά του έργου.

Ήρατος ήταν ό τρόμος που μεταδόθηκε σ' όλους τους συντρόφους του γλαντιού που έκδηλώθηκε με ρυθμικές κινήσεις και διαδοχικές καλοβαλμένες πόζες όλων. Μά πάλι αυτό τό στολιζάρισμα, που άπηρχε και σέ μιά-δύ άλλες μονομένες σκηνές, δεν ταίριαζε μέ τό τρόπο της διδασκαλίας του λοιπού έργου.

Ύστερότερα, όταν ό Γέντερμαν άγκαταλειμμένος άπ' όλους ζητάει άπ' τους δούλους του νά του φέρουν έξω τή κάσκα του, τό παρά του δηλαδή, γιά νά τόν πάρη αυτόν συντροφιά στό τελευταίο του ταξίδι, έξη-όχτέ άντρας φέρνουν μιά βαριά κι' άσχημη έξω. Ό Γέντερμαν μιλάει μέ τό χρυσάφι του και έτοιμάζεται νά τό πάρη μαζί του. Τότε πρέπει νά παρουσιασθή ό μακωνάς που θά του τό κρατήση. Τι γίνεται στην παράσταση! Ό Γέντερμαν πλησιάζει, άνοίγει τό σέκασομ τής κάσκας κι' άπό μέσα πατάει ένας διαβολάκος, άπαράλαχτα όπως γίνεται μέ τά μαγικά κουτιά τής πρωτοχρονιάς. Είναι χρυσά ντυμένος κι' έχει κουδούνια στό ρούχα του γιά νά δείχνη πως είναι χρυσός! Μά τά κουδούνια είναι σάν ένιαια που φοράν οι περσοί, ή κάσκα που πριν άπό λίγο ήταν άσχημη παρουσιάζεται άδεια και κάθε έντύπωση που θά μπορούσε νά δημιουργήση ή σκηνή χάνεται.

Στά κουστούμια είδαμε χρέματα έσθωριασμένα και λές, μέ κερμιά σκέψη βαλμένα. Ό νατουραλισμός τους έσοίκαρε. Όταν ό διάβολος περνάει—στην είσοδο κι' έξωό του— άπ' τους διαδρόμους τό θεάτρου, παραμέριζες μήν άκουμπήση άπάνου σου και σέ λαρώση.

Οι μουζικάντηδες που έρχόνταν μέ τους συντρόφους του γλαντιού ήταν κι' αυτοί βρώμικοι. Ό Γέντερμαν πάλι, ήταν πολύ βαριά ντυμένος κι' αυτό έμας άταίριαστο μέ τό άπείριτο τής σκηνής, κερμωμένης άπό παληωμένα σανάκια και άσέκαστα.

Κι' άς ρίξουμε μιά ματιά στην έσωτερική σκηνοθεσία.

Ό Μότιο ήταν πάντα ό άποκλειστικός έρμηνευτής του Γέντερμαν. Μέ τήν έβραϊκία φάτσα, τήν ισχνή σιλουέττά και τή σουρτή φωνή του θάοτεκε καλά στό ρόλο του ανθρώπου που φώναζε έρωστικά, χαροκοπος έξγνοιαστα στό άγαθά του πλούτου και που άγκαταλειμμένος τώρα, τρέμει μπρός τό θάνατο άνέτομος κι' αδύναμος ν' άντιμετωπήση τή θεία δικη. Άλλά κι' ό πλούσιος ρυθμός τής μιλιζ και του σίχου του, τά πάθητικά του μάτια ό λυρισμός του άληθινός ή ψεύτικος άδιάφορο, πάντα επιδημητικός θά έρμηνευαν ώραία τις σκηνές του μετανοήμοδ, τής πίστης και τής άπολύτρωσης. Ό Χάρτμκν—που έπαίξε φέτος τό ρόλο του—δέ μόρσες νά τά ζήση όλα αυτά στην άρχή ήταν σκληρός. Μετά, τις σκηνές τής προσευχής και τής μετάνοιας τις έπαίξε σά καλόγερος.

Ή Τίμκν, μεγάλη θεατρίνα, ώραία και μέ σπουδαία κρουσταλίνα φωνή δεν έδωσε τό μεγαλείο τής πίστης. Μέ τό χαμογέλιο της προκλητικό —οικογενειακό τών Τίμκν— έκανε τήν έντύπωση πως χαιρότανε γιά τά θανάτα του Γέντερμαν και ήταν σάν παιοματάρα γυναίκα που χαιρέται γιατί κερδίζει τό στοίχημα.

Ή μητέρα του Γέντερμαν δεν ήταν ή γυναίκα που έπαυσε γιά τό γιό της και που λαχταρούσε τό ταίριασμα του δρόμου του μέ τό λόγο του θεοδ.

Ή έσωτερική σκηνοθεσία έρμηνιζότανε μέ τήν έξωτερική.

Άπ' όλη τήν έρμηνεία έλειπε ή γαρή δραματική πνοή και ή ένιαία γραμμή.

ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΑ "ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ,,

Κατά καθήκον δημοσιοποιούν την κατωτέρω επιστολήν του συνεργάτου μας κ. Κ. Ροδάς εις απάντησιν δημοσιοευσιών εις τὰ «Θεατρικά Χρονικά» κοιτιῶν τῆς μουσικῆς του εἰς τὸν «Προμηθεύ», ἂν καί, ὁ κ. Μιχαὴλ Ροδάς, ὁ καὶ διευθυντὴς τῶν «Θ. Χ.», ἦτο καὶ ὁ ἀμέσως ἀπειθὴς διὰ τὴν ὀλίην γενικῶς ὀλίην τῶν «Θεατρικῶν Χρονικῶν» του.

Φίλτατε κ. Παπαδόπουλε,

Οὐδέποτε ἐφραναξόμην ὅτι θὰ μοι ἐδίδετο ποτε ἀφορμὴ νὰ διατυπώσω καὶ τὸ ἐλάχιστον ἐπιτο παράπονον πρὸς τὰ «Μουσικὰ Χρονικά». Καὶ διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι βαθεύτατην λύπην πράττων τοῦτο ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν τοῖς «Θεατρικῶς Χρονικοῖς» τοῦ ἐγκρίτου δημοσιογράφου κ. Ροδά ἀναζημοσιεύσεως τοῦ ρυπαρογράφηματος ἐκείνου, τοῦ ἀνταξίου τῶν φρονημάτων καὶ τῶν προθέσεων τῆς κριτικῆς (δὴθεν) τῆς «Πρωίας», τῆς ἀκουούσης εἰς τὸ ὄνομα Σοφία Σπανοῦδη.

Γνωρίζετε, φίλτατε, ποῖα εἶναι ἡ γνώμη μου προκειμένου περὶ ἐλευθέρως συζητήσεως καὶ κριτικῆς καὶ τῆς ἀσθητοτέρας ἀκόμη ἐπὶ παντός δημοσιευμάτων μου καὶ ἐπὶ πάσης γνώμης καὶ σκέψεώς μου. Διότι, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐν τοῖς «Μουσικῶς Χρονικοῖς» συνεργασίας μου, ἰδικιτέρας οὕς παρεκάλασα ποτὴ νὰ μὴ διατάσσῃ διὰ τὴν δημοσίευσιν καὶ τῆς ἀσθητοτέρας ἀντιγνωμίας, ἀποφεύγοντες μόνον τὴν φιλοξενίαν προσωπικῶν ἀπιθέσεων καὶ ὕβρων.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο δυστυχῶς καὶ παρὰ πᾶσαν προσοχίαν συνέβη μὲ τὴν ἀναζημοσιεύσιν τοῦ ρυπαρογράφηματος τῆς κριτικῆς (!) τῆς «Πρωίας» ἐν ὁμοίᾳ πρὸς τὴν μουσικὴν μου τοῦ «Προμηθεύς Δραμάτων», ὅστις ἐδόθη πέρουν εἰς τὸ Στάδιον. Τὰ «Μουσικὰ Χρονικά» ἐν πλάτει ἀνέγραψαν τότε τὰ κατὰ τὴν δίκην, ἦτις ἐγένετο κατόπιν τῆς ἐπὶ ἐξυβρίσει μνηστέως μου κατὰ τῆς ρυπαρογράφου κριτικῆς (!), αἱ δὲ ἐφημερίδες ἐν ἐκτάσει καὶ ἐπὶ ἡμέρας ἐγράφον πᾶν τὸ σχετικόν πρὸς τὴν δίκην, ἐκείνην, καλ' ἦν ἡ διαληφθεῖσα ρυπαρογράφος κατ' ἐπιείκειαν τῶν δικαστῶν κατεδικάσθη εἰς ἀπαλλαγὴν αὐτῆς, μετὰ κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν διαδεδαιούσης, ὅτι «ἐν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ ἐξυβρίσῃ» (!)

Ἦτο λοιπὸν περιττὴ ἡ ἐν τοῖς «Μουσικῶς Χρονικοῖς» ἀναζημοσιεύσις τοῦ μετὰ βδελυγμίας καὶ περιφρονήσεως ἀποκηρυχθέντος ὑπὸ τῆς κοινῆς ρυπαρογράφηματος ἐκείνου, διότι οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχε νὰ ρυπανθῶσι καὶ ταῦτα, καίτοι οὐχὶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν παραρτήματι αὐτῶν ἀνεδημοσιεύθη τὸ ἐν λόγῳ ρυπαρογράφημα. Τοσοῦτον δὲ μᾶλλον, καθόσον ἡ ἐν τοῖς «Μουσικῶς Χρονικοῖς» φιλοξενία τῶν «Θεατρικῶν Χρονικῶν» ἐπέβαλεν εἰς τὸν δημοσιεύοντα ταῦτα φίλον κ. Μ. Ροδᾶν περισσοτέραν προσοχὴν, ἀλλὰ καὶ εὐλάβειαν πρὸς τε τὴν διεθύνουσαν τῶν «Μουσικῶν Χρονικῶν» καὶ πρὸς τὸν γράφοντα τὴν παροῦσαν, πρὸς ἀναδυφήμερον τοῦ ὁποῖου οὐδὲν πιστεύω νὰ ὑπῆρχε προητούμενον, οὐδὲ κἄν καὶ ἡ ἐλευφότερα παρεξήγησις ἐκ μέρους τοῦ κ. Ροδά.

Ὁ κ. Ροδάς ἤθελον νὰ ἦναι ἐκλεκτικώτερος ἐν τῇ ἀναζημοσιεύσει τῶν περὶ τοῦ «Προμηθεύς Δραμάτων» ἄρθρων καὶ κριτικῶν, ἀφ' οὗ μάλιστα τόσα ἄρθρα καὶ τόσαι κριτικαὶ, ἀσθηταὶ ἰσως, πλὴν ἀλλ' ὅμως εὐπραεῖς καὶ ἀμερόληπτοι ἐδημοσιεύθησαν τότε. Διότι ἡ ἀναζημοσιεύσις ἐκείνων μόνον, ἅτινα, ὡς δικαιόμην νὰ πιστεύω, συμπίπτουσιν ἰσως πρὸς τὰς γνώμης καὶ τὰς προτιμήσεις τοῦ φίλου κ. Ροδά, παρεξήγησις μόνον τῶν ἀμερο-

λήπτως κρινόντων δύνανται να προκαλέσωσι, των οποίων παρεξηγήσασιν, καιτοι άδικως κατ' έμεί, έάν μένουσιν άμέτοχα και τα «Μουσικά Χρονικά», ή διαβύθουσι των οποίων ουδεια υπάρχει άμφεβολία, ότι ουδέ καν γνώσιν έλαβε της λάθρα παρεστρώσεως του άθλιου ροπαρογραφήματος.

Βεβαίων ήμας, φίλτατε, ότι ουδεμίαν έί' έμεί έχει σημασίαν ή αναδημοσίευσίς του έν λόγω ροπαρογραφήματος, ποιούμαι άπλώς την παρατήρησιν, ότι τα «Μουσικά Χρονικά» έπραπα να μείνουσιν άμόλυτα από του ρύπου τούτου, ακόμη δε, ότι και οι έν αυτοίς συνεργάζόμενοι καθηκόν έχουσιν, όπως ήδικαιτέρην δεικνύουσιν ελλάδειαν πρός τό Περιοδικόν, τό όποιον μετά τόσης προθυμίας δημοσιεύει τά άρθρα και τάς μελέτας των.

Παρακαλών, όπως ή παρούσα μου δημοσιουή είς τό άμέως προσεχές τεύχος των «Μουσικών Χρονικών», έκφράξω την ήδικαιτέρην πρός ήμάς έκτίμησιν και αγάπην μου και διατελώ

Φίλος προθυμότητος

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΡΑΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Υπό των Ήξεταστικών Έπιτροπών, τάς όποίας όρισε τό Έπουργείον της Παιδείας, άπεμνήθησαν κατά τάς άπολυτήριους εξετάσεις του λήξαντος σχολικού έτους τά κάτωθι δίπλωματα και πτυχία:

Σχολή Κλειδοκουμβάλου.—1. Δεύτερον βραβείον κλειδοκουμβάλου είς τόν άριστόχον διπλωματούχον του σχολ. έτους κ. Παναγιώτην Κούρτελην, της τάξεως του καθηγητού κ. Τ. Κώφμαν.

2. Δίπλωμα σολίστ με τόν βαθμόν "Άριστα, κατά πλειοψηφίαν είς την Δα Νινή Ναιμίας, της τάξεως του καθηγητού κ. Λέωρη Μαργαρίτη.

3. Δίπλωμα σολίστ με τόν βαθμόν Λίαν καλώς παμφηφεί είς την Δα Θεανώ Λεκκού, της τάξεως του καθηγητού κ. Τ. Κώφμαν.

4. Πτυχίον διδασκαλίας Κλειδοκουμβάλου με τόν βαθμόν "Άριστα κατά πλειοψηφίαν είς την Δα Σοφίαν Παρθένη, της τάξεως του καθηγητού κ. Αίμ. Ριάδη.

5. Πτυχίον διδασκαλίας Κλειδοκουμβάλου με τόν βαθμόν Λίαν καλώς είς την Δα Έλενα Χατζημαντιού της τάξεως του καθηγητού κ. Αίμ. Ριάδη.

Σχολή Βιολιού.—Δίπλωμα σολίστ με τόν βαθμόν "Άριστα κατά πλειοψηφίαν είς την Δα Όλγαν Λεκκού, της τάξεως του κ. διευθυντού.

Δραματική σχολή.—Δίπλωμα δραματικής με τόν βαθμόν "Άριστα κατά πλειοψηφίαν είς την Δα Θεοδώρα Παπαθανασίου, της τάξεως του καθηγητού κ. Γιάννη Κοπανέ.

Σχολή Θεωρητικών μαθημάτων.—Τάξις του καθηγητού κ. Γ. Βακαλοπούλου: 1. Πτυχίον Άρμονίας με τόν βαθμόν "Άριστα παμφηφεί είς τόν κ. Χρήστον Σταματίου.

2. Πτυχίον Άρμονίας με τόν βαθμόν Καλώς είς τόν κ. Γεώργιον Καρόπουλον.

3. Πτυχίον Ένοργανώσεως πνευστών όργάνων με τόν βαθμόν "Άριστα κατά πλειοψηφίαν είς τόν κ. Χρήστον Σταματίου.

4. Πτυχίον Ένοργανώσεως πνευστών με τόν βαθμόν "Άριστα κατά πλειοψηφίαν είς τόν κ. Αντώνιον Καζαντζήν.

5. Πτυχίον ένοργανώσεως πνευστών με τόν βαθμόν Καλώς είς τόν κ. Γεώργιον Καρόπουλον.

Τάξις καθηγητού Κου Β. Θεοφάνους: Πτυχίον Ψαλμικής με τόν βαθμόν Λίαν καλώς παμφηφεί είς τόν κ. Χριστόφορον Δαδάκην.

Ἐπίσης κατὰ τὰς ἀπολυτήριους ἑξατάξεις, τὰς λαβοῦσας χώραν περὶ τὰ μέσα τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους καὶ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον 1932, ἀπενεμήθησαν ὑπὸ τῶν οἰκειῶν Ἐπιτροπῶν, τῶν δριμυτοῦσιν ὑπὸ τοῦ Ἐπουργείου τῆς Παιδείας, τὰ κάτωθι διπλώματα καὶ πτυχία :

Σχολὴ κλειδοκουμβάλου.— 1. Διπλώμα σολίστ μετὸν βαθμὸν Ἄριστα εἰς τὴν Δα Κικίη Μάνου, τῆς τάξεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Τ. Κῶφραν.

2. Διπλώμα σολίστ μετὸν βαθμὸν Λίαν καλῶς εἰς τὴν Δα Καλιόπην Παπαδημητρίου τῆς τάξεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Τ. Κῶφραν.

3. Πτυχίον διδασκαλίας κλειδοκουμβάλου μετὸν βαθμὸν Ἄριστα παμφήρην εἰς τὴν Δα Καλυφῆ Καλπακίδου, τῆς τάξεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Μαργαρίτη.

4. Πτυχίον διδασκαλίας κλειδοκουμβάλου μετὸν βαθμὸν Ἄριστα κατὰ πλειοψηφίαν εἰς τὴν Δα Σοφίαν Κύπρου τῆς τάξεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Τ. Κῶφραν.

Σχολὴ Ἀνωτέρων Θεωρητικῶν.— Τάξις τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Βακαλοπούλου :

1. Πτυχίον Ἀντιστιζέως μετὸν βαθμὸν Ἄριστα κατὰ πλειοψηφίαν εἰς τὸν κ. Γεωργίον Γεωργιάδην.

2. Πτυχίον Ἀρμονίας μετὸν βαθμὸν Λίαν καλῶς παμφήρην εἰς τὴν Δα Καλυφῆ Καλπακίδου.

3. Πτυχίον Ἀρμονίας μετὸν βαθμὸν Λίαν καλῶς παμφήρην εἰς τὸν κ. Παναγιώτην Κούρτελην.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Παρατηρήθηκε γενικὰ καὶ εἶνε ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ Ἐλαφρὰ Τέχνη εἶνε τίς μεγαλειότερος ἐπιτυχίας τῆς σ' ἐποχῆς δυστυχίας καὶ κρίσεως, σ' ἐποχῆς οἰκονομικῶν δυσπραγιῶν ἀκόμη. Ψυχολογικῶς βέβαια τὸ φαινόμενον ἐξηγεῖται εὐκολώτατα. Οἱ ἄνθρωποι ποῦ πιέζονται ὀλόκληρον τὴν ἡμέρα ἀπὸ καταθλιπτικῆς φροντίδος καὶ σκέψεις, οἷς λίγες ἐλεύθερες στιγμῆς τους, ζητοῦν κάποια ἀνακούφιση, κάποια λήθη τῆς σκληρῆς βιοπάλης, τῶν καθημερινῶν ἀγώνων τῆς ζωῆς.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐποχὴ μας δεῖχνει μιὰ τέτοια εὐνοία στὸ Ἐλαφρὸ μουσικὸ θέατρο.

Ἔτσι τὰ «Μουσικὰ Χρῆνικὰ» ἀποφάσισαν νὰ τὸ προσέξουν καλλίτερα, ν' ἀσχοληθοῦν κάπως σοβαρώτερα μ' αὐτὸ.

Ὁ ὑποφαινόμενος ποῦ ἐπεσκέφθηκε τελευταία ἔβαν φίλον καθηγητὴν οὗτο ὅστις του ἤρθε καὶ τὸν ἴδιον ἀπασχολημένο μετὴ σύνθεσι μιᾶς ὀπερέτας μετὸν ἐπίκαιρο τίτλο «Σεξ ἀπὴλ». Ὑπόθεσι ἐλαφρῆ, χαριτωμένη, γεμάτη χιοῦμορ, εἶνε μιὰ διακομῶδωσι τοῦ ὄρου αὐτοῦ—ἄς τὸ ποῦμε ἔτσι—καὶ καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι πρόκειται ἀπλούστατα περὶ μιᾶς ὑποβολῆς ἐπιτήδεια σκηνοθετημένης ἀπὸ τίς ἐκάστοτε ἐνδιαφερόμενες. Χαριτωμένο τὸ μπαλέτο μετὸ ὅλοιον ἀρχίζει ἡ πρώτη πράξι καὶ ἀπολύτως χαρακτηριστικὴ ἡ σκηνὴ μετὸς δύο Ἀγέφανς ξενοδόχους ποῦ μαλώνουν ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο νὰ πάρῃ μίαν ἀρτίστα (τὸ Σεξ ἀπὴλ) στὸ ξενοδοχεῖο του. Γενικὰ λιμπρέττο καὶ μουσικὴ πολὺ πρωτότυπα.

Δοκιμάσαμε νὰ μάθωμε ἀπὸ τὸν φίλον συνθέτην ποῦ καὶ πότε θ' ἀνεβασθῆ τὸ ἔργο, ἀλλὰ ἀποτύχαμε. Εἶνε πιθανόν... ὅτι προεῖδε τὴν ἀθροστομίαν μας.

Ὅπως ὁποτε ἡ γνώμη μας εἶνε, ὅτι θὰ ἦτο ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίζῃ τὸ κοινόν μας τὸ πολυσεγδῆς αὐτὸ ταλέντο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ αὐτῆ δεδομένου μάλιστα ὅτι, ὅσα ἀκούσαμε ἐκτελούμενα στὸ πιάνο ἀπὸ τὸ ἐν λόγῳ ἔργο ἀφίνουν μιὰ εὐχάριστη ἐντύπωσι δροσῆς καὶ ξευπνάδας καὶ παρουσιάζουν τὸν συνθέτην, καλλιτέχνην ποῦ αἰσθάνεται τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τὸ περιβάλλον γενικὰ εἰς τὸ ὅποιον ζῆ.

ὁ Δ.

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ κ. ΤΡΙΒΕΛΛΑ

Μετά μεγάλης επιτυχίας εδόθη την 3ην Μαΐου εις την αίθουσαν του 'Ελληνικού 'Οδείου, η συναυλία της γνωστής καλλιτέχνιδος του όσματος κ. Μαρίας Τριβέλλα. Το πρόγραμμα πλουσιότατον περιελάμβανε συνθέσεις Mozart, Schubert, Brahms, Wagner, Franck, Fauré και εκ των 'Ελλήνων συνθετών Σπάθη και Καλομοίρη.

'Ελαφρόν κρουσόλογημα ήμπτόδισε την καλλιτέχνιδα να δώσῃ ὄλην την εὐρύτητα της φωνής της και ή καθαρότης του φωνητικού της μετάλλου την ὁποίαν εἶχομεν θαυμάσει εις προγενεστέρως της εμφανίσεις ήτο κάπως οσιασμένη.

'Εν τούτοις ή τέχνη της ἐκάλυπεν ἐντελῶς τό τυχαίον αὐτό ἀτόχημα. Εἰς την Berceuse του Mozart, εις τά δύο τραγουδάκια του Brahms, του Franck και του Fauré, τά ὁποία δέν ἀπαιτοῦν μεγάλην φωνητικήν ἔνταση, ή κ. Τριβέλλα ἀπεκάλυψε ὄλο τό πλούσιον τάλαντόν της, χειροκροτηθεῖσα ζωηρῶς εκ μέρους του ἐκλεκτού της ἀκροατηρίου. Ἀπό τά 'Ελληνικά τραγούδια ήρσε περισσότερο τό «Θυμῶσαι βράδυ» του Σπάθη τό ὁποῖον ήγαράσθη να ἱπαναλάβῃ δις.

Η συνοδεία του κ Alex Thurneysen εις τό πιάνο, ἀρίστη.

Γενικῶς ή νέα αὐτή εμφάνις της κ. Τριβέλλα ἀφῆκε τάς καλύτερας τῶν ἐντυπώσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

(Ἐναγράφεται κάθε βιβλίον, περιοδικόν ή μουσική ἔκδοσις πού στέλλεται στη διεύθυνσιν του περιοδικου «Μουσικά Χρονικά», Γραμματοθηρζα 230 Ἀθήνας).

ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ :

Arthur Meulemans : Le pare, Prelude et Scherzo pour Orchestre (Partitur) Editions Schott, Bruxelles.

François Demierre : 24 Préludes για πιάνο (λε' ὄλους τούς τόνους mazesurs et mineurs).

Miklos Rozsa : Variations, για πιάνο.

Jacques de la Presle : Pièce de Concert, για βιολοντσέλλο και πιάνο.

André Thiriet : Stances du mortel sourire, No 1) Lu sur une stèle, 2) Coclades — 3) Funérailles en Bohème — 4) L'abandonnée. — 5) La dernière cigale. — 6) Soit d'idumée για τραγούδι και πιάνο ἐπί στίχων του Garpriel Roissy.

Editions Maurice Senart, 20, Rue du Dragon — Paris.

Ξηροῦ ἑλένη : Καινούργια σπρενάτα «Κάρ' ἀπ' τό κλειστό παράθυρο».

» Ὁ φυλακισμένος (δραματική σκηνη).

» Ψεύτικη καρδούλα. Στίχοι Heine, μετάφρασις Α. Κουζούλα. Για

τραγούδι και πιάνο.

'Εκδόσεις μουσικού οίκου Μιχ. Κωνσταντινίδου, ὁδός Γλάδιστωνος 3, Ἀθήναι.

ΒΙΒΛΙΑ :

Λόρου Φαντιάζη : Ξένα μέτρα. Ἐμμετρος μεταφράσεις τραγουδιῶν Lord Byron, Χάινε και Βαλερό, με κριτικά προλογικά σημειώματα τῶν κ.κ. Ὁρ. Καραβία, Ἀποστ. Μαγγανάρη και Μιχ. Χαννούση. Ἐκδότης Κ. Ζεργγας. Ἀθήνα.

Ahmet Hasiip : Ποιήματα μεταφρασμένα ἀπ' τά Τουρκικά ἀπ' τὸν κ. Βασίλη Κασαπάκη. Ἐκδόση «Φιλολογικῆς πρωτοχρονιάς». Πόλη 1932. Τιμή δρχ. 15.

Ν. Γ. Πολίτου : Ἐκλογαὶ ἀπό τά τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκδόσεις τρίτη πλῆθης.

Ντόλη Νίκβα : Φιλημένη (Εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ὑπό τοῦ κ. Δ Βαρδακόστα). Τιμή δρχ. 50.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Εἰς τὴν πρὸς τὸν κ. Μαλτέζου ἀπάντησιν τοῦ κ. Γάχου καὶ εἰς τὴν ἐξέδομην γραμ-
μὴν τῆς 158ης σελίδος τὸ κλάσμα $\frac{4}{5}$ La (Ks) διορθωτέον εἰς : $\frac{8}{9}$ La (Ks).—

Εἰς τὸν τίτλον «Αἰσθητικὴ τοῦ χοροῦ»—σελ. 129 τοῦ παρακαμένου τεύχους—νά προσ-
τεθῆ τὸ ἄρθρον : 'Η.

- Στίχ. 6, σελ. 129: ἀντί: ὑποβάλλω, νά διαβασθῆ: *ἀναλάβω.*
 > 8, > 130: τὸ: καί, νά φύγῃ.
 > 16, > > : ἀντί: γυρίζομαι, νά διαβασθῆ *γυρίζομε.*
 > 27, > > : > : σήμερα, νά διαβασθῆ: *ἐν μέρει.*
 > 31, > > : Μετὰ τὸ: Louis, νά προστεθῆ: XIV.
 > 1, > 131: ἀντί: ὀλιγότερο, νά διαβασθῆ: *ὀλιγώτερο.*
 > 7, > 131: ἀντί: ντροπαλῆ, νά διαβασθῆ: *εὐτράπελη Θεά.*
 > 13, > 131: μετὰ τὸ: γεννοῦν, νά προστεθῆ: *καὶ τὴ μορφῆ.*
 > 18, > 131: ἀντί: στήν, νά διαβασθῆ: *τήν*
 > 30, > 131: μετὰ τὸ: μάς, νά προστεθῆ: *τό.*
 > 7, > 132: μετὰ τὸ: χοροῦς, νά προστεθῆ: *τοῦ εἶδους αὐτοῦ.*
 > 12, > 133: ἀντί: τὴν ὁποία, νά διαβασθῆ: *τὸν ὁποῖον.*
 > 23, > 133: ἀντί: στής, νά διαβασθῆ: *στίς.*
 > 8, > 134: μετὰ τὸ: ἐντόσαν, νά προστεθῆ: *κατὰ τὸν συρμόν τῆς ἐποχῆς.*
 > 11, > 134: ἀντί: Descartes, νά διαβασθῆ: Descartes.
 > 15, > 134: ἀντί: εἰς τοῦς, νά διαβασθῆ: *στούς.*
 > 16, > 134: ἀντί: ἐλθῶμε, νά διαβασθῆ: *ἐρθῶμε.*
 > 20, > 134: ἀντί: Ὅλες, νά διαβασθῆ: *Ἄλλες.*
 > 28, > 135: ἀντί: ὅταν, νά διαβασθῆ: *ὅπου.*
 > 29, > 135: ἀντί: τότε ἐκεῖ, νά διαβασθῆ: *καὶ ὅπου.*
 > 16, > 136: ἀντί: ἐπίπεδον, νά διαβασθῆ: *ἐπίπεδα.*
 > 21, > 136: μετὰ τὸ: χορῶ, νά προστεθῆ: *ἔτσι.*
 > 37, > 136: ἀντί: αἱ, νά διαβασθῆ: *οἱ.*
 > 13, > 137: ἀντί: διαμορφώνει, νά διαβασθῆ: *διαμόρφωσε.*
 > 18, > 137: ἀντί: τυρανῆ, νά διαβασθῆ: *τυραννῆ.*
 > 1, > 138: ἀντί: ἀπ', νά διαβασθῆ: *μέ.*
 > 12, > 138: ἀντί: ἐκεῖ, νά διαβασθῆ: *ὅπου. Ὅμοίως ἀντί: εἴτε ἦ, νά διαβασθῆ: μιά.*
 > 16, > 138: ἀντί: χωρίζομε, νά διαβασθῆ: *χωρίσωμε.*
 > 21, > 138: ἀντί: παροδικὰς μεταβολάς, νά διαβασθῆ: *παροδικῆς μεταβολές.*
 > 21, > 138: Μετὰ τὸ: εἶναι, νά προστεθῆ: *ἦ.*
 > 6, > 139: τὸ: μόλις, νά φύγῃ.
 > 8, > 139: ἀντί: ἦ, νά διαβασθῆ: *οἱ.*
 > 11, > 139: ἀντί: ἠθικῆ, νά διαβασθῆ: *ἠθικό.*
 > 13, > 139: ἀντί: ἡμμεση νά διαβασθῆ: *ἔμμεσα.*
 > 23, > 139: τὸ: ὄσα, νά φύγῃ.
 > 24, > 141: ἀντί: πολυρρυθμία, νά διαβασθῆ: *πολυρρυθμία.*

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ

ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΟΠΩΣ ΤΗΝ ΕΧΕΙ ΑΡΟΔΩΣΕΙ ΣΕ
ΣΤΙΧΟΥΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ Ο ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΟΡΙΩ-
ΤΗΣ * ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΤΥΡΩΜΕΝΗ
ΣΤΑ "ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ,,

•Ο μεταφραστής ἔχει μόνος τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἐν θεάτρῳ ἢ
δημοσίᾳ αἰθούσῃ παράστασιν τοῦ ἔργου τούτου.—Νόμος ΓΥΠΓ' (ἀριθ. 3483)
περὶ συγγραφικῶν δικαιωμάτων τῶν θεατρικῶν ἔργων, ἄρθρ. 1.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Φοίνισσα» επιγράφεται ἡ τραγωδία ἀπὸ τὸ χορὸ τῶν Παρθένων, ποὺ σταλμένες ἀπὸ τὴν Τύρο τῆς Φοινίκης νὰ μείνουνε σκλάβες δουλεῦτρες στὸ ἱερὸ τοῦ Φοῖβου, στοὺς Δελφούς, βρεθῆκανε ἀποκλεισμένες μέσα στὸ πολιορκημένο κάστρο τῶν ἀρχαίων Θηβῶν.

Με τὸν ἴδιο τίτλο εἶχε συνθέσει καὶ ὁ Φρύγιχος ἄλλη τραγωδία, ποὺ γι' αὐτὴ ἀναφέρουν οἱ φιλόλογοι πὼς τὴν ἀνέβασε στὸ θέατρο ὁ Θεμιστοκλῆς στὰ 476 π. Χ. Εἶχε ὅμως ἐκείνη ἄλλην ὑπόθεση, τὴν ἴδια ποὺ μιμήθηκε ὁ Αἰσχύλος στὰ 472 π. Χ. μὲ τοὺς «Πέρσες» του.

Ἡ Ἐвриπίδης στὴν τραγωδία του εἶχε ἐμπρὸς του τὸ αἰσχυρικό πρότυπο τῶν «Ἐπιτὰ ἐπὶ Θήβας». Ὅμως ἐκεῖνο ἔγινε ὁ σπόρος μόνο, γιὰ νὰ μετώσῃ τῶν «Φοινισσῶν» ὁ πολὺκλάδος θέσος. Πολύκλαδος, γιὰ τὸ ἔργο του αὐτὸ ἔχει συγκεντρώσει ὁ Ἐвриπίδης δραματικά θέματα ποὺ ἄλλοι τραγικοὶ σὲ πολλὲς μοιράσανε τραγωδίες. Παραβλέποντας τὴν ἀρχαία παράδοση ποὺ ἤθελε τὴν Ἰοκάστη νὰ πεθαίνῃ ἀπαγχονισμένη ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ ἄνομου γάμου της μὲ τὸ γιὸ της τὸν Οἰδίποδα, τὴν παρουσιάζει ζωντανή χρόνια ὑστερώτερα, καὶ γύρω σ' αὐτή, ὡς τὸ κρισιώτερο πρόσωπο τῆς τραγωδίας, πλέκει τὰ ἐπεισόδια καὶ δημονογεῖ τίς περιπέτειες.

Ἡ Ἰοκάστη προλογίζει καὶ ἱστορεῖ τὰ πάθη της, τὰ πάθη τῶν Λαδωνιδῶν καὶ τῆς χώρας τοῦ Κάδμου. Αὐτὴ δοκιμάζει νὰ φιλιώσῃ τοὺς γιούς της, τὸν ἀδιοκράτητῃ Ἐτεοκλῆ καὶ τὸ διωγμένο Πολυνεΐκη, ποὺ ἔφερε ξενικὸ στρατὸ νὰ πολεμήσῃ τὸν ἀδερφό του, νὰ κουρσέψῃ τὴν πατρίδα του, γιὰ νὰ πάρῃ κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρὰ του τῆς βασιλείας τὰ σκῆπτρα. Καὶ δὲν τὸ κατορθώνει ἢ δόλια μάννα. Χωρίζονται τὰ δέσφρα, καὶ πᾶνε νὰρχοῖσινε τὴ μάχη, ὅπου σκοτώνονται οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πολιορκητῶν καὶ σώζεται τὸ κάστρο, γιὰτί, καθὼς τὸ εἶχε ὄψει ἡ μαγεία τοῦ Τειρεσία, τὸ ἄξιο παληκάρι, ὁ γιὸς τοῦ Κρόντου ὁ Μενουκίας, ἔπεσε θῆμα ἐξλαστήριου, αὐτοφαγμένος ἀπάνω στὴ σπηλιὰ τοῦ παλαιοῦ δράκοντα, ποὺ εἶχε σκοτώσει ὁ Κάδμος, ὁ γενάρχης τῆς βασιλικῆς γενιάς τῶν Θηβαίων. Μονομαχοῦνε ὅμως οἱ δνὸ ἀδερφοί, γιὰ νὰ πάρῃ ὅποιος ζῶσει τὴ βασιλεία καὶ σκοπώνονται κ' οἱ δνὸ, καὶ σφάζεται ἀπάνω στὰ νεκρὰ κορμιά τῶν παιδιῶν της ἡ Ἰοκάστη. Τότε παίρνει στὰ χέρια του τὴν ἔξουσία ὁ Κρόντας ὁ ἀδερφός της, θρηγνώντας γιὸ καὶ ἀδερφῇ καὶ ἀνίγρια· καὶ προστάζει νὰ θαρτῇ ὁ Ἐτεοκλῆς, νὰ ριχτῇ ἀθάρατος στὰ ὄρηα ὁ Πολυνεΐκης, καὶ νὰ φύγῃ ἐξόριστος, νὰ μὴ μολύγῃ πιά τὸ χῶμα τῆς εἰρηγεμένης χώρας, ὁ αἴτιος ὅλης τῆς συμφορᾶς, ὁ τυφλωμένος Οἰδίποδας. Καὶ ἀκολουθεῖ τὸν πατέρα της στὰ ξένα ἢ θλιβερῇ Ἀττιγόνῃ, ἀποφασισμένη νὰ θάρῃ καὶ τὸ ἔργου λείψανο τοῦ ἀδερφοῦ, θυσιάζοντας γιὰ χάρη πατέρα καὶ ἀδερφοῦ τὴ μόνη ἐλπίδα ποὺ τῆς ἔμενε στὸν κόσμου, τὸ γάμο της μὲ τὸν Αἴμινα.

Τέτοια είναι ἡ καθαυτὴ δραματικὴ οὐσία τῆς τραγωδίας. Ὁραῖται ὁμιος πλουσιονομία καὶ μὲ τὰ δύο ἄλλα εἶδη τοῦ ποιητικοῦ λόγου: τὸ ἐπικὸ καὶ τὸ λυρικό. Ἄνθ « Ἀγγελιοὶ » ἔρχονται, ὁ ἓνας ὕστερ' ἀπὸ τῶν ἄλλων, τὰ ἱστορήσαντε δσα φοβερά γίνονται γύρω στὸ κάστρο, τὴν ἔκβαση τῆς μάχης, τὴ μονομαχία τῶν ἀδερφῶν, τὸ θάνατο τῆς Ἰοκάστης. Ἡ πάροδος καὶ τὰ στάσιμα τοῦ Χοροῦ, ποικιλώτατα οἰ ρυθμοὺς καὶ γραμικώτατα στίς εἰκόνες τους, γίνονται ἔμνοι τῆς παλαιῆς δόξας τῶν Καδμείων καὶ ξεποῦνε σ' εὐχὲς καὶ κατάρες. Πρὶν ὁμιος ἀπὸ τὸ Χορὸ ἀκούονται οἱ λυρικοὶ ἀφορισμοὶ τῆς Ἀντιγόνης, ὅταν ὁ Παιδαγωγὸς τῆς δείχνει, ἀπὸ τοῦ παλαιῶν τῆ στήν, τὸ στρατόπεδο καὶ τοὺς ἀρχηγούς τῶν πολιορκητῶν. Καὶ πάλι ἡ Ἀντιγόνη μὲ τὰ μουσικὰ τῆς μυρολόγια συνοδεύει τὴ νεκρικὴ πομπή, καὶ ἡ λυρικὴ τῆς στιχομυθία μὲ τὸν τριπλὸ πατέρα κλείνει τὸ παθητικὸ δράμα.

« Αἱ καλλοναὶ τοῦ δράματος εἶναι ἀμίμητοι, καὶ ἡ τέχνη αὐτοῦ ἔξοχος » — σημειώνει ὁ δικός μας Α. Ν. Βερονάρδάκης, στὴν ἱστορικὴ του ἔκδοση μὲ τὰ σοφὰ του, τὰ τελειωτικὰ σχόλια στὰ κείμενο τοῦ Ἑυριπίδη. Καὶ παλαιότερα ὁ περιφημὸς Ὀλλανδέζος ἑλληνογῆς, ὁ Οἴγνος Γρόπιος (1583-1645), ποὺ εἶχε μεταφράσει λατινικὰ καὶ τὸ δράμα τοῦτο, ἔγραφε: « Ὅσο νικᾷ ὁ Ἑυριπίδης τοὺς ἄλλους τραγικούς, τόσο ξεπερνῶν οἱ «Φοίνισες» τίς ἄλλες του τίς τραγωδίας ».

Ἴσως τὰ ἐγκώμια ἐκεῖνα φτάνουνε στὴν ὑπερβολή. Γιατ' εἶναι βεβαιωμένο πὺς στὰ 408 περίπου π. Χ., δύο ἢ τρία χρόνια πρὶν πεθάνῃ ὁ ποιητής, ὅταν πρωτοπαρασταθῆκε τὸ δράμα τοῦτο — τριτὸ τῆς τριλογίας, ἔπον πρώτο εἶπεν ὁ «Οἰνόμαος» καὶ δεύτερο ὁ «Χρύσεια πος», γαμῆνα παλαιότε καὶ τὰ δύο — οἱ Ἀθηναῖοι δώσανε τὰ δευτερεῖσιν Ἑυριπίδη. Καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς ἀκόμα χρόνους ἡ κριτικὴ ἀγωνίζεται τὰ τοῦ βροῦ ἑλατιώματα, δεχογνομῆ ὁμιος στὸν καθορισμὸ τους: — Ὁ παλαιὸς σχολιαστὴς φέγει τὸ τελικὸ παρουσίασμα τοῦ Οἰδίποδα τὴν ἴδια γνώμη ἔχει καὶ ὁ πολὺς ποιητής καὶ κριτικός τοῦ III' αἰῶνα, ὁ Λαῖοπ, ἐνῶ ὁ ἑλληνογῆς Πατὲν (1793-1876) στίς «Μελέτες του γιὰ τοὺς Ἀρχαίους Τραγικούς» σημειώνει πὺς ἴσα ἴσα ἡ σκηνὴ αὐτὴ συνοφίζει καὶ κορυφώνει τὸ ἔργο. Σὲ ἄλλους δὲν ἀρέσει τὸ μέρος τοῦ προλόγου. Ὁ Γερμανὸς κριτικός καὶ δραματογράφος Σλέγελ καθιδικάζει τὴ συνάντηση τῶν ἀδερφῶν στὸ πρώτο εἰσιόδιο, ἐνῶ ἄλλοι, καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς ὁ Γάλλος ἑλληνογῆς Ἐρρίκος Βαίλ, στίς «Μελέτες του γιὰ τὸ Ἀρχαῖο Δράμα» (1897) τὴ θεωροῦν ὡς τὴ δραματικώτερη καινοτομία τοῦ ἀρχαίου θεάτρου. Ἀκόμα καὶ ὁ σοφὸς μας Μιστριότης στὴν «Ἑλληνικὴ Γραμματολογία» του βαθμολογεῖ τίς «Φοίνισες» ὡς «δράμα λίαν τραγικὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζον πρὸς τὴν νεωτέραν δραματικὴν τέχνην, διότι πολλοὶ φονεύονται: ὁ Μενοικεύς, οἱ στρατηγοὶ τῶν πολιορκητῶν, οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐπ' ἀλλήλων, ἡ Ἰοκάστη αυτοκτονεῖ... Καὶ δευτὰ συμβαίνουσιν: ἄταφος ὁ Πολυνείκης... ὁ Οἰδίπους καὶ σὶν αὐτῷ ἡ Ἀντιγόνη ἐκ τῆς πατρίδος ἐκβάλλεται». Ἀλλά, σημειώνει ὁ ἴδιος, «ἡ τεχνικοσκόπια καλὴ ὡς ἐπικὴ ἀπεικόνισις, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς δραματικὴ, καὶ ἡ σκηρὴ αὐτὴ τὴν πλοκὴν τοῦ μῦθου δὲν προά-

γεν». Καὶ συμπραίνει: «Καθόλου ἡ τραγωδία ἔχει προτερήματα, ἀλλὰ καὶ σκηρικός ἀρετὰς καὶ πλοῦτον γνωμολογιῶν...»

Γνώμες ὅλες ὑποκειμενικές, τόσο πὸν ἄν ἐσθῆνε κανείς ὅ,τι δὲν ἀρέσει στὸν κάθε κρητικό χωριστά, δὲ θὰ περίσσειε καὶ πολὺ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Εὐροπίδῃ — ἔργο πὸν ἔγνε στῆλος καὶ τέλος γιὰ τὰ γράφοντες ἀργότερα ἔπη καὶ τραγωδίες, μὲ τὸν ἴδιον ἢ μὲ ἄλλον τίτλο (Ἀντιγόνη - Θηβαΐδα - Οἰδίποδας), τόσοι καὶ τόσοι τεχνίτες, ὅπως δ' Ἀντίμαχος, οἱ Λατῖνοι Στάτιος καὶ Σενέκας, δ' Ἰταλὸς Ἀλφρέος, οἱ Γάλλοι Ροιτρού, Ρακίνας, Λουσί, Δεγκουβὲ καὶ ἄλλοι, γὰ τὸ μεταφράση δ' ἴδιος δ' Σίλλερ, — ἔργο, πὸν τὸ εἶχε συνθέσει δ' ἀρχαῖος τραγικός ὄχι στηργόμενος σὲ δασκαλικὸν κανόνες, παρὰ ὀδηγημένος ἀπὸ τὴν προσωπική του δημιουργική πρῶσῃ καὶ τὸ εἶχε συνθέσει ἐτὸν καιρὸ πὸν δὲν ἐπῆρχε ἀκόμα ἡ ἀριστοτελικὴ νομοθεσία.

Ἡ φράση αὐτὴ ἀνήκει στὸν Ἰταλὸ ἑλληγιστὴ Ε. Ρωμανιόλη, τὸν τόσο ποιητικὸ μεταφραστὴ τῶν ἀρχαίων τραγικῶν κ' ἐμυρζωτὴ τῶν νέων διονουοικῶν ἐσοτῶν στὸ ἀρχαῖο θέατρο τῶν Συρακουσῶν. Μὲ τὸ ἐνθουσιαστικὸ τέλος τοῦ προλόγου του στίς «Φοίνισσες» ἄς κλείση καὶ τὸ σύντομο τοῦτο σημείωμα:

«Αὐτὸ θέλησε διοράνεο δ' Εὐροπίδης στίς «Φοίνισσες»: γὰ συνάξη ὄλα τὰ ἐπεισόδια πὸν σχετίζονται μὲ τὸ μῦθο τοῦ Οἰδίποδα καὶ γὰ τὰ ἐνώση ὥστε γὰ συγκλίνουτε γύρω σ' ἓνα αἰσθηματικὸ κέντρο—τὸ πάθος τῆς Ἰοκάστης—ἀθετώντας κάθε περιορισμὸ ἀπὸ χρόνον, τόπο, παράδοση. Καὶ ὄλα ὄσα δὲ μποροῦσαν γὰ μπόυνε πραγματικά στὴ σκηνὴ ἀπάνω, τὰ ζωτιάνεψε μὲ τὴν ἀφήρηση, μὲ τὴν παρέκκβαση, μὲ λυρικά ἀναθυμήματα εἶτε ἀπὸ τὰ πρόσωπα εἶτε ἀπὸ τὸ χορὸ.

«Καὶ ἡ φρόκη τοῦ μῦθου φωτίζεται ὄλοῦθε, γιὰτὶ ὁ ποιητὴς ἐπιμέρει, φτάνει στὴν ὑπερβολή, ἀκριβολογεῖ, ἐκεῖ ὄπου οἱ πρόδρομοὶ του εἶχανε παρασιωπήσει, ἀποσκεπάσει, σκιαγραφήσει. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης στήνονται ἀντιμέτωποι γιὰ γὰ ἐξηγηθῆ ὄ ὄλους μπισοτὰ ὁ ἀποκροστικὸς τοῦ πρώτου κυνημὸς καὶ ἡ ἀλληλοσφαγή, κ' οἱ πληγὲς πὸν δίνουτε καὶ δέχουτε τὰ δόρυμα περιγράφουτε μὲ ἀληθοφάνεια πὸν γεμίζει ὄργος τὴν καρδιά. Καὶ ὄσὰ γὰ μὴν ἔσωνε ἡ ἀρχική σὸ θέμα του φοίκη, ὁ ποιητὴς βάζει ἀπὸ δικοῦ του τὴν παραλαμιστὴ θυσία τοῦ Μενουικέα. Καὶ ὄττε μὰ ἔαστεριῶς ἀχτιδα δὲν ἔρχεται γὰ ἀπάση τὴ σκοταδερὴ συνοχή τοῦ δραματικῶ μέρους.

«Ὅμως ἀπάνω σὲ κείνη τὴ φοίκη ἀπλόωνε σχεδὸν ἀδιάκοπα ἡ μουσική τὸ ἀπαλό της χάδι, τὴν ἀρμονική της κάθαρη. Καὶ μέσα στὰ βαριά ζοφερά ἐπεισόδια τὰ δραματικά σαλεύει ὄαν ἀντίθεσῃ, ὄλο τὸ χορικό μέρος, τόσο πλοῦσιο σὲ ποικίλματα φρονικά καὶ μορφικά, καὶ δλάστραφο ἀπὸ εἰκόνες, καὶ πολήγηο μὲ ὄραῖα καὶ τολμηρά μελωδήματα.

«Εἶναι ὄαν τὸ χορὸ βοννήσιο ὄνάκι πὸν κρυφοπερῶ, μέσ' στὰ δοθόγχεμα ἡ ὄλο σιδερόπτερες φαραγγια, τὸ τρεγῆμένο δῖφρανο γαῖται τῶν νεθῶν του, ὄπου καθρεφτίζουτε τῆμπερητα ποικιλόχρωμα παιχνιδίματα τοῦ ἀπέραντου αἰθέρα.»

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΙΟΚΑΣΤΗ	ΙΟΚ.
ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ	ΠΑΙ.
ΑΝΤΙΓΟΝΗ	ΑΝΤ.
ΧΟΡΟΣ ΦΟΙΝΙΣΣΩΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ	ΧΟΡ.
ΠΟΛΥΝΕΙΚΗΣ	ΠΟΛ.
ΕΤΕΟΚΛΗΣ	ΕΤΕ.
ΚΡΕΩΝ	ΚΡΕ.
ΜΕΝΟΙΚΕΥΣ	ΜΕΝ.
ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ	ΤΕΙ.
ΑΓΓΕΛΟΣ	ΑΓΓ.
ΕΤΕΡΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ	ΑΓΓ.
ΟΙΑΠΟΥΣ	ΟΙΑ.

ΑΦΩΝΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΑΝΤΩ.—ΔΟΥΛΟΙ.—Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
Η ΝΕΚΡΙΚΗ ΠΟΜΠΗ.—ΛΛΟΣ.

ΣΗΜ.—Οι στίχοι είναι εδώ αριθμολογημένοι με την αντιστοιχία του αρχαίου κειμένου, όπως το έχει κανονίσει και εκδώσει στη Ζωγράφειο Βιβλιοθήκη ο Δημήτριος Ν. Βερναρδάκης.

—Τὰ χορικά και άλλα λυρικά μέρη τῆς τραγωδίας, όπως είναι στιχογραφημένα στην έκδοση τούτη, τὰ έχει μελοποιήσει με τρόπους και ρυθμούς αρχαίκοις ὁ μουσουργὸς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΨΑΧΟΣ

ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ—ΤΕΙΧΟΣΚΟΠΙΑ—ΧΟΡΟΥ ΠΑΡΟΔΟΣ

ΣΤΟ πρωϊνὸ φῶς τοῦ ἡλίου φαίνονται τὰ δίπλατα προπόλαια τοῦ παλατιοῦ τῆς Θήβας. Ἀνοίγεται ἡ θύρα καὶ προβαίνει ἡ ΙΟΚΑΣΤΗ, ἀκουμπώντας σὲ ραβδί, στὰ μαῦρα φορεμένη, καὶ μὲ κουρεμένη κόμη.

ΙΟΚ. ὦ ἐὼν πὺν λάμνεις τὸ δρόμο τῶν ἄστρον
τοῦρανοῦ, καὶ σὲ δίφρα χρυσοστόλιστα,
Ἦλιε, καθάλλα ἐσύ, κιλῆς τῆ φιλόγα
μὲ γλήγορες φοράδες, — ὦ, τί δύστηνη
στῆ Θήβα ἀχτίνα τίναξες, ἐκεῖνη
τῆ μέρα πὺν ἔφτασ' ἐδῶ ὁ Κάδμος, φεύγοντας
ἀπ' τὰχρογιάλια τῆς Φοινίκης! Τότε,
σὰν πῆρε αὐτὸς τὴν Ἀρμονία, τῆς Κύπριδας
τὴν κόρη, τὸν Πολύδωρο παιδί του
βλάστησε· κι ἀπὸ κεῖνον, λένε, ὁ Λάβδακος
γεννήθη, κι ἀπ' αὐτὸν ὁ Λαῖος. Κόρη
τοῦ Μενουκεία λογίμαι ἐγώ, κι ὁ Κρέοντας
μοῦ εἶν' ἀδερφὸς ἀπὸ μάννα, κ' Ἰοκάστη
μὲ κράζων — ἔτσι μ' ἔβγαλε ὁ πατέρας μου.
Κι ὁ Λαῖος πὺν μὲ πῆρε, ἄτεκνος ὄντας,
πὺν χρόνια μὲ εἶχε στὸ παλάτι ταίρι του,
πάει καὶ ρωτᾷ τὸ Φοῖβο, καὶ γυρεύει
κιόλα ἀγόρια παιδιὰ νὰ δῆ τὸ σπίτι μας.
Καὶ εἶπε ἐκεῖνος· «ὦ βασιλιὰ τῆς Θήβας
φοραδομάννας, νὰ μὴ σπείρης ὄργωμα
παιδιῶν, στοῦ θεοῦ τὸ πείσμα, γιατί ἂν κάμης
γίό, θὰ σὲ θανατώσῃ τὸ βλαστάρι σου,

10

20

καὶ ὄλο θὰ πλέψη τὸ σπῖτι σου στὸ αἷμα.»
 Μ' αὐτός, στὴ σάρκα δοσμένος καὶ πέφτοντας
 στὴ μέθη, παιδοσπόρισε μαζί μου,
 καὶ ὅταν τὸσπειρε, τὸνοιωσε τὰ μάρτημα
 καὶ τοῦ θεοῦ τὴν προφητεία,—τὸ βρέφος,
 στὸ λιβάδι τῆς Ἥρας καὶ στὸ ἀκρόβουνο
 τοῦ Κιθαιρώνα, στοὺς βοσκούς τὸ δίνει
 νὰ τὸ ρίξουν, τὸ βρέφος, ποὺ τὸ κάρφωσε
 μὲ σοῦβλες σιδερένιες ἀπ' τὶς φτέρνες,—
 κ' ἔτσι ἡ Ἑλλάδα τὸ φώναζε «Οἰδίποδα».
 Μὰ τὸθραν οἱ ἀπελάτες τοῦ Πολύβου,
 καὶ σπῖτι ἅμα τὸ πῆγαν, τὸ ἀπιώσανε
 στὰ χέρια τῆς κυρᾶς τους. Καὶ τὴ γέννα
 τὴ δική μου, ἔβαλε αὐτὴ στὸ μαστό της
 καὶ ὁ ἄντρας της γιὰ λεχώνά τὴν πιστεύει.
 Καὶ μὲ ξανθὰ μάγουλα, ἐνῶ λεβέντωνε
 πιά ὁ γιός μου, ἢ μόνος τὸνοιωσε, ἢ ἀπ' ἄλλον
 τᾶκουσε, γιὰ νὰ μάθη ποιὸν τὸν κάμανε,
 τραβοῦσε πρὸς τοῦ Φοῖβου τὸ παλάτι,—
 καὶ ὁ ἄντρας μου ὁ Λαῖος, νὰ μάθη γυρεύοντας
 γιὰ τὸ ριγμένο ἀγόρι, ἂν πιά δὲ ζοῦσε.
 Καὶ οἱ δυό, συναπαντήσανε τὰ πόδια τους
 στὸ δρόμο τὸ σκισμένο τῆς Φωκίδας.
 Κι ὁ τροχολάτης τοῦ Λαίου τὸν πρόσταξε:
 «Μέριαζε, ξένε, μὲρὸς στοὺς βασιλιάδες!»
 Μὰ ἐκεῖνος πρόβαινε, ἄλλως, περήφανος.
 Καὶ μὲ τὰ νύχια, νά, ποὺ τὰ πουλάρια
 τοῦ ἄλιζοβάφου τῶν ποδιῶν τοὺς τένοντες.
 Ἔτσι,—μὰ τί νὰ λέγω ὅ,τι εἶν' ἀπόξω
 ἀπὸ τὶς σφυροές μου;—τὸν πατέρα του
 σκοτώνει ὁ γιός, καὶ παίρνοντας τὸ ἄμαξι,
 στὸν Πόλυβο τὸ δίνει ποὺ τὸν ἔθρεψε.
 Καὶ ὄντας τὴ χώρα δυνάστευε ἡ Σφίγγα
 μ' ἀρπάγματα καὶ πιά δὲν εἶταν ὁ ἄντρας μου,
 νύφη, ὁ ἀδερφός μου ὁ Κρέοντας κηρύχνη,
 ὅποιος βρῆ τῆς σοφῆς παρθένας τὸ αἰνίγμα,
 σ' αὐτὸν νὰ δώσῃ στεφάνι του ἐμένα.
 Καὶ τυχαίνει νὰ τὸθρη ὁ γιός μου ὁ Οἰδίποδας

30

40

50

τὸ αἶνιγμα τῆς Σφριγγός· γι' αὐτὸ στὴ χώρα
 τούτῃ γίνεται βασιλιάς, καὶ ἀντίμεμα
 τὰ σκῆπτρα παίρνει ἐδῶ τῆς πολιτείας·
 καὶ ἄγνωρος στεφανιώνεται ὁ ταλαίπωρος
 τῆ μάνα πού τὸν γέννησε, κι οὔτε ἤξερε
 κ' ἢ μάνα, πὼς πλαγιάζει μὲ τὸ γιό της.
 Καὶ τοῦ παιδιοῦ μου, ἀγόρια δυὸ τοῦ γέννησα,
 τὸν Ἐτεοκλῆ καὶ τὴν κοσμοακουσμένη
 ἀντρεία τοῦ Πολυνεΐα, καὶ δυὸ κόρες, πού
 τὴ μιὰ ὁ πατέρας τὴν ἔβγαλε Ἰσιμίνη,
 κ' ἐγὼ τὴν πρώτη Ἀντιγόνη. Μὰ τόμαθε
 πὼς μητρικὸ στεφάνι εἶχε ἀγκαλιά του
 αὐτὸς πού ὅλα τὰ πάθη, ἔπαθε, ὁ Οἰδίποδας,
 καὶ τρομερὴ σφαγὴ στὰ ἴδια του μάτια
 βάζει, αἵματοσπαράζοντας τίς κόρες τους
 μ' ὀλόχρυσες καρφίτσες. Καὶ ἅμα ἰσκιώθη
 τὸ γένι τῶν παιδιῶ μου, τὸν πατέρα τους
 τὸν κρύψαν κλειδωμένο, γιὰ νὰ μείνῃ
 λησμονημένη ἡ συμφορὰ πού ἀλλοιώτικα
 σοφίσματα πολλὰ θὰ χρειάζοταν.
 Καὶ ζώντας μέσ' στὸ σπίτι, καὶ τὴ μοῖρα του
 κλαίγοντας, μὲ κατάρες ξορκισμένες
 τοὺς γιούς του καταριέται, νὰ μοιράσουνε
 τὸ σπίτι αὐτὸ μὲ σπαθιά τροχισμένα!
 Καὶ αὐτοί, σὲ φόβο πέφτοντας μὴ φέρουνε
 οἱ θεοὶ σὲ τέλος τίς εὐχές του, ἀντάμα
 σὰν ἔμεναν κ' οἱ δυό,—τὰ συμφωνήσανε
 κ' εἶπανέ, ὁ πιὸ μικρός, ὁ Πολυνεΐας,
 νὰ λείψῃ πρῶτος ἀπ' τὴ χώρα θέλοντας,
 κι ὁ Ἐτεοκλῆς νὰ μείνῃ, καὶ τὰ σκῆπτρα
 νᾶξῃ τῆς γῆς, χρόνο μὲ χρόνο ἀλλάζοντας.
 Κι αὐτὸς πιὰ στὰ καμάρια καθισμένος
 τῆς ἀρχῆς, ἀπ' τὸ θρόνο δὲ σηκώνεται,
 μόνο ἀπ' τὴ χώρα τὸν ξενιτεμένο
 διώχνει, τὸν Πολυνεΐα. Καὶ ὅταν ἔφτασε
 στὸ Ἄργος ἐτοῦτος, κ' ἔγινε τοῦ Ἀδράστου
 γαμπρός, πολλὲς ἀσπίδες συναθροίζοντας—
 Ἄργεῖτες— φέρνει ἐδῶ πέρα καὶ ἅμα ἦρθε

60

70

στὸ ἴδιο μπροστὰ τὸ κίστρο ἐδῶ τὸ ἐφτάπυλο,
 τὰ πατρογονικά σῆπτρα γυρεύει 80
 καὶ τὰ μερίδια του ἀπ' τῆ γῆς. Μὰ θέλοντας
 νὰ λύσω τὴν ἀμάχη ἐγώ, τὸ γιό μου
 νάρθη στὸ γιό μου ἀνέγγιχτος τὸν ἔπαισα,
 πρὶν κρούσουν τὰ κοντάρια. Καὶ πὸς θάρθη,
 μοῦ φέρνει μήνημα ὁ σταλμένος ἄνθρωπος.
 Μά, — ὦ Δία, ἐσὺ ποῦ θροναίεις στὰ φαράγγια
 τοῦρανοῦ τὰ λαμπρά, σῶσε μας, χάρισε
 ὁμόνοια στὰ παιδιὰ μου. Γιατί ἂν εἶσαι
 σοφός, δὲν πρέπει τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο
 νὰ μένη αἰῶνια δύστιχος νάρήνης.

(Ξαναπαίρνει στὸ παλάτι.)

Φαίνεται ὁ Δάσκαλος τῆς Ἀντιγόνης [ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ] ἀνεβασμένος στὸ δῶμα ἐπάνω ἀπὸ τὰ προπύλαια, καὶ μιλώντας πρὸς τὰ μέσα.

ΠΑΙ. Ὡ βλαστάρη λαμπρὸ τοῦ πατέρα στὸ σπίτι,
 Ἀντιγόνη, ἀφοῦ σ' ἄφηκε ἡ μητέρα νᾶβηης 90
 ἀπὸ τοὺς παρθενῶνες, νάνεβῆς στὸ δῶμα
 τοῦ παλατιοῦ τὸ δίπλο — μὲ τὰ δικὰ σου
 τὰ παρακάλια, — γιὰ νὰ ἴδῃς τὸ Ἀργεῖτικο
 στράτευμα, στάσου, — νὰ καλαγναντέψω πρῶτα
 τὸ δρόμο ὡς πέρα ἐγώ, μήπως κανένας
 ἀπ' τοὺς πολῖτες μᾶς ξεπρόβαλε στὴ στράτα,
 καὶ βγῆ κακὸ ψεγάδι γιὰ μένα τὸ δοῦλο,
 καὶ τὴ ρήγισσα ἐσέ. Μὰ ὅλα ὅσα καλοξέρω,
 θὰ σοῦ ξηγήσω, κι ὅσ' ἄκουσα ἀπ' τοὺς Ἀργεῖτες,
 σπονδὲς σὰν πῆγα φέρνοντας στὸν ἀδερφό σου
 ἐκεῖ πέρα ἀπὸ δῶ, κ' ἐδῶ πάλε ἀπὸ κείνον.

(Ἀφοῦ καλοκοιτάξῃ τὸ δρόμο.)

Κανένας ὅμως δὲ ζυγώνει στὸ παλάτι, — 100
 πέραν τὸ πόδι ἀπ' τὴν παλιὰ κέδρινη σκάλα,
 καὶ ἰδὲς τὸν κάμπο, καὶ πλάι στοῦ Ἰσμηνοῦ τὸ ρέμα
 καὶ στὴν πηγὴ τῆς Δίρκης, — τί στρατὸς οἱ ὄχτροί μας!

Φαίνεται ἡ ANTIΓONH, λίγο λίγο ἀνεβαίνοντας ἀπὸ μέσα.

ANT. Φέρνε τώρα, φέρνε τὸ γέρικο
 στὸ νέο χέρι, — βγάλε μου ἀπάνω

ἀπὸ τῆς σκάλης τοῦ ποδιοῦ τὸ βῆμα.

ΠΑΙ. Νά, πιάσ' το, κόρη μου.

(Ἡ Ἀντιγόνη ἀνεβαίνει στὸ δῶμα.)

Ἐνέθηκες σύγκαιρα

γιατὶ σαλεύει τὸ Πελασγικὸ τᾶσκέρι,
καὶ βάζουν χωριστὰ τοὺς λόχους στὴν ἀράδα.

ΑΝΤ. Ὦχ! Ἐκάτη κυρά μου,
τῆς Λητώσ θυγατέρα,

110

ΠΑΙ. Δὲν ἦρθε φτώχικὰ δῶ πέρα ὁ Πολυνείκης!—
μ' ἄτια πολλὰ, βροντώντας, μὲ χιλιάδες ὄπλα.

ΑΝΤ. Τάχα οἱ πόρτες, οἱ χαλκόμετοι
καταρράχτες τῶν πυλώνων,
νάνα ἀρμοσμένοι στὶς πέτρινες κόψες
τοῦ κάστρου τοῦ Ἀμφίονα;

ΠΑΙ. Ἐννοια σου! φόβο δὲν ἔχει ἀπὸ μέσα ἡ χώρα.
Μ' ἂν θῆς νὰ μάθης, πρόσεξε νὰ ἰδῆς τοὺς πρώτους.

ΑΝΤ. Ποιὸς νάνα ὁ ἀσπροφούντης
αὐτός, ποὺ μπροστὰ ἀπὸ τᾶσκέρι
προβαίνει κρατώντας ὀλόχαλκη
στὸ μπράτσο του ἀσπίδα;

120

ΠΑΙ. Στρατηγὸς κυρά μου.

ΑΝΤ. Ποιὸς εἶναι; ποιά ἡ γενιά του;

Μίλησε, γέρο, λέγε πῶς τὸν κραζοῦνε;

ΠΑΙ. Αὐτός, λογιέται Μυκηναῖος τὸ γένος, καὶ εἶναι
σὴγας στῆς Λέρνης τὰ νερά, ὁ Ἴππομέδοντας.

ΑΝΤ. Ἐ, ἔ,
τί κόρδωμα! τί φοβερός ποὺ φαντάζει,
παρόμοιος μὲ γίγαντα γέννα τοῦ βράχου,
γραμμένος Ἀστέροπος, (ἰ) ἄμοιαστος
μὲ τὸ ἐφήμερο γένος!

130

ΠΑΙ. Εἶδες κι αὐτὸν ποὺ περνᾷ τὸ νερὸ τῆς Δίρκης;

ΑΝΤ. Ἄλλη κι ἀλλοιώτικη ἡ ἀρματωσιά του!—
Καὶ ποιὸς εἶναι;

(ἰ) Ἐννοεῖ τὸν Ἄργο, τὸ πολυόμματο μυθικὸ παγῶνι, ποὺ εἶχε ζωγραφιστὸ ἐπάνω στὴν ἀσπίδα τοῦ ὁ Μυκηναῖος ἀρχηγός.

- ΠΑΙ. Γιὸς εἶναι τοῦ Οἰνέα, ὁ Τυδέας,
καὶ στὰ στήθη φορεῖ τὸν Αἰτωλὸ τὸν Ἄρη.
- ΑΝΤ. Τοῦτος, ἔ, γέρο; ποῦ πῆρε στεφάνι
τὴν ἀδερφή τῆς γυναίκας
τοῦ Πολυνεΐκη; (!)
Τί ἀλλόκοτα ὀπλισμένους! — σάμπως βάρβαρος.
- ΠΑΙ. Εἶναι ὄλοι ἀσπιδοτόμαροι, οἱ Αἰτωλοί, παιδί μου,
καὶ πρότοι-πρότοι στὸ σημάδι μὲ τὰκόντια. 140
- ΑΝΤ. Μὰ σύ, γέρο, ἔτσι τοῦτα, καλὰ πῶς τὰ ξέρεις;
- ΠΑΙ. Σὰν πῆγα τις σπονδὲς νὰ φέρω τοῦ ἀδερφοῦ σου,
εἶδα κ' ἔμαθα ἐγὼ τὰ ξόμπλια τῶν ἀσπίδων,
καὶ ἄμα τὰ βλέπω, ξέρω τοὺς ἀρματωμένους.
- ΑΝΤ. Κι αὐτὸς ποῖός, ποῦ διαβαίνει ἀπ' τὸ μνήμα τοῦ Ζήθου
ὁ κατάσγουρος, ὁ ἄγριος στὰ μάτια
νάντικρύσης λεβέντης,—
ἀρχηγός,— ἀφοῦ πλῆθος ὀλάραματο
τοῦ ἀκλουθᾶει τὰ πατήματα;
- ΠΑΙ. Εἶναι ὁ Παρθενοπαῖος ὁ γιὸς τῆς Ἄταλάντης. 150
- ΑΝΤ. Ἄμποτε, αὐτὸν καὶ τὴ μάνα του,
ἢ Ἄρτεμη ποῦ ροβολᾷει στὰ βοννά,
μὲ δοξάρια ἄς τοὺς λυώση κρουσμένους!—
ποῦ ἦρθε τὴ χώρα μου αὐτὸς νὰ κουρσένη.
- ΠΑΙ. Ἄμποτε, κόρη μου! — Γιατ' ἦρθαν μὲ τὸ δίκιο
καὶ φοβοῦμαι μὴν οἱ θεοὶ σωστὰ τὸ κρίνουν.
- ΑΝΤ. Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸς ποῦ μάνα
μὰ γέννησε, κ' ἐμένα,
στὴν πολύπονη μοῖρα;
Πές μου, καλέ μου γέρο, ποῦ εἶν' ὁ Πολυνεΐκης;
- ΠΑΙ. Ἐκεῖ σιμὰ στὸν τάφο τῶν ἑπτὰ παρθένων
τῆς Νιόβης, παραστέκει πλαί στὸν Ἄδραστο. 160
Βλέπεις;
- ΑΝΤ. Δὲ βλέπω καθαρά, μὰ κάπως βλέπω
τὴν εἰδὴ τῆς μορφῆς καὶ ἀπεικάζω τὰ στήθια.—
Ἄνεμόγοργο σύννεφο ἐγὼ, στὸν αἰθέρα

(!) Ὁ Ἄδραστος, γιὸς τοῦ Ταλαοῦ καὶ βασιλιάς τοῦ Ἄργους εἶχε παντρεύσει τὴ μά του κόρη, τὴ Δηϊπύλη, μὲ τὸν Τυδέα, καὶ τὴν ἄλλη, τὴν Ἀργεία, μὲ τὸν Πολυνεΐκη. Βλ. καὶ στίχους 411—433.

μὲ τὰ πόδια μου ἄς ἔπαιρνα δρόμο
πρὸς τὸμόγενο ἀδέρφι,—τὰ χέρια μου,
στάκριβά μου λαϊμὰ τοῦ διωγμένου τοῦ δύστιχου
ἀγκαλιὰ πιά νὰ βάλω!—

Τί διωματάρης, γέρο, μὲ τὰ ὄπλα τὰ χρυσά του,
λάμποντας ἴδια τοῦ ἡλίου οἱ πρωϊνὲς σαίττες!

ΠΑΙ. Εἰρηνικὰ θάρθη, χαρὲς νὰ σὲ γιομίση,
στοῦ σπίτι ἐδῶ. 170

ΑΝΤ. Κι αὐτός, γέρο, ποιὸς εἶναι,
ποῦ ὀρθὸς σὲ ἀσπράλογο ἄρμα αὐτός του κυβερναίει;

ΠΑΙ. Ὁ μάντης ὁ Ἄμφιάριος εἶν' αὐτός, κυρά μου,
καὶ σφαγὰ πλάι του, αἰμόχαρη δροσιὰ τῆς γῆς.

ΑΝΤ. Ὁ Σελήνη, ὦ φέγγος χρυσόκυκλό μου,
τοῦ Ἥλιου θυγατέρα τοῦ λαμπροφόρου,
τί ἄτρομα, καὶ φρόνιμα, στοὺς τρελοὺς μέσα,
τᾶτια κεντρίζει!

Καὶ ποῦ εἶν' αὐτός, ποῦ ἄγρια τὸν τόπο ἐδῶ μᾶς βρῖζει, 180
ὁ Καπανέας;

ΠΑΙ. Νά τος! τὰ εὐζολοπάτητα
σημαδεύει τῶν πύργων,

πάνου καὶ κάτου τὰ καστρότοια μετρώντας.

ΑΝΤ. Ὁ, Νέμεση, ὦ τοῦ Δία βροντὲς βαρύβροντες,
καὶ φλογόκαυτο φῶς ἐσὺ τοῦ κερανοῦ,
σὺ κοιμίζεις τὰπάνθρωπο κόμπωμα!—

Εἶν' αὐτός, ποῦ σκλάβες, λείει τις Θηβαίης

θὰ πάρη μὲ τάρματα, καὶ στή Μυκίνα,

καὶ στή Λερναία Τρίαινα, θὰ τις χάριση

δοῦλες, ἀπ' τοῦ Ποσειδῶνα τὴν Ἄμμυμόνη⁽¹⁾

νερὸ νὰ φέρνουν!

Τέτοια, μὴ σώσω, μὴ σώσω, κυρά μου

190

Ἄρτεμη ἐσὺ, χρυσοπλέξουδε κλώνε τοῦ Δία,

σκλαβιά νὰ βαστάξω!

ΠΑΙ. Ἐμπα μέσα, παιδί μου, καὶ μέσ' στὰ δωμάτια

(1) Ἡ Ἄμμυμόνη, μὰ καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴς πενήντα κόρες τοῦ Δαναοῦ. Γιά χάρη καὶ γι' ἀγάπη τῆς Ὁ Ποσειδῶνας, χετυπώντας μὲ τὴν τρίαινα τὸ χῶμα στὸν ἄνδρo κάμπο τῆς Λέρνης, κοντὰ στοῦ Ἄργος, ἔκαμε νάναβρῶση τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ποῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα Λερναία πηγὴ καὶ Ἄμμυμόνιος ποταμός.

νὰ μείνης τὰ παρθενικά σου, ἀφοῦ ὁ καιμὸς σου
γένηκε πιά, καὶ τὰ εἶδες αὐτὰ ποῦ ζητοῦσες.
Γιατὶ ἐδῶ, σὺν ἀπλώθῃ τοῦ πολέμου ἢ ἀντάρα, —
νά! στὸ παλάτι πλῆθος ἔρχονται γυναῖκες.
Κ' εἶναι τὸ θηλυκὸ κακόγλωσσο τὸ γένος,
καὶ μικρὴ νὰ τοὺς δόσης ἀφορμὴ γιὰ λόγια,
σωρὸ θὰ ποῦνε· κ' εἶναι κάπως καὶ χαρά τους, 200
σωστὸ νὰ μὴ λέν τίποτα ἢ μιὰ γιὰ τὴν ἄλλη.

(Κατεβαίνει μὲ τὴν Ἀντιγόνη μέσα στὸ σπίτι.)

* Ἐρχεται ἀπὸ δεξιὰ ὁ ΧΟΡΟΣ, παρθένας ἀπὸ τὴ Φοινίκη, κάπως ξενικά καὶ
ποικιλόχρωμα ντυμένες.

(Στροφή α')

ΧΟΡ. Τὸ γιὰ τὴς Τύρος ἀφῆκα κ' ἔφρυγα,
κορφολόγημα ἐκλεχτὸ — γιὰ τὸ Λοξία —
τοῦ νησιοῦ τῆς Φοινίκης (!),
μὲ κουπιὰ περνώντας τὸν Ἴόνιο Πόντο,
στοῦ Φοῖβου τὰ μέγαρα νὰ μείνω σιλάβα,
κάτω ἀπ' τὴς χιονόλευκες πλαγιὰς τοῦ Παρνασσοῦ,
ὅταν ἀπὸ τοὺς περίγυαλους
πολυκάρπιστους κάμπους 210
τῆς Σικελίας,
διάβηκεν ὁ Ζέφυρος πέρα, καθάλλα
στὴς πνοὲς τὴς ἀέρινης,
ποῦ εἶναι τὸ τερπνότερο κελιάδιμα στὰ οὐράνια

(Ἀντιστροφή α')

τοῦ δικοῦ μας τόπου, — ποῦ μᾶς διαλέξανε
τὴς πρῶτες στὰ κάλλι, γιὰ τὸ Λοξία.
— Καὶ στὴ γῆ τῶν Καδμείων
εἴμαστε δῶ πέρα σταλμένες τώρα
στοῦ Λαίου τοὺς πύργους, ποῦ συγγενεὺς
μὲ τὰ πολυφήμισα τοῦ Ἀγήνορα παιδιὰ.
Καὶ στὸ Φοῖβο σὺν τὰγάματα 220
τὰ χρυσόφτιαστα ἐγώ· μαι
τάμα, δουλεύτρα

(!) Στὸ νησάκι αὐτὸ ἀπάνω εἶχανε χτίσει οἱ Φοῖνικες τὴν Τύρο.

καὶ νὰ λούσω ἀπόμεινε στῆς Κασταλίας
τὸ νερὸ ἐγὼ τὴν κόμη μου,
στόλισμα παρθενικὸ τοῦ Φοῖβου τῆ λατρεία.

(Μεσοδόξ)

- ὦ βράχε' ποὺ λάμπεις φέγγος δικόρουφρο (*)
πυρὸς στοὺς γρομμούς σου μὲ τις βακχεῖες
τοῦ Διονύσου
καὶ σύ, ὦ κλῆμα, ποὺ μονοήμερα
στᾶξεις κρασί, βγάζοντας μὲ σταφυλιάνθια 230
τὸ τσαμπὶ τὸ πολύνκαρπο
καὶ ὦ σπηλιὰς ὑπέρθες τοῦ δράκοντα, (²)
καὶ τῶν θεῶν ὦ ξέγναντες βουνοκορφές,
καὶ ὄρος χιονοσιέπαστο ἱερό μου ἐσύ,—
γυροφέρνοντας ἐκεῖ, τοῦ θεοῦ τὸ χέρι
τάθνατον ἄμποτες ἐγὼ νὰ ζήσω
δίχως τρομάρες,
σιμὰ στὰ μεσόφαλα τοῦ Φοῖβου τὰ φαράγγια, (³)
σὰν ξεκόψω ἀπ' τὴ Δίρκη!

(Στροφὴ β')

- Μὰ ἦρθε ὁ ἄρης μανιωμένος
μπρὸς μου στὸ τοιχοκαστρο, 240
κ' αἷμα φονικὸ μοῦ ἀνάφτει
γύρω ἐδῶ, — ποὺ νὰ μὴ σώση!
Στοῦ δικοῦ τὸν πόνο σύντροφος,
σύντροφος κι ἄν κακοπάθῃ
ἢ ἐφταπύργωτῃ ἐδῶ χώρα,
θᾶναι ἢ γῆ μου ἢ Φοίνισσα. — Ἄχ!
Τῆς Ἰῶς, μάννας μὲ κέρατα,
ἴδιο εἶν' αἷμα καὶ ἴδια τέκνα,
ποὺ τὸν πόνο τους πονῶ.

(¹) Ἐννοεῖ τὸν Παρνασσὸ μὲ τις δυὸ κορυφές, τὴ μιὰ ἱερὴ στὸν Ἀπόλλωνα, καὶ τὴν ἄλλη στὸ Διόνυσσο.

(²) Ἐννοεῖ τὸν Πύθωνα, ποὺ εἶχε σκοτώσει ὁ Ἀπόλλωνας.

(³) <Ὁμφαλός>, δηλαδὴ κέντρο τῆς γῆς, πιστεύανε οἱ ἀρχαῖοι πὺς εἶταν οἱ Δελφοί.

(³ Αντιστροφή β')

— Καὶ πικρὸ στὴν πόλιν γύρω 250
λάμπει ἀσπίδοσύννεφο,
μάχης φονικῆς σημάδι,
ποῦ νωρὶς θὰ νοιώσῃ ὁ Ἄρης
πὼς στοὺς γιούς τοῦ Οἰδίποδα
σφαγὴ φέρνει, — ἀπὸ Κατάρεις! —
ὦ Ἄργος Πελασόγ, τρομαῖω
τὴν παληκαριά σου — ἄχ!
καὶ τοῦ θεοῦ τὴν κρίση! — τί ἄδικα
τάγματα δὲν ἄδραξε ὅποιος
τὴν πατριδα λαχταρᾷ. 260

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

³ Ἔρχεται ἀπ' ἀριστερὰ ὁ ΠΟΛΥΝΕΙΚΗΣ, βαριά ὀπλισμένος.

ΠΟΛ. Εὔκοιλα τῶν θυροκρατῶν τὰ μάνταλα
μὲ δέχτηκαν νὰ μπῶ στὸ κάστρο μέσα.
Καὶ φόβος μὴν πιάνοντάς με στὰ δίχτυα τους
μὲ ἀμάτωτο κορμὶ δὲ μ' ἀπολήσουν!
Γιὰ τοῦτο, ἄς ρίξω τὴ ματιά μου ὀλόγυρα
κεῖθε κ' ἐδῶ, μὴν εἶναι κανεὶς δόλος...
Καί, ὀπλίζοντας μὲ τὸ σπαθὶ τὸ χέρι μου,
τὴν τόλμη τοῦ ἔμαντοῦ μου θὰ στεριώσω.

(Γυμνώνει τὸ σπαθί.)

³ Εἶ, ποιός εἶναι; — Ἄ! ὡς καὶ τοὺς χτύπους σκιαζόμεστε;
Φοβερὰ φαίνονται ὅλα στοὺς γενναίους, 270
σ' ἐχτρικὸ χῶμα τὸ πόδι σὰ φέρνοννε.
Στὴ μητέρα ἔχω πίστη, καὶ δὲν ἔχω
πάλι, ποῦ ἐδῶ μὲ εἰρήνη μ' ἔπεισε νὰ μπῶ.

(Φτάνοντας μπρὸς στὸ παλάτι, ξεθαρρεῖει.)

Μὰ νὰ καὶ τὸ ἄσυλο εἶναι σιμὰ καὶ οἱ σκάρεις
τῶν βωμῶν κ' ἔρμα δὲν εἶναι τὰ μέγαρα.
Στὸ σκοτεινὸ του ντύμα ἄς ξαναβάλω
τὸ σπαθί, κι ἄς ρωτήσω τ' εἶν' αὐτὲς ἐδῶ; —

(Βάζει στὴ θήκη τὸ σπαθί.)

³ Ἀπὸ ποιὸν τόπο, πέστε μου, γυναῖκες

- ξένες, σὲ σπίατα ἑλληνικά μου ἀράξατε ;
 ΧΟΡ. Φοίνισσα εἶναι πού μ' ἔθρηψε πατρίδα, 280
 καὶ τοῦ πολέμου, οἱ γιοὶ ἀπ' τοὺς γιούς τοῦ Ἀγήνορα,
 λάφυρο ἔδω μὲ στείλανε τοῦ Φοίβου.
 Καί, ὡς νὰ μᾶς στείλῃ ὁ ἀφέντης γιὸς τοῦ Οἰδίποδα
 στοῦ Λοξία τοὺς βωμούς καὶ τὰ μαντεία,
 ζώσαν οἱ Ἀργεῖτες τὸ κάστρο μὲ στράτευμα. —
 Πές μου τώρα καὶ σύ, ποιὸς εἶσαι καὶ ἦρθες
 μέσα στῆς Θήβας τὸ ἐφτάστομο πύργωμα ;
 ΠΟΛ. Πατέρας μου εἶν' ὁ Οἰδίποδας, γιὸς τοῦ Λαίου,
 μὲ γέννησε ἡ Ἰοκάστη, τοῦ Μενουκεία ἡ κόρη,
 καὶ ὁ λαὸς τῆς Θήβας μὲ φωνάζει Πολυνείκη. 290
 ΧΟΡ. Ὡ γενιὰ κ' αἶμα τῶν παιδιῶν τοῦ Ἀγήνορα,
 πού βασιλιάδες μου εἶναι, κ' ἔδω μ' ἔστειλαν !
 Πέφτω γονατιστὴ καὶ προσπανῶ σε,

(Γονατίζουν ὄλες.)

βασιλιά μου, σέβοντας τὸ νόμο τῆς πατρίδας μου.
 Ἦρθες, τέλος πάντων, ἦρθες στὴν πατριὰ σου χώρα ! —

(Σηκώνονται.)

Ὡ, ἔ! ὦ, ἔ!

Τρέξε, κυρά μου, πρόλαβε πρόωτη,
 τέντα τὶς θύρες νάνοιξης.
 Τί στέκει καὶ δὲ βγαίνεις ἔξω ἀπὸ τὰν ὄγνη,
 στὴν ἀγκυλιὰ νὰ πιάσης τὸ παιδί σου ;

300

Ἡ ΙΟΚΑΣΤΗ προβαίνει ἀπὸ τὸ παλάτι.

- ΙΟΚ. Γιατὶ κοπέλλες μου ἄκουσα
 τὴ Φοίνισσα φωνή,
 τρεμάμεν' ἀπ' τὰ τρίποδα γεράματα
 σέρνω τὰ πόδια μου ἔξω.

(Βλέποντας ἄξαφνα τὸν Πολυνείκη),

Ὡ, γιέ μου ! — τὴ μορφὴ σου ἀγνάντιστα
 στὰ χίλια χρόνια, τέλος.
 Ρίξε τὰ χέρια ὀλόγυρα
 στὸν κόρφο τῆς μητέρας
 ρίξε, στὰ μάγουλα καὶ στὸ ἄτριχο
 πῆς κεφαλῆς μου ἀλάνη,

τὰ δόλομαυρα τῆς κόμης σου πλοκάμια
 νὰ ἰσκιώσης τὸ λαϊμό μου.

310

ὦχ! ὦχ! πῶς ἔδωκε πιά νὰ φανῆς
 ἀνόλπιστα, ἀναπάντεχα,
 στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας!
 Τί νὰ σὲ πῶ; — Μὲ κάθε τρόπο,
 καὶ μ' ἔργα καὶ μὲ λόγια,
 πολύμορφη τὴν ἡδονὴ
 δῶθε κεῖθε περιγορεύοντας, —
 πῶς τὴν ἄλλοτινὴ χαρὰ
 καὶ τώρα νὰπολάψω;

ὦ, γιέ μου! ἔρμο παράτησες
 τὸ πατρικὸ σπίτι, διωγμένος
 ἀπὸ συναίματο ἄδικο στὴν ἔξορία, —
 τί ποθητὸς στοὺς φίλους σου,
 τί ποθητὸς στὴ Θήβα!

320

Καὶ ὄλο κουρεύω τὴ λευκὴ μου κόμη,
 πάντα θρηνώντας τὸ χαμὸ σου ἐγώ,
 ἄντυχη, δίχως τὰ λευκά μου πέπλα, —
 παιδί μου, — κι ὄλοσκότεινα
 τὰ κακόμαυρα τοῦτα
 συναλλάξω κουρέλια μου.

Κι ὁ γέρος ὁ ἀόμματος μέσα, —
 γιὰ μέ, ποῦ μὲ ξεξέψαν ἀπ' τὸ σπίτι,
 τόμοφτέρουγο ἀμάξι του, ἔχοντας
 καημὸ πολυδάκρυτο πάντα, —
 χύμιξε στὸ σπαθὶ

330

νὰ σφραγιῇ μὲ τὸ χέρι του,
 καὶ στὴν κρεμῶλια ἀπάνω ἀπ' τὴ σκεπή, —
 κατάρες στὰ παιδιὰ του βόγγοντας
 κι ὄλο ἄχ! ρεκάζοντας καὶ κλαίγοντας
 κρύβεται στὸ σκοτάδι.

Ἄμ' ἐσύ, γιέ μου,
 καὶ γάμο δὰ πὸς ταίριαξες ἀκούω,
 τὴν τεκνοφόραν ἡδονὴ
 σὲ ξένο σπίτι νάχης,
 καὶ ξένα γονικὰ νὰ κανακεύης, —
 ἀλησμόνητα αὐτὰ στὴ μάννα

340

καὶ στὸ παλαιὸ τὸ γένος τοῦ Λαίου, —
ξενόφερτη ζημιὰ ἀπ' τὸ γάμο!

Κ' ἐγὼ γὰρ σένα, οὔτε φῶς ἀναψα
νὰ φέξω, ὅπως ταιριάζει στὴ χαρὰ
καὶ πρέπει στὴν καλόμοιρη τὴ μάννα
καὶ ἄχαρος συμπεθέρισε

350

δίγως νυφόλουτρα ὁ Ἴσμηνός
καὶ ἀψαλτο ἀπόμεινε στὴ Θήβα
τὸ δέξιμο τῆς νύφης.

ὦ, ποῦ νὰ ρέψη! — εἶτε σίδηρο,
εἶτε διχόνοια, εἶτε ὁ κύρης σου αἴτιος,
εἶτε στὸ σπῆτι τοῦ Οἰδίποδα
κατακόνεισε ὁ δαίμονας

γιατὶ σὲ μένα ξέσπασε ὅλη ἡ συμφορὰ!

ΧΟΡ. Φοβερό στὴ γυναῖκα τῆς γέννας οἱ πόνοι,
μὰ φιλότεκνη πάντα ἡ ψυχὴ τῆς γυναίκας.

ΠΟΛ. Μητέρα, καλοστόχαστος καὶ ἀστόχαστος
ἦρθα δῶ μέσα στοὺς ὄχτρούς μ' ἀνάγκη
τὴν πατρίδα ὅλοι νάγαποῦν καὶ ἀλλοιώτικα
νὰ πῆ κανεῖς, — τὰρέσουνε τὰ λόγια,
μὰ ἐκεῖ τὸ νοῦ του ἔχει. Καὶ τόσο μ' ἔπιασε
φόβος καὶ τρόμος μὴν κανένας δόλος
μὲ θανατώσῃ ἀπ' τὸν ἀντάδερφό μου, ποῦ
μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, καὶ τὰ μάτια
κύκλο γυρνώντας, ἀπ' τὴν πόλιν πέρασα.

360

Κ' ἕνα μὲ ἠσύχαζε, — οἱ ὄρκοι καὶ ἡ δική σου
ἡ ἐγγύηση ποῦ μ' ἔφερε στὰ πατρικὰ
τὰ κάστρα. Καὶ πολὺδακρος, νὰ με, ἦρθα —
ποῦ εἶχα τόσον καιρό! — νὰ ἰδῶ τὰ μέγαρα,
καὶ τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν, καὶ τίς παλαιότερες
ἴσπου εἶχα γυμνασθεῖ, καὶ τὸ Λιρκαῖο νερό, —
ποῦ ἄδικα μακριὰ κνηνημένος

370

σὲ ξένη χώρα ζῶ, κ' αἶμα τὰ μάτια μου
δακρῶζουν. — Μὰ καημὸ στὸν καημὸ νάχῃς,
μὲ κοιμμένα μαλλιά, μὲ πέπλα δόλωμαρα,
πάλι σὲ βλέπω — ὦϊμέ! — γιὰ τὰ δεινὰ μου!
Τί φοβερό, μητέρα, ἡ ἔχτρα στοὺς δικούς
καὶ φίλους, καὶ τί δύσκολα εἰρηνεύει! —

- Μὰ τί μοῦ κάνει σὸ σπῖτι ὁ γεροπατέρας,
βλέποντας τὸ σκοτάδι; Καὶ τί οἱ δυὸ ἀδερφεῖς μου; 380
Κλαῖνε οἱ καημένες, βέβαια, γιὰ τὸ διώξιμό μου;
- ΙΟΚ. Τοῦ Οἰδίποδα τὸ γένος κάποιος θεὸς ρημάζει.
Γιατὶ ἔτσι τὸ ἄρχισε ἄνομα ἐγὼ νὰ γεννήσω,
καὶ τὸν πατέρα σου ἄσκημα νὰ πάρω ταίρι,
καὶ νὰ βλαστήσω ἐσένα. Ἄς εἶναι! Ὑπομονὴ
πρέπει, σ' ὅτι εἶναι ἀπ' τοὺς θεοὺς. Καὶ νὰ ρωτήσω
τὰ ὅσα ποθῶ, διατάξω, μήπως τῆ δικῆ σου
καρδιά πληγώσω· μὰ μὲ σέρνει ἡ ἀποθνήσκουσα.
- ΠΟΛ. Μά, ρώτα με ὅλα· μὴν ἀφήσης τίποτα.
"Ὅ,τι ποθεῖς, μητέρα, αὐτὸ κ' ἐμέν' ἀφέσει.
- ΙΟΚ. Νὰ ἀπ' ὅσα ἤθελα νᾶξερα, πές μου τὸ πρῶτο: — 390
Τί, νὰ διωχτῆς σὰ ξένα; — εἶναι κακὸ μεγάλο;
- ΠΟΛ. Φρηγτό· ἄλλο νὰ τὸ λές, κι ἄλλο εἶναι νὰ τὸ πάθης.
- ΙΟΚ. Μὰ πῶς; γιὰ τὸν ἐξόριστο, ποιά ἡ δυσκολία;
- ΠΟΛ. Μιά, ἡ πιὸ μεγάλη, — θάρρος νὰ μιλήσῃ, δὲν ἔχει.
- ΙΟΚ. Σκλάβο τὸν εἶπες, — νὰ μὴ λέγῃ ὅ,τι φρονεῖ.
- ΠΟΛ. Καὶ τῶν ἀρχόντων νὰ ὑπομένῃ τίς μοσθίες.
- ΙΟΚ. Κι αὐτὸ κακὸ, μὲ τοὺς κοντοὺς νὰ συγκουτιαίνῃ.
- ΠΟΛ. Μὰ γιὰ τὸ κέρδος καὶ τὰνάποδα ἄς δουλεύῃ!
- ΙΟΚ. Καὶ τρέφουν, καθὼς λέν, οἱ ἐλπίδες τοὺς διωγμένους.
- ΠΟΛ. Μὲ καλὸ μάτι τοὺς θεωροῦν, ὅμως ἀργοῦνε. 400
- ΙΟΚ. Μὰ δὲν τίς δείχνει οὔτε ὁ καιρὸς πῶς εἶναι κούφιος;
- ΠΟΛ. Ἀργώντας, βρίζουν κάποια γλύκα καὶ στίς πύρες.
- ΙΟΚ. Καὶ πῶς περνοῦσες, πρὶν νὰ βρῆς βιὸς μὲ τὸ γάμο;
- ΠΟΛ. Πότε εἶχα γιὰ μιὰ μέρα, κ' ἔπειτα, — ἄς μὴν εἶχα!
- ΙΟΚ. Μὰ οἱ πατρικοί, φίλοι, γνωστοί, δὲ σὲ βοηθοῦσαν;
- ΠΟΛ. Σὺ νᾶχης! — εἶδὲ σὸ φτωχό, τίποτα οἱ φίλοι!
- ΙΟΚ. Μὰ δὲ σ' ἀνέβοζε ἀψηλὰ ἡ καλὴ γενιά;
- ΠΟΛ. Κακὸ, νᾶσαι φτωχός! Δὲ μ' ἔθρεφε τὸ γένος.
- ΙΟΚ. Γλυκῆτατο ἡ πατρίδα, ὡς φαίνεται, στὸν κόσμον!
- ΠΟΛ. Μὲ λόγια, οὔτε μπορεῖς νὰ πῆς πόσο γλυκό'ναι. 410
- ΙΟΚ. Καὶ πῶς πῆγες σ' Ἄργος; πῶς σοῦ ἤρθε τέτοια ἰδέα;
- ΠΟΛ. Κάποιο χρησμὸ στὸν Ἄδραστο ἔδωκε ὁ Λοξίας.
- ΙΟΚ. Ποιόν; τ' εἶν' αὐτὸ ποῦν μοῦ εἶπες; Δὲν μπορῶ νὰ νοιάσω·
- ΠΟΛ. Μὲ κάπερο καὶ λιοντάρι τίς κόρες νὰ ζῆψῃ.
- ΙΟΚ. Καὶ οὐδὲ ὀνόματα θεριῶν, τ' ἤθελες, γιέ μου!

- ΠΟΛ. Δὲν ξέρω· γιὰ τὴν τύχη μου ἔτσι ὁ θεὸς μὲ εἶπε.
 ΙΟΚ. Σοφὸς εἶν' ὁ θεὸς· καὶ τὴ νύφη πῶς τὴν πήρες;
 ΠΟΛ. Νύχτα εἶταν, καὶ στοῦ Ἄδραστου ἐφτασα τὸ κατώφλι.
 ΙΟΚ. Ζητώντας στέγη, σὰν ἐξόριστος ὁδίτης;
 ΠΟΛ. Ναί· κ' ὕστερα ἦρθε πάλι ἄλλος διωγμένος. 420
 ΙΟΚ. Ποιὸς εἶτανε; ἀφοῦ δύστηγος θάταν καὶ τοῦτος.
 ΠΟΛ. Ὁ Τυδέας, ποὺ εἶχε, λένε τὸν Οἰνέα πατέρα.
 ΙΟΚ. Μὰ ὁ Ἄδραστος μὲ θεριά πῶς σὰς ἀπέκασε;
 ΠΟΛ. Γιατ' ἦρθαμε στὰ χέρια οἱ δυὸ μας γιὰ ἓνα στρώμα.
 ΙΟΚ. Κ' ἔτσι ἐνοιωσε τοῦ Τάλαου ὁ γιὸς τὸ χρησμό;
 ΠΟΛ. Κ' ἔδωκε τίς δυὸ κόρες του σ' ἐμᾶς τοὺς δυὸ.
 ΙΟΚ. Καὶ ἡ μοῖρα σου καλὴ ἔταν, ἢ κακὴ στοὺ γάμο;
 ΠΟΛ. Παράπονο δὲν ἔχω μὲ τὸ γάμο ὡς τώρα.
 ΙΟΚ. Καὶ πῶς στρατὸ κατάρφες ἔδω νὰ φέρης;
 ΠΟΛ. Στοὺς δυὸ γαμπρούς του μ' ὄρκο τῶταξε ὁ Ἄδραστος, 430
 στὸν Τυδέα καὶ σ' ἐμένα, ὡς πεθερός μου,
 νὰ φέρῃ στὴν πατρίδα πίσω καὶ τοὺς δυὸ, —
 καὶ πρώτα ἐμένα. Κ' ἦρθαν ἐδῶ πλήθος,
 τῶν Δαναῶν καὶ Μυκηναίων κορυφές,
 χάρη πικρὴ, μ' ἀναγκαστὴ γιὰ μένα,
 κάνοντας· γιατί ἐνάντια στὴν πατρίδα μου
 φέρνω στρατὸ. Μά, στοὺς θεοὺς κάνω ὄρκο,
 θέλανε αὐτοὶ καὶ ἐγὼ ἄθελά μου σήκωσα
 τάρματα ἐνάντια στοὺς ἀγαπημένους.
 Μὰ ἐσὲ ταιριάζει νὰ εἰρηνέψῃς, μάννα μου,
 τὴ μάχη, τοὺς συναίματους δικούς σου
 φιλιώνοντας, νὰ βγάλῃς ἀπ' τὰ βιάσινα
 κ' ἐμέ, κ' ἐσένα, καὶ ὅλη μας τὴν χώρα. 440
 Τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι, μ' ἄς τὸ εἰπῶ κ' ἐγώ·
 πολύτιμο στὸν ἄνθρωπο τὸ χρῆμα,
 καὶ δύναμη ἔχει φοβερὴ στὰνθρώπινα.
 Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἔρθα ἐδῶ, χιλιάδες σέρνοντας.
 λόγγες· γιατί κι ὁ λαμπρογεννημένος
 ἄνθρωπος εἶναι τίποτα, ἅμα εἶναι φτωχός.
 ΧΟΡ. Καὶ νὰ κι ὁ Ἐτεοκλῆς νὰ τος, γι' ἀγάπες φτάνει. —
 Ἔ, μητέρα Ἰοκάστη, ἔργο δικό σου, λόγια
 τέτοια νὰ πῆς, ποὺ νὰ φιλιώσῃς τὰ παιδιὰ σου.

Ἔρχεται ὁ ΕΤΕΟΚΛΗΣ ἀπὸ δεξιᾶ.

ΕΤΕ. Νά με, μητέρα καὶ ἦρθα, ἐσένα κάνοντας
τὴ χάρη. Τί μπορεῖ νά γίνῃ; Κάποιος 450
νά πῆ ἄς ἀρχίσῃ. Γιατί ἐκεῖ πού ἀράδιαζα
λόγους ζυγούς στὴν περίτοιχη πόλι,
σταμάτησα, γιὰ νάκούσω τὴ δίκαια σου
κρίσι, πού πείθοντάς με νάρθη τοῦτος
ἀπείραχτος, σὸ κάστρο ἐδῶ τὸν ἔμπασες.

(Λέγει καὶ οὔτε γυρίζει νά δῆ τὸν ἀδερφό του.)

ΙΟΚ. Στάσου! — ὅποιος βιάζεται δὲν ἔχει καὶ τὸ δίκιο,
μὰ ὁ ἀργὸς ὁ λόγος τὸ σοφὸ πολὺ ὠφελεῖ.
Γλύκανε τὸ ἀσκομάχημα καὶ τᾶγρια μάτια, —
καὶ δὲ θωρεῖς τὴν κοφολαίμα τῆς Γοργῶς
τὴν κεφαλή, — τᾶδέροφι σου θωρεῖς φερμένο. — 460
Καὶ σύ, στρέψε τὴν ὄψη στὸν ἀντάδερφο
Πολυνεῖκη· σὰν τὸν κοιτᾶς στὰ μάτια, κἄλλιο
κ' ἐσὺ μιλάς, καὶ ἀκούς ὅ,τι σοῦ λέγει αὐτός.
Καὶ κάτι θέλω σοφὸ νά σᾶς συμβουλέψω: —
"Ἄμα φίλος, μὲ φίλο του ἀνταμώνοντας
πού τοῦ ἔχει θυμωμένα, ἐρθῆ μάτια μὲ μάτια,
γι αὐτὰ πού ἦρθε, γι' αὐτὰ μονάχα ἄς νοιάζεται,
καὶ τίποτ' ἀπ' τὴν πρὶν τοὺς ἔχτρα ἄς μὴ θυμάται.
Δικός σου ὁ λόγος πρῶτα, Πολυνεῖκη μου,
πού ἀσκέρι Δαναῶν ἐσὺ ἦρθες ὀδηγώντας,
ἀδικημένος, καθὼς λές· κι ἀπ' τοὺς θεοὺς 470
κάποιος, κριτῆς καὶ φιλιότης στὴν ἔχτρα ἄς γίνῃ.

ΠΟΛ. Ἄπλως ὁ λόγος εἶναι τῆς ἀλήθειας,
καὶ ξομπλιαστὰ ξηγήματα δὲ χρειάζεται
τὸ δίκιο. Μοναχὸ μιλάει. Μὰ ὁ λόγος
ὁ ἄδικος, μέσα του ἄρρωστος, θέλει σοφὰ
βοτάνια — Γιὰ τὸ πατρικὸ μας σπίτι,
ἐγὼ τὸ πρόβλεψα ἔτσι θέλοντας, κ' ἐγὼ
κι αὐτὸς νά φύγουμε ἀπὸ τὴν κατάρα,
πού ὁ Οἰδίποδας ξεστόμισε τότε γιὰ μᾶς,
πρόθυμα ἐγὼ ἴφρυγα ἀπ' τὴ χώρα τούτη,
ἀφήνοντάς τον τῆς πατρίδας βασιλιὰ 480
γιὰ ἓνα τοῦ χρόνου γύρισμα, καὶ πάλι
μὲ τὴ σειρά μου ἐγὼ νά κυβερνῶ, —

γιά νά μὴν πέσω σ' ἔχτρα καὶ σὲ φτόνο
 μ' αὐτόν, καὶ κάμω ἢ πάθω τίποτα κακό,—
 πρῶτα πολὺ συγνό. Κι αὐτός, σὲ τοῦτα
 σύφωτος καὶ δεμένος μ' ὄρχο στοὺς θεούς,
 ἀπ' ὅσα ἔταξε τίποτα δὲν κάνει,
 μὰ ἔχει τὸ θρόνο μόνος, κι ἀπ' τὰ χτήματα
 τὸ μέρος μου. Καὶ τώρα, ἔτοιμος εἶμαι,
 σὺν πάρῳ τὸ δικό μου,— καὶ τὸ στράτευμα
 μακριὰ ἀπὸ δῶ νὰ στείλω, καὶ νὰ μείνω
 στὸ σπίτι μου τὸ μερδικό μου παίρνοντας,
 κι ἄλλον τόσον καιρὸ νάρησω ἐτοῦτον
 πάλι ξανά, καὶ μῆτε τὴν πατρίδα μου
 νὰ κουρσέψω, μηδὲ νὰ κουβαλήσω
 στοὺς πύργους σκαλοπατία μ' ἀνεμόσκαλες,—
 πού, σὰ δὲ βρῶ τὸ δῶο, θὰ κοιτάζω
 νὰ τὰ κάμω. Καὶ μάρτυρες τοὺς θεοὺς καλῶ
 σ' αὐτό — πὼς πάντα πράττοντας τὸ δίκιο,
 ἄδικα ἀπ' τὴν πατρίδα διώγονται, ἄνομα!—
 Τοῦτα, μητέρα, ἀπλά, τὰ εἶπα ὅπως εἶναι,
 κι ὄχι σωρὸ κουβάρι λόγια, καί, θαρρῶ,
 καὶ στοὺς σοφοὺς καὶ στοὺς ἀσόφους δίκια.

49.)

XOP. Κ' ἐμένα, ἂν καὶ δὲν εἶμαστέ σὲ χώρα Ἑλλήνων
 ἀναθρομμένες, συνετὰ μιλῆς νομιζῶ.

500

ETE. Γιὰ ὅλους τὸ ἴδιο καλὸ καὶ σοφὸ ἂν εἶτανε,
 λογοτριβὲς δὲ θᾶτανε στὸν κόσμον.
 Μὰ στοὺς θνητοὺς οὔτε ὅμοιο, οὔτε ἴσο τίποτα,
 παρὰ κατ' ὄνομα, ὄχι καὶ στὴν πράξη.

Κ' ἐγώ, μιλῶ μητέρα, δίχως τίποτα
 νὰ κρύψω. Ὡς τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου
 στὰ οὐράνια, καὶ στὴ γῆ ἀποκάτω θάρτανα,
 ἀνίσως δύναμι εἶχα, γιὰ νὰ πάρω
 τὴν πρώτη ἀπ' τοὺς θεοὺς,— τὴ βασιλεία.

Κ' ἔτσι, σ' ἄλλον νάρησω τοῦτο τάχαθὸ
 δὲ θέλω ἐγώ, μητέρα, καὶ γιὰ μένα
 τὸ κρατῶ. Γιατ' εἶν' ἀναντρο, ἕνας πού ἔχασε
 τὸ πώτερο καὶ πήρε τὸ πὼ λίγο!
 Κοντὰ σ' αὐτά, καὶ ντρέπομαι, αὐτὸς μὲ ἄρματα
 φερμένος καὶ κουρσεύοντας τὴ χώρα,

510

- νὰ πάρη ὅσα γυρεύει θάταν ὄνειδος
 στὴ Θήβα, ἂν τὰ κοντάρια τῆς Μυκίνας
 φοβόμουν, καὶ νὰ πάρη αὐτὸς τὰ σπήπτρα μου
 τὸν ἄφρηνα. Μητέρα, ἔπρατε τοῦτος
 νάρθη νὰ συβαστοῦμε, ὄχι μὲ τάρματα!
 Γιατὶ ὅλα ὁ λόγος τὰ νικάει, ποῦ τίχα
 καὶ τὰ λεπίδια τῶν ὄχτρων θὰ τᾶπαιρναν. 520
 Μ' ἂν θέλῃ στὴ γῆ τούτῃ ἀλλοῦς νὰ μένῃ,
 ἅς μένῃ. Ἄντ' ὅμως δὲν τὸ παραδέχομαι, —
 νᾶχω ἐξουσία στὸ χέρι, καὶ νὰ πάω
 σ' αὐτὸν νὰ σκλαβωθῶ; — Λοιπόν, μπρὸς ἢ φωτιά,
 μπρὸς τὰ σπαθιά, καὶ ζέψτε τὰ φαριά σας,
 τὸν κάμπο γεμίστε ἄρματα! τὸ θρόνο μου
 ποτέ μου ἐγὼ σ' αὐτὸν δὲν τὸν ἄφήνω!
 Γιατὶ ἂν ταιριάξῃ νάδικῃς, περιήρημα
 κάνεις γιὰ θρόνο νάδικῃς; τᾶλλα ὅμως
 γραφτὸ τῆς μοίρας εἶναι νὰ τὰ σέβεται.
- ΧΟΡ. Στὰ ὄχι καλὰ ἔργα νὰ καλολογᾷς δὲν πρέπει
 δὲν εἶν' αὐτὰ καλὰ, μ' ἄσκημα γιὰ τὸ δίκαιο! 530
- ΙΟΚ. Ἄχ γιέ μου, ὅλα δὲν πᾶνε στὰ γεράματα
 τὰ κακὰ, Ἐτεοκλή μου. Παρὰ ἔχει κ' ἡ πείρα
 αἴτι νὰ πῆ κι ἀπὸ τὰ νιάτα πῶς σοφὸ.
 Τί ἀποθυμᾷς τὸ δαίμονα, γιέ μου, τὸ μαῦρο,
 τὴ φιλαργία; — Μή, ἐσύ! κ' εἶναι ἄδικη θεά
 καὶ σὲ σπίτια πολλά, σὲ καλόμοιρες χῶρες
 μπαινόβγηκε ρημάζοντας τοὺς φίλους τῆς, —
 ποῦ τρελλάθης μὲ δαῦτη. Κάλιο τοῦτο, γιέ μου,
 νὰ τιμᾷς τὴν Ἰσιάδα, ποῦ πάντα μαζί
 φίλους μὲ φίλους δένει αὐτῇ, χῶρες μὲ χῶρες, 540
 συμμάχους μὲ συμμάχους. Γιατὶ νόμιμο
 τὸ ἴσιο εἶναι στοὺς ἀνθρώπους, καὶ πάντοτε ἐνάντια
 στὸ παραπάνω τὸ λιγώτερο σηκώνεται
 καὶ τοῦ πολέμου κάνει ἀρχή. Μὰ στοὺς ἀνθρώπους
 μέτρα καὶ ζύγια ἢ Ἰσιάδα χῶρια τᾶβαλε,
 καὶ διόρισε ποσά, καὶ τᾶφεργο τῆς νύχτας
 βλέφαρο καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου βαδίζουνε
 ἴσια τὸ χρονονικό τους κύκλο, καὶ κανένα
 δὲ ζηλεύει, μπρὸς στᾶλλο ἂν ταπεινώνεται.

Κ' ἔπειτα, ἥλιος καὶ νύχτα δουλεύουν, — καὶ σὺ ἕνας
θνητὸς δὲ θὰ βαστάξης, ἀπ' τὰ χτήματα 550

μέρος κρατώντας, μ' αὐτὸν ἴσα νὰ μοιράσης;

Κ' ὕστερα ποῦ 'ν' τὸ δίκαιο; Τί παρατιμᾶς
τῇ βασιλείᾳ, μιὰν ἀδικία καλόμοιρη,
καὶ τὸ θαρρεῖς μεγάλο αὐτὸ νὰ καμαρώνης
μὲ δόξες; — μάταιο πρᾶμα! — Ἡ-μὴ θέλεις πολὺ
νὰ κοπιᾷξης, πολλὰ ἔχοντας στό σπίτι μέσα;

Τ' εἶναι τὸ παραπάνω; ἕνα ξερὸ ὄνομα! —

μὰ καὶ περσεύει τ' ἀρκετὸ, στό γνωστικὸ ὄμιος.

Δὲν τᾶχουνε δικὰ τους τὰ πλούτη οἱ θνητοί,
μόνο, ἔχοντας, φροντίζουμε τῶν θεῶν τὰ πλούτη,
ποῦ μᾶς τὰ παίρνουν πίσω σὰν τὰ χρειαστοῦν 560
καὶ ὁ πλοῦτος εἶναι πρόσκαιρος, στέρεος δὲν εἶναι.

Μὰ ἔλα νὰ σὲ ρωτήσω, δυὸ λόγια μαζί,

τί προτιμᾶς; τὸ θρόνο; — ἢ τὴν πόλιν νὰ σώσης;

Θὰ πῆς τὸ θρόνο; Μ' ἂν ἐσὲ νικήσῃ αὐτός,

καὶ τὰ κοντάρια τῶν Καδμείων σπάσουν οἱ λόγγες

οἱ Ἀργεΐτικες, παρμένο τοῦτο ἐδῶ θὰ ἰδῆς

τὸ κάστρο τῶν Θηβαίων, θὰ ἰδῆς καὶ πολλὰς σκλάβες

παρθένες κουρσεμένες στὰ χέρια τοῦ ὄχτροῦ.

Μαῦρος λοιπὸν ὁ πλοῦτος, ποῦ γυρεύεις νᾶχνης,

στή Θήβα θὰ γενῆ, κ' ἐοῦ, φιλότιμος! 570

Αὐτὰ ἐσένα λαλῶ. — Κ' ἐσένα, Πολυνείκη,

λέγω: — Ἀμνάλα τὴ χάρι σου ἔκανε ὁ Ἄδραστος

καὶ ἀσύνετα ἤρθες καὶ σὺ νὰ πάρῃς τὸ κάστρο.

Πές μου, ἂν κουρσεύῃς τὴ γῆ τοῦτη, — ποῦ ποτὲ

μὴ λάχῃ! — πῶς, στό θεό σου, θὰ στήσης τοῦ Δία

τρόπαια, καὶ πῶς, χαλῶντας τὴν πατρίδα σου,

θὰ πᾶς νὰ σφάξῃς θύματα, καὶ πῶς θὰ γράψῃς

τὰ λάφυρα σιμὰ στοῦ Ἰνάχου τὰ νερά;

«Τὴ Θήβα ὁ Πολυνείκης ἔκαψε καὶ τοῦτες

«πρόσφερε τις ἀσπίδες τάμα στοὺς θεοὺς!»

Μὴ σώσῃ, τέτοια δόξα, τέκνο μου, νὰ λάβῃς 580

ποτέ σου ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνης! Μ' ἂν νικήθῃς

πάλε, καὶ τὴν ξεφύγῃ τοῦτος, πῶς θὰ φτάσης

στό Ἄργος, μύριους νεκροὺς ἀφήνοντας ἐδῶ;

Καὶ θὰ πῆ κάποιος: «ὦ, Ἄδραστε, κακὸ ἀρρεβῶνα

«πὸν ἔφρειαξες! — πὸν μᾶς ἔσθῃσε μᾶς νιόπαντρη;
 «ὁ γάμος!» — Κυννηγᾶς δυὸ συφορές, παιδί μου·
 κείνα νὰ χάσης, καὶ νὰ πέσης μέσ' σ' αὐτά.
 Μὰ ἀφήστε τὰ περίσσια, ἀφήστε τὰ δυὸ ἀνθρώπων
 ἅμα σμιζούν οἱ τρέλες τρομερὸ κακό!

XOP. Τις συφορές αὐτὲς διώξτε, θεοί· καὶ δώστε
 νάγαπήσουνε πιά τοῦ Οἰδίποδα τὰ τέκνα. 590

ETE. Φτάνει πιά, μητέρα, ὁ ἀγώνας μὲ τὰ λόγια· πάει χαμένος
 ὁ καιρὸς, καὶ δὲν τελειώνει τίποτα ἢ καλὴ καρδιά.
 Ἄλλιως δὲ θὰ φιλωθοῦμε, παρὰ μ' ὅ,τι εἶπα· τὰ σκῆπτρα
 νὰ κρατήσω ἐγώ, καὶ νάμαι στὴ γῆ τούτῃ βασιλιάς.
 Τις μακρολόγες ὀρμηγίες παρατώντας, ἀφηνέ με! —
 (Στρέφοντας γιὰ πρώτη φορὰ πρὸς τὸν ἀδερφό του.)

Καὶ σύ, γκρεμίσου ἀπ' τὸ κάστρο τοῦτο, εἰδὲ θὰ σκοτωθῆς!

ΠΟΛ. (προβαίνοντας δυὸ βήματα πρὸς τὸν ἀδερφό.)
 Ἄπο ποῖόν; ποῖόν τὸ λεπίδι δὲ λαθῶναι, πὸν ἂν ξαμώσῃ
 φονικὸ σπαθί σ' ἐμένα, δὲ θὰ λάβῃ ὅμοια θανή;

ETE. (εἰρωνικά καὶ βάζοντας τὸ χερί στοῦ σπαθί.)
 Σιμά, κι ὄχι πέρα φεύγεις. Θωρεῖς τί κρατῶ στοῦ χέρι;

ΠΟΛ. Βλέπω εἶν' ἄναντρο τὸ πλοῦτος καὶ μικρόψυχο κακό. 600

ETE. Καὶ γι' αὐτὸ ῥθες τὸ χαμένο μὲ πολλοὺς νὰ πολεμήσης;

ΠΟΛ. Κάλλιο νᾶσαι φυλαγμένος στρατηγός, παρὰ θρασύς.

ETE. Λογὰς εἶσαι, ἔχοντας μ' ὄρκους τὴ ζωὴ σου ἀσφαλισμένη.

ΠΟΛ. Πάλε σοῦ ἀπαιτῶ τὰ σκῆπτρα καὶ τὸ μέρος μου ἀπ' τὴ γῆ.

ETE. Χρέη δὲν ξέρονμε στοῦ σπῆτι τὸ δικό μου ἐγὼ θὰ μείνω.

ΠΟΛ. Καὶ ἀπ' τὸ δίκιο μου κρατώντας;

ETE. Ναί, εἶπα· πήγαινε ἀπὸ δῶ!

ΠΟΛ. Ὅ βωμοὶ ἐσεῖς, πατρικοὶ μου, —

ETE. Ποῦ ἦρθες σὺ νὰ τοὺς κουρσέψῃς,

ΠΟΛ. δὲ μ' ἀκοῦτε;

ETE. Ποιὸς σ' ἀκούει πὸν τὴν πατρίδα πολεμᾶς;

ΠΟΛ. Ὅ ἱερά τῶν θεῶν μὲ τᾶσπρα τᾶλλογα, —

ETE. Ποῦ σὲ μισοῦνε!

ΠΟΛ. διώγονμαι ὄξω ἀπ' τὴν πατρίδα, — 610

ETE. Μὰ ἦρθες διώγοντας ἐσύ.

ΠΟΛ. Ἄδικα, ὦ θεοί!

ETE. Στὴ Μυκῆνα, μὴν καλῆς τοὺς θεοὺς ἐδῶ.

- ΠΟΛ. Εἶσαι ἄνομος,
 ΕΤΕ. Μὰ ὄχιτρός ὄχι τῆς πατρίδας, σὰν κ' ἐσένα.
 ΠΟΛ. πού μὲ γδύνεις καὶ μὲ διώχνεις.
 ΕΤΕ. Μὰ καὶ θὰ σὲ σφάξω ἐγώ.
 ΠΟΛ. Τί τραβῶ, τάκοῦς, πατέρα;
 ΕΤΕ. Καὶ ὅ,τι ἐσὺ φτεϊάνεις, τάκούει.
 ΠΟΛ. Καὶ μητέρα, ἐσὺ;
 ΕΤΕ. Εἶναι κριμα, νὰ τῆ λὲς μητέρα ἐσὺ.
 ΠΟΛ. Χώρα μου!
 ΕΤΕ. Σὰ φτάσης στὸ Ἄργος, κράζε τὸ νερό τῆς Λέρινης.
 ΠΟΛ. Πάω, μὴν κόβεσαι. — Μητέρα, σὲ παινώ...
 ΕΤΕ. Φεύγα ἀπὸ δῶ!
 ΠΟΛ. Φεύγω τὸν πατέρα μου, ἄσε νὰ ἰδῶ...
 ΕΤΕ. Λὲ θὰ τὸ πετύχης!
 ΠΟΛ. Τίς παρθένες ἀδερφές κἄν...
 ΕΤΕ. Οὔτ' αὐτὲς ποτὲ θὰ ἰδῆς.
 ΠΟΛ. Ὡ ἀδερφές μου! 620
 ΕΤΕ. Τί τις κράξεις, πού εἶσαι ὄχιτρός ὁ πὺ μεγαλός;
 ΠΟΛ. Κἄν ἐσὺ, ἔχε γειά, μητέρα.
 ΙΟΚ. Μαύρη, τέκνο μου, ἔχω γειά.
 ΠΟΛ. Γιός σου πιά δὲν εἶμαι.
 ΙΟΚ. Ἐγώ' μαι σὲ πολλὰ βασανισμένη.
 ΠΟΛ. Γιατί αὐτὸς ἐκεῖ μᾶς βρίζει.
 ΕΤΕ. Μ' ἀντιβρίζουμαι κ' ἐγώ!
 ΠΟΛ. Ποῦ θὰ στέκεσαι στοὺς πύργους;
 ΕΤΕ. Τί σὲ μέλει νὰ τὸ μάθης.
 ΠΟΛ. Θάβγω ἐμπρός νὰ σὲ σκοτώσω.
 ΕΤΕ. Ὁ ἴδιος πόθος μὲ κρατεῖ.
 ΙΟΚ. Ἄχ, ἡ δόλια ἐγώ! Παιδιά μου, τί θὰ κάνετε;
 ΠΟΛ. Ὅ,τι γίνῃ
 θὰ τὸ δεῖξῃ.
 ΙΟΚ. Ὡ! εἶστε πεσμένοι σὲ κατάρρα πατρικίη!
 ΕΤΕ. Ἄς ρημάξῃ ὄλο τὸ σπίτι!
 ΠΟΛ. Ξέρε το' ἀργὸ πιά δὲ μένει
 τὸ σπαθί μου τὸ αἰμοβόρο. Μά, τῆ γῆ πού μ' ἔθρεψε,
 καὶ τοὺς θεοὺς μάρτυρες κράζω, πού, ἄτιμος, βαρυσκαμμένος 630
 διώχνουμαι ἀπὸ δῶ, σὰ σκλάβος κι ὄχι ἀπὸ τὸν ἴδιο κἄν
 τὸν πατέρα γεννημένος, τὸν Οἰδίποδα. — Μ' ἂν πάθης

τίποτα καὶ σὺ, πατρίδα, μὴν κατηγορῆς ἐμέ,
 παρ' αὐτόν! Ἐγὼ δὲν ἦρθα θέλοντας παρὰ, μὲ διώχονυ
 ἄθελα. — Καὶ σὺ, δημοκράτη βασιλιά, Φοῖβε, ἔχε γειά,
 καὶ παλάτια, καὶ συντροφία, καὶ εἶδωλα ἀρνοστολισμένα
 τῶν θεῶν, — ποῦ ξέρω ἂν ἔχω νὰ σᾶς χαριετήσω πιά!
 Μ' ἄγρυπνη ἔχω ἀκόμα ἐλπίδα πὼς οἱ θεοὶ θὰ μ' ἀζώσουν,
 σφάζοντας αὐτόν νὰ γίνω βασιλιάς στὴ Θήβα ἔδῳ!

(Ξεκινᾷ νὰ φύγῃ.)

ΕΤΕ. Φύγε πέρα! Καλὰ σ' ἔβγαλε ὁ πατέρας, Πολυνεΐκη,
 ἀπὸ θεῶν, νὰ κραζοῦν τὸ ἴδιο τὴ φιλονεικία κ' ἐσέ! 640
 (Φεύγει ἀπὸ δεξιὰ. Ὁ Πολυνεΐκης φεύγει ἀπ' ἀριστερά,
 καὶ ἡ Ἰοκάστη ἀργοανεβαίνει τὰ προπύλαια
 νὰ μὴ μέσα στὸ παλάτι.)

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

(Στροφή.)

ΧΟΡ. Ἄπ' τὴν Τύρο ἔδῳ ῥθε ὁ Κάδμος,
 ποὺ ἡ τετράσκελη δαμάλα
 πέσιμο ἄσπρωχο εἶχε πέσει
 σωστό βγάζοντας τὸ μάντευμα, —
 καὶ τὸ κάστρο αὐτὸς θεμέλιωσε
 γιὰ νὰ κατοικήσῃ.
 Σιτοφόρο γιὰ νὰ χτίσῃ
 τόπον ὁ χρησμὸς διόρισεν,
 ἐκεῖ ὅπου ἡ καλοπόταμη
 δροσιὰ τοῦ νεροῦ κυλάει
 στὰ πολύχορτα, βαθύσπορα 650
 χωράφια τῆς Δίρκης·
 ὅπου γέννησε ἀπ' τὸ Δία,
 μάννα γέννησε τὸ Διόνυσο,
 ποὺ κισοὺς περιστεράνωτος
 στριφτός, μὲ ἰσκερά, ὀλοπράσινα
 κλώνια καρπιόμενος, βρέφος
 τονὲ σκέπασε, — λατρεία
 στὶς παρθένες τὶς Θηβαίες,
 σὲ γυναῖκες μεθοκόπες,
 μὲ τὸ βαρχικὸ χορὸ. 660

(*Ἀντιστροφή.*)

— Φοινικὸς ἐκεῖ ἀπ' τὸν Ἄρη
 δράκοντας, φρουρὸς σιληρόφηνος,
 τὶς πληθόνερες ἀνάβρες
 καὶ τὰ ρυάκια τὰ δροσόχλωρα,
 φύλαγε γύρω γυρῶντας
 τῶν ματιῶν τὶς κόρες
 ποὺ τὸν χάλασεν ὁ Κάδμος
 νὰ χερονιφτῇ σὰν κίνηση
 στὸ αἰμοβόρο κρανίον ῥίχνοντας
 μάγμαρο ἀπὸ θεριοπάγο
 χέρι (ὡς τοῦ εἶπεν ἡ διογέννητη
 δίχως μάννα Παλλάδα)
 καὶ τοῦ σκόρπισε τὰ δόντια
 στὰ χωράφια τὰ βαθύσπορα
 καὶ ἀπὸ τοῦτα ἡ γῆ ἀναβιάστηκε
 πρόσσωπα βαριά ὀλαρμάτωτα
 μὰ ἡ σφαγὴ ἢ σιδερογνώμα
 στὴ γλυκεῖα γῆ πάλι τᾶστροσε
 μ' αἶμα βρέχοντας τὸ χῶμα,
 ποὺ ἠλιοφώτισα στοῦ αἰθέρα
 τὰ εἶχε δεῖξει τὶς πνοές (¹).

670

680

(*Ἐπιδόξ.*)

— Μά, τῆς Ἰῶς τῆς πρωτομάννα;
 τὸ γιό, ἐσὲ τὸν Ἐπαφο (²).

(¹) Οἱ ἄνθρωποι ποὺ βλαστήσανε πάνοπλοι ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ δράκοντα οἱ Σπαρτοὶ, σκοτωθήκανε μεταξύ τους, γλυτώσανε ὅμως πέντε, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παινεύονταν πὼς εἶχαν τὴν καταγωγή τους οἱ Θηβαῖοι.

(²) Βλ. καὶ στίχο 247. — Οἱ Φοῖνικες καὶ οἱ Θηβαῖοι κοινὸς τους εἶχαν γενάρχη τὸν Ἐπαφο, παιδί τοῦ Διὸς ἀπὸ τὴν Ἰῶ, ποὺ τὴν εἶχε μεταμορφώσῃ σὲ βόδι ὁ θεός, γιὰ νὰ τὴν κρύψῃ ἀπὸ τὴν Ἥρα. Ὁ Ἐπαφος ἀπόκτησε κόρη τὴ Λιβύη, καὶ αὐτῆς ὁ γιός, ὁ Βῆλος, τέκνα εἶχε τὸ Φοῖνικα καὶ τὸν Ἀγήνορα. Τοῦτον τὸν Ἀγήνορα εἶχε πατέρα ὁ Κάδμος, ποὺ σταλμένος γιὰ νὰ βρῇ τὴν ἀρπαγμένη ἀπὸ τὸ Δία πάλι, ἀδερφή του τὴν Εὐρώπη, ἔφτασε στὴ Βοιωτία καὶ ἔζησε τὴ Θήβα, — ὅπως τραγουδεῖ ὁ Χορὸς ἐδῶ. Γυναίκα πῆρε ὁ Κάδμος τὴν Ἀρμονία, τὴν κόρη τῆς Ἀφροδίτης ἀπὸ τὸν Ἄρη, καὶ ἔκαμε γιὸ τὸν Πολύδορο· καὶ τοῦτον εἶχε πατέρα ὁ Λάβδακος, ὁ πατέρας τοῦ Λαίου, ποὺ ἀπόκτησε τὸν Οἰδίποδα ἀπὸ τὴν Ἰοκάστη.

κράζω σε, ὦ τοῦ Λία βλαστάρι,
 μὲ φωνὴ σὲ κράζω βάρβαρη,—
 ὦ!— μὲ βάρβαρη ἱκεσία,
 δράμε, πρόφτασε στὴ χώρα!
 Σοῦ τὴ χτίσανε τάγγονια,
 καὶ οἱ θεῆς οἱ διπλονόματες,
 ἡ Περσέφρασσα καὶ ἡ Δήμητρα,
 θεὰ καλὴ, παντοκρατόρισα,
 καὶ Γῆ κοσμοθρόφα,
 δική τους τὴν κάμανε.—
 Στεῖλε σὺ τίς πυροφόρες
 θεές, τὴ χώρα νὰ βοηθήσης.—
 κι ὅλα εἶν' εὐκόλα στοὺς θεούς.

690

ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Προβαίνει ὁ ΕΤΕΟΚΛΗΣ ἀπὸ τὸ παλάτι, καὶ ξοπίσω του
 ἔρχεται ἕνας ΔΟΥΛΟΣ

ΕΤΕ. Σῦρε σύ, καὶ τὸ γιό φέρε τοῦ Μενοικέα,—
 κι ἀδερφό, τῆς μητέρας μου τῆς Ἰοκάστης
 τὸν Κρέοντα καὶ πὲς του αὐτό,— γιὰ τὰ δικά μου
 καὶ τὰ κοινὰ τῆς χώρας θέλω νὰ τοῦ πάρω
 τὴ γνώμη, προτοῦ πάω στὴ μάχη καὶ στὸ ἀσκέρι.

700

(Βλέποντας τὸν ΚΡΕΟΝΤΑ, ποὺ ἔρχεται ἀνήσυχος καὶ βαλαντωμένος
 ἀπὸ δεξιὰ.)

Μὰ νὰ τος! σοῦ γλυτώνει τὼν ποδιῶν τὸν κόπο
 τὸν ἐ βλέπω στὸ σπίτι ἔρχεται τὸ δικό μου.
 ΚΡΕ. Τί δρόμο πήρα γιὰ νὰ σὲ ἴδῶ, βασιλιά μου
 Ἐτεοκλή! Ἔφερα γῦρο τῶν Καδμείων καὶ πόρτες
 καὶ βίγλες, νάθρω ψάχνοντας τὸ πρόσωπό σου.
 ΕΤΕ. Μὰ κ' ἐγώ, Κρέοντα, ἤθελα νὰ σ' ἀνταμώσω
 γιὰτ' εἶδα, τὰ φιλιώματα πολὺ νὰ πίσω,—
 σὰν ἦρθα ἐδῶ καὶ μίλησα τοῦ Πολυνεΐα.
 ΚΡΕ. Πέτεται, ἄκουσα, πὺ μὲγάλος κι ἀπ' τὴ Θήβα,
 στοῦ Ἄδράστου τὴ γενιὰ καὶ τὰσκέρι ἀκουμπώντας.
 Μὰ τοῦτα ἀπ' τοὺς θεούς ἄς μείνουν κρεμασμένα.
 Τ' εἶναι τώρα στὴ μέση,—αὐτὰ ἦρθα νὰ σοῦ πῶ.
 ΕΤΕ. Τ' εἶναι αὐτὰ πάλι; Τί μοῦ λὲς δὲν καλονοιώθω.
 ΚΡΕ. Ζέκοψε κάποιος σκλάβος ἀπὸ τοὺς Ἀργεῖτες...

710

- ΕΤΕ. Καὶ λέγει τί, γιὰ τὰποκεῖθε, πῶ καινούριο;
- ΚΡΕ. Πῶς ὅπου νᾶναι, ὁ Ἄργεΐτικος στρατός, στοὺς πύργους γύρω, θὰ ζώσῃ μ' ὅπλα τῶν Καθμείων τὸ κάστρο.
- ΕΤΕ. Λοιπὸν, τὸ κάστρο ἄς βγάλῃ τοὺς ἀρματομένους.—
- ΚΡΕ. Ποῦ; Εἶσαι παιδί; δὲ βλέπεις τί πρέπει νὰ βλέπῃς;
- ΕΤΕ. Ὅξω ἀπ' τοὺς τράφους, τὸ ταχὺ νὰ πολεμήσουν. 720
- ΚΡΕ. Λίγο εἰν' ἐδῶ τὸ μαζῶμα, πάμπολλοι ἐκεῖνοι.
- ΕΤΕ. Κεῖνους, τοὺς ξέρω ἐγώ· στὰ λόγια εἶναι γενναῖοι.
- ΚΡΕ. Κάποια ἔχει μέσ' στοὺς Ἕλληνας ἀξία καὶ τ' Ἄργος.
- ΕΤΕ. Ἔννοια σου! μὲ κορμιά τους στρώνω ἐγὼ τὸν κάμπο!
- ΚΡΕ. Μακάρι!— ἂν καὶ τὸ βλέπω δύσκολο πολὺ.
- ΕΤΕ. Δὲ θὰ τὸ κλείσω ἐγὼ τὰσκέρι μέσ' στὸ κάστρο.
- ΚΡΕ. Μὰ νὰ νικήσῃς κι ὅλα, αὐτὸ ἀπαιτεῖ κ' ἡ γνώση.
- ΕΤΕ. Θέλεις τάχα νὰ πάρω τίποτ' ἄλλους δρόμους;
- ΚΡΕ. Ὅλους! πρὶν ἔρθῃς μὴ φορὰ σὲ κίντυνο.
- ΕΤΕ. Τὴ νύχτα ἂν τοὺς χτυπούσαμε, καὶ μὲ καρτέρι; 730
- ΚΡΕ. Μόνον, ἂν ἐδῶ πάλε σωθῆς ἀποκρουσμένος.
- ΕΤΕ. ἴσα μοιραῖε ἡ νύχτα, μὰ στὸν ἄφοβο περίσσια.
- ΚΡΕ. Φοβερὸ τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
σὺν πάθῃς τίποτα κακὸ!
- ΕΤΕ. Μ' ἂν τοὺς χτυπήσω
μὲ τᾶρματα τὴν ὥρα ποὺ δειπνᾶνε;
- ΚΡΕ. Μόνον
- ξάφνιασμα θάτανε μ' ἀνάγκη νὰ νικήσῃς.
- ΕΤΕ. Βαθειὰ ἡ πορὰ τῆς Δίρκης, γιὰ νὰ τραηχητοῦνε.
- ΚΡΕ. Χειρότερα ὅλα, πᾶρ' ἂν καλοφυλαχτῆς.
- ΕΤΕ. Καὶ τί; μὲ τᾶλογα ἂν τοὺς κάνουμε γιουρούσι;
- ΚΡΕ. Κ' ἐκεῖ μ' ἀμάξια εἶναι ὁ στρατός γύρω φρεγμένος.
- ΕΤΕ. Μὰ τί νὰ χάμω; στὸν ὄχτρο νὰ παραδώσω 740
τὸ κάστρο;
- ΚΡΕ. Διόλου! Σοφὸς εἶσαι, καὶ στοχάσου.
- ΕΤΕ. Μὰ στοχασμὸς ποιὸς φαίνεται σοφότερος;
- ΚΡΕ. Ἐφτὰ ἄντρες, λένε, καθὼς ἄκουσα, ἀπὸ κεῖνους,—
- ΕΤΕ. Νὰ χάμουν τί εἶναι προσταγμένοι; Ἡ δύναμή τους μικρὴ ἔναι.
- ΚΡΕ. Νάρρηγοῦν σὲ λόγους, καὶ τίς πόρτες
καλὰ νὰ κατακλειοῦν ἀπόξω.

ΕΤΕ.

Κ' ἔμεις τότε

τί κάνουμε; Πιὰ δὲ βαστῶ στὴ στενοχώρια!

ΚΡΕ. Ἐφτά ἄντρες χάρισε γι' αὐτοὺς καὶ σὺ στὶς πόρτες.

ΕΤΕ. Νᾶναι ἀρχηγοὶ σὲ λόχους, ἢ ἄντρας καὶ κοντάρι;

ΚΡΕ. Σὲ λόχους, ξεδιαλέγοντας τοὺς πιὸ λεβέντες.

ΕΤΕ. Τῶνοισσα νὰ φυλάγουν τὶς μπασιὲς τοῦ κάστρου.

750

ΚΡΕ. Καὶ τοὺς συναρχηγούς — ἕνας δὲ φτάνει γιὰ δια.

ΕΤΕ. Τοὺς πρώτους στὴν καλληκαριά, ἢ στὴ φρονιμάδα;

ΚΡΕ. Στὰ δυό — τίποτα τῶνα, σὰν τοῦ λείπη τᾶλλο.

ΕΤΕ. Θὰ γίνῃ αὐτό. Στὸ ἐφτάπυργο σὰν πάω τὸ κάστρο,

στὶς πόρτες ἀρχηγούς θὰ βάλω, ὅπως μοῦ λές,

σταίνοντας ἴσους μὲ ἴσους στοὺς ὄχτροὺς ἀγνάντια.

Καιρὸς χαμένος, τῶνομα τοῦ καθενὸς

νὰ λέγω, ἐνῶ οἱ ὄχτροι ζῶνουν τὸ κάστρο κιόλα.

Μ' ἄς φύγω, μ' ἄργὰ χέρια νὰ μὴ μένουμε.

Κι ἄμποτε νάχω ἀντίμαχο τὸν ἀδερφό μου,

καὶ νάβγῃ ἀγνάντια, στὸ κοντάρι νὰ μοῦ ἐρθῇ,

νὰ τονὲ σφάξω, ποὺ ἦρθε γιὰ νὰ μοῦ κουρσέψῃ

τὴν πατρίδα! — Μ' ἂν τύχῃ ἐμένα σφοδρά,

τῆς ἀδερφῆς μου τῆς Ἀντιγόνης ὁ γάμος

μὲ τὸ δικό σου γιό, τὸν Αἴμιονα, σωστό

νὰ φροντιστῇ ἀπὸ σένα. Καὶ τὸν ἀρρεβώνα

τὸν πρίν, ἐπικυρώνω τώρα ποὺ θὰ βγῶ

στὸν πόλεμο. Κι ἀδερφὸς τῆς μητέρας μου εἶσαι: —

τί νὰ πολυλογῶ; — ὅπως πρέπει θρέφε τη,

γιὰ χάρι μου καὶ γιὰ δική σου. Κι ὁ πατέρας

τὸ κεφάλι του ἄς δέρῃ, ποὺ τυφλώθηκε

μόνος του. Δὲν τὸ πολυπαίνεψα! Κι ἂν τύχῃ,

κ' ἐμᾶς μὲ τὶς κατάρες του θὰ ξολοθρέψῃ.

Κ' ἕνα ἄπραγο μᾶς μένει: — μὴν προφίτημα

ἔχει νὰ πῇ κανένα ὁ μάντης Τειρεσίας,

νὰ ρωτηθῇ γιὰ τοῦτο. Καὶ τὸ γιό σου ἐγώ,

τοῦ πατέρα σου τὸ συνόματό θὰ στείλω,

τὸ Μενοικέα, νὰ φέρῃ ἐδῶ τὸν Τειρεσία.

Καὶ θάρθῃ αὐτὸς σὲ σένα γλυκομίλητος

μὰ ὡς τώρα ἐγὼ ψεγάδια τὴ μαντικὴ του

τέχνῃ σ' αὐτόν, καὶ θὰ μοῦξη παράπονα.

Καὶ στὴν πόλῃ κ' ἐσένα, τοῦτο παραγγέλνω,

780

Κρέοντα ἂν ἐμεῖς νοήσουμε, τὸ λείψανο
τοῦ Πολυνείκη, μὴ θαφτῆ ποτὲ στῆς Θήβας
τῆ γῆ· κι ὅποιος τὸ θάψῃ, νὰ θανατωθῆ,
κι ἄς εἶναι καὶ δικός μας. Αὐτὰ λέγω ἐσένα —

(Στρέφοντας στὴν ἀκολουθία του.)

Καὶ στοὺς δούλους μου: — Φέрте μου ἔξω τᾶρματα,
τὴν πάνοπλην ἀρματωσιά, τὶ στὸν ἀγώνα
τοῦ κονταριοῦ ποὺ ἀγνάντια μας ἀνοίγεται,
κινᾶμε τώρα ἐμεῖς μὲ δίκιο νικηφόρο. —
Καὶ στὴν πιδὸ χρήσιμη ἀπ' τὶς θεές, τὴν Προσοχή,
θὰ δεηθοῦμε, τὸ κάστρο νὰ μᾶς διαφεντέψῃ.

(Φέρνουν τᾶρματα οἱ δούλοι καὶ γνέουν τὸν Ἐτεοκλή· καὶ φεύγει αὐτὸς ὕστερα
ἀφήνοντας τὸν Κρέοντα νὰ περιμένῃ καὶ τὸ Χορὸ νὰ ψέλλῃ ἀκόμα.)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

(Στροφή)

ΧΟΡ. ὦ Ἄρη πολύμοχτε, σὺ, τί μὲ θάνατο κ' αἶμα 790
τόσο παρὰχορδος πάντα λαγγεῦεις
στὰ γιορτάσια τοῦ Βάχχου: —
Μήτε στῶν ὄριων χορῶν τὰ στεφάνια, τῆς νιότης τὴν κόμη
ξέπλεχῃ ἀπλώνεις, σὲ λώτινο αὐλὸν ἕναν ἦχο νὰ παῖξῃς,
ὅπου οἱ χάρες χοροῦς δασκαλεύουνε
μόνο τᾶσκέρι, ὄπλοφόρους Ἄργεῖτες, ἐδῶ σαλαγώντας
πάνου στῆς Θήβας τὴ γέννα, ἐσὺ πρῶτος χορεύεις
μὲ τραγοῦδι ἀτραγοῦδιστο.
Μήτε τοῦ Βάχχου ὄπαδὸς τοῦ θυροσόχαρου, ἀνάμεσα
στὰ λαφοδέρματα καὶ τὰποχάλινα,
πάνου σ' ἄμαξι τεράζνυγο, ἐσὺ τὰ πουλάρια 800
κυθερνᾶς τὰ μονόνυχτα
μόνο καβάλλα χυμᾶς στοῦ Ἴσημοῦ τὸ ποτάμι,
τὴ φυλὴ τῶ Σπαρτῶν, τῆς ἀσπίδας τὸ θρόμμα,
ντύνεις ἐσὺ μὲ χαλκὸ, νὰ χορέψῃ μὲ τᾶρματα ἀντίμαχη
πάνου στὰ πέτρινα κάστρα.
ὦ! τρομερὴ ἴνα ἡ Διχόνοια θεά, ποὺ τὰ πάθῃ
τοῦτα στῆς χώρας ἐδῶ τοὺς ρηγάδες μελέτησε,
βοὺς πολύπαθους τοὺς Λαβδακίδες!

(*Ἀντιτροφή*)

— ὦ! μὲ τὰ φύλλα τὰ ὑπέρθρα, τὰμέτρητ' ἀγρίαια,
 λόγγε τῆς Ἄρτειης, ὦ Κιθαιρώνα,
 χιονοθρόφο ἐσὺ μάτι! —
 ποῦ νὰ μὴν ἔσων' ἐσὺ, τὸ ριγμένο στὸ χάρο νὰ θρέψης, 810
 τῆς Ἰοκάστης τὸ γιό, τὸν Οἰδίποδα, ἀπόπαιδο βρέφος,
 δοξασμένο μὲ σοῦβλες χρυσοδέτες!
 μηδὲ μ' ἀτράγουδα νᾶρθη τραγοῦδια ἢ παρθένα φτερούγα,
 τέρας θεώρατο, ἢ Σφίγγα, τὸ θρήνος τῆς χώρας,
 στὰ τειχία τῆς κουρνιαζόντας,
 μὲ τὰ τετράδιπλα αἰτόνυχα, αὐτὴ ποῦ ξαπόστελνε
 τὴν Καδμογέννητη κλήρα στάπατητο
 φῶς τοῦρανοῦ, στοὺς Καδμείους σταλαμένη ἀπ' τὸν Ἄδη,
 ἀπ' τὰ τρισβάθα Τάρταρα.
 Τώρα φουντώνει ἄλλη στρίγλα κακὴ στὸ παλάτι
 καὶ στὴν πόλη τῶν τέκνων τοῦ Οἰδίποδα γύρω. 820
 Μὰ ὄ,τι δὲν εἶναι καλό, πῶς μπορεῖ τὸ καλὸ νᾶχῃ μέσα του;
 Ὅχι, δὲ γίνεται νᾶνα
 γένηα σωστὴ γιὰ τὴ μάνα, παιδιὰ ποῦ μὲ κοῖμα
 εἶδαν τὸ φῶς γεννημένα ἀπ' τὸ γάμο τὸν ἄνομο
 τοῦ αὐταδέρφου μαζί καὶ πατέρα!

(*Ἐπωδός*)

— Γέννησες, ὦ Γῆ, τὴ γέννησες τότε —
 βάρβαρο τόλεγε στόμα καὶ τᾶκουσα ἐγὼ στὴν πατρίδα —
 τοῦ ἀγρικοφάγου ἀλικότριχου δράκοντα
 τὴ δοντόσπαρτη γένηα,
 τὴν περίμορφη δόξα τῆς Θήβας.
 Κ' ἦρθαν οἱ γιοὶ τοῦρανοῦ στὸν ὑμέναιο τῆς Ἀρμονίας, 830
 καὶ μὲ τὴ φόρμιγγα ὑψώθη τὸ κάστρο τῆς Θήβας,
 καὶ ἀπὸ λύρα Ἀμφιόνια ὁ πύργος,
 πλαῖ στὴν ποριά, στὸ διπλάρικο ρέμα τῆς Δίρκης,
 ποῦ τὸν κάμπον ἐδῶ τὸν ἀδρόχορτο
 μπρὸς ἀπ' τὸν Ἰσημνὸ δροσολοῦζει.
 Κ' ἢ πρωτομάννα ἢ Ἴω μὲ τὰ κέρατα, γέννησε
 τοὺς βασιλιάδες ἐδῶ τῶν Καδμείων.
 Κ' ἐνθ' μύρια ἀγαθὰ τὰ συνάλλαξε μ' ἄλλα,
 τῶρα ἢ χώρα εἶναι γύρω κατάστενα 840
 μὲ στεφάνια πολέμου ζωσμένη.

ΤΡΙΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

*Ερχεται ὁ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, φορώντας χρυσοῦ στεφάνι, μὲ τὴν κόρη του τὴ ΜΑΝΤΩ
 πού τὸν ὀδηγεῖ, καὶ μὲ τὸ νέο παληκάρι, τὸ ΜΕΝΟΙΚΕΑ.

ΤΕΙ. Περπάτα μπρός, κόρη μου· σὲ πόδι τυφλό,
 μοῦ εἶσαι τὸ μάτι ἐσύ, σὰν τᾶστρο γιὰ τοὺς ναῦτες.

(Ψάχνοντας μὲ τὸ ραβδί του.)

Στὸ πλάτωμα ἐδῶ, φέροντας τᾶχνάρια μου,
 πρόβαινε, μὴ σκοινιάψουμε κι ἀνήμπορο ἔχεις
 πατέρα! Καὶ μὲ τὸ παρθένο χέρι σου
 φύλαγέ μου τοὺς κλήρους, πού πήρα μαζί μου,
 σὰν ἔνοιωσα σημάδια ἀπ' τὰ πετούμενα
 στὰ ἱερὰ τὰ θροναίά μου, ἐκεῖ πού προφητεύω.

(Στρέφοντας πρὸς τὸν Μενοικέα.)

Πές μου, παιδί μου Μενοικέα, τοῦ Κρέοντα γιέ,
 πόσος νᾶναι ἀπ' τὴν πόλη ὁ ἐπίλοιπος ὁ δρόμος
 γιὰ τὸν πατέρα σου; Γιατί μοῦ κόπηκαν
 τὰ γόνατα καὶ πιά, συχοπατώντας μόλις
 τὰ πόδια μου τραβῶ.

850

ΚΡΕ. Γι' αὐτὰ μὴ νοιάζεσαι
 πιά, Τειρεσία. Καλάραξες σιμὰ στοὺς φίλους. —

(Πρὸς τὸ Μενοικέα.)

Πιάσ' τον, παιδί μου ἐσύ· τᾶμάξι πού ἔφτασε,
 καὶ τοῦ γέρου τὸ πόδι ἀγαπᾶ νᾶπαντέγη
 νὰ βρῆ ξαλάφρωμα ἀπὸ χέρι φιλικό.

ΤΕΙ. Νά, πού ἤρθαμε! — Μὰ ἐσύ, τί μὲ καλεῖς μὲ βία;

ΚΡΕ. Δὲν τὸ ξεχνῶμε. Σύναξε τὴ δύναμη,
 καὶ πάρε ἀνάσα ἀπὸ τὴν κούραση τοῦ δρόμου.

ΤΕΙ. Τόντις, παραύσ' ἀπ' τὸν κόπο, ὡς νᾶρθω ἐδῶ,
 τὴν ἄλλη μέρα, ἀπὸ τὴ φάρα τοῦ Ἑρεχτεᾶ
 κ' ἐκεῖ ἔταν, κἄτι πόλεμος, μὲ τὸ στρατό
 τοῦ Εὐμόλπου (1), κ' ἔδωκα τὴ δόξα, ἐγώ, τῆς νίκης

860

(1) Εἶταν αὐτοῦ γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα καὶ βασιλεὺς στὴ Θράκη. Ἐφερε ἀπὸ
 κεῖ στρατό νὰ πολεμήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, νικήθηκε ὁμως ἀπὸ τὸν Ἑρεχτεᾶ
 πού πρόσφερε θυσία τὸ παιδί του γιὰ νὰ σώσῃ τὴ χώρα.

- στοῦ Κέρροπα τὰ τέκνα. Καὶ τόλ' ἄχρυσο
 τοῦτο στεφάνι ἔχω παρμένο καθὼς βλέπεις,
 ξεδιαλεγμένο ἀπ' τῶν ὄχτρῶν τὰ λάφυρα.
- ΚΡΕ.** Παίρνω γὰρ καλοσημάδο τὸ νικηφόρο
 στεφάνι σου· τί στή φουρτοῦνα πέσαμε
 τῶν ὄπλων τῶν παιδιῶν τοῦ Δαναοῦ, τὸ ξέρεις,
 κ' εἶναι μέγας γιὰ τὴ Θήβα ὁ κίντυνος.
 Ὁ βασιλιάς πάει κιάλα, ἀρματοφορεμένος,
 στὴ μάχῃ μὲ τοὺς Μυκηναίους, — ὁ Ἑτεοκλῆς
 καὶ μοῦ ἄφησε παραγγελιὰ ἀπὸ σὲ νὰ μάθω,
 τί κάνοντας θὰ σώσουμε τὴ χώρα μας;
- ΤΕΙ.** Γιὰ τὸν Ἑτεοκλῆ ἐγὼ, κλείνοντας τὸ στόμα
 θᾶκρυβα τοὺς χρησιμούς. Μὰ ἐσένα, ἀφοῦ ζητᾷς
 νὰ μάθης, θὰ τοὺς πῶ. Εἶναι χρόνια ἀρρωστημένη,
 Κρέοντα, τοῦτῃ ἡ χώρα ἀφότου ὁ Λαῖος
 παιδί ἔκαμε σὸ πείσιμα τῶν θεῶν, κ' ἔσπειρε ἄντρα
 γιὰ τὴ μητέρα, τὸν ἄμοιρο Οἰδίποδα.
 Καὶ τὸ αἱματόφορο χάλισμα τῶν ματιῶν του,
 βουλή τῶν θεῶν καὶ στήν Ἑλλάδα μάθημα! —
 ποὺ θέλοντας, μὲ τὸν καιρὸ, νὰ τὰ σκεπάσουν
 τοῦ Οἰδίποδα τὰ τέκνα, τάχ' ἀπ' τοὺς θεοὺς
 μὴν ξεφύγουν κρυφά, σὰν ἄμαθοι ἐλαθέσαν.
 Γιατί οὔτε δόξες δίνοντας στὸν κύρη τους,
 οὔτ' ἔβγαλμα ἀπ' τὸ σπίτι, τὸ δυστυχισμένο
 τὸν ξεγριώσαν. Καὶ φριχτὲς ἐνάντια τους
 ἔσετόμισε κατάρες, κακοπαθιασμένους
 καὶ ἀτμιασμένους κιάλα. Ποῦ γιὰ δαῦτα ἐγὼ,
 τὸ τί δὲν ἔκαμα, ὦ! καὶ λόγια τί δὲν εἶπα;
 κ' ἦρθα καὶ σ' ἔχτρα μὲ τοὺς γιούς τοῦ Οἰδίποδα.
 Καὶ θάνατος ἀπ' ἀλληλοσφαγῆ, σιμά τους,
 Κρέοντα. Καὶ γύρω σὲ νεκρούς πολλοὶ νεκροὶ
 πεσμένοι, ποῦ τ' Ἀργεΐτικα σμιζανε βέλη
 μὲ τὰ Καδμεία, θὰ φέρουνε θρήνον πικρὸ
 στὴ χώρα τὴ Θηβαία. Καὶ σὺ, γίνεσαι στάχτη,
 ὦ ἄμοιρο κάστρο, πάρεξ ἂν τὰ λόγια μου
 κάποιος πιστέψῃ. Ἐκεῖνο εἶταν τὸ πρῶτο-πρῶτο, —
 κανένας νὰ μὴν εἶναι δῶ τοῦ Οἰδίποδα,
 μήτε πολίτης, μήτε βασιλιάς στὴ Θήβα.

870

880

890

γιατί τοὺς μπῆκε δαίμονας, καὶ ἀνάγκη
 θὰ ριξοῦνε τὸ κάστρο. Μ' ἀφοῦ τὸ κακὸ ἔναι
 τοῦ καλοῦ ἀφέντης, ἄλλος τρόπος γλυτωμοῦ
 ἕνας ὑπάρχει. Μὰ νὰ τὸν πῶ, — αὐτὸ δὲν εἶναι 900
 οὔτε σ' ἐμένα ἀκίντυνο· παρὰ πικρὸ
 σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὴν τύχη, στὴν πόλη νὰ δώσουν
 τοῦ λυτρωμοῦ τὸ φάρμακο· — καί, χαίρετε,
 φεύγω. Κ' ἐγὼ ἕνας στοὺς πολλοὺς, ἂν εἶναι ἀνάγκη,
 θὰ πάθω ὅ,τι μᾶς μέλλεται. Τί νὰ γενῆ;
 (Καὶ γυρίζει νὰ φύγῃ, μὰ τὸν κρατᾷ ὁ Κρόντας.)
 ΚΡΕ. Στάσου αὐτοῦ, γέρο!

ΤΕΙ. Μὴ μὲ σταματᾷς καθόλου.
 ΚΡΕ. Μεῖνε, τί φεύγεις;
 ΤΕΙ. Φεύγει ἡ τύχη σου, ὄχι ἐγώ.
 ΚΡΕ. (μὲ τὴν προσταγὴ στὴ φωνή του),
 Νὰ πῆς: τὸ κάστρο κ' οἱ ψυχὲς πῶς θὰ γλυτώσουν;
 ΤΕΙ. Τώρα ἐσὺ θέλεις, μὰ σὲ λίγο δὲ θὰ θέλῃς!
 ΚΡΕ. Καὶ πῶς δὲ θέλω τὴν πατρίδα μου νὰ σώσω;
 ΤΕΙ. Θέλεις κι ἀποθυμᾷς νάκούσης τέλος πάντων;
 ΚΡΕ. Σὲ τί ἄλλο πρέπει νάμι παρθένος ἐγώ;
 ΤΕΙ. Τότε, θάκούσης τίς δικές μου προφητείες.
 Μὰ τοῦτο πρῶτα θέλω καθαρὰ νὰ ξέρω, —
 ποῦ, ποῦ εἶν' ὁ Μενουκίας, ποῦ μ' ἔφερε δῶ πέρα;
 ΚΡΕ. Νά τοις! πέρα δὲν τράβηξε, καὶ εἶναι σιμά σου.
 ΤΕΙ. Ἄς φύγῃ τότε μακριὰ ἀπὸ τοὺς χρησμούς μου.
 ΚΡΕ. Γινώσκω μου εἶναι, δὲ θὰ μαρτυρήσῃ ὅ,τι δὲν πρέπει.
 ΤΕΙ. Θέλεις λοιπὸν, νὰ σοῦ τὰ πῶ ἐδῶ μπροστά του;
 ΚΡΕ. Ἄκουοντας θὰ χαρῆ κι αὐτὸς στὸ γλυτωμό μας.
 ΤΕΙ. Ἄκουε λοιπὸν, τί δρόμο δείχνουν οἱ χρησμοί μου,
 ποῦ σὰν τὸν πάρετε, θὰ σώσετε τὴ χώρα. 920
 Τοῦτον ἐδῶ τὸ Μενουκία πρέπει νὰ σφάξῃς
 γιὰ τὴν πατρίδα — τὸ παιδί σου, ἀφοῦ μονάχος
 τὴν τύχη σου καλεῖς.

ΚΡΕ. Τί λόγο μοῦ εἶπες, γέρο;
 ΤΕΙ. Τὰ ὅσα θὰ γίνουν. Κ' εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ πράξῃς.
 ΚΡΕ. ὦ, θεοῦ! πολλὰ ποῦ εἶπες κακὰ σὲ λίγην ὥρα!
 ΤΕΙ. Γιὰ σέ, — μὰ στὴν πατρίδα σωστικά, μεγάλα.
 ΚΡΕ. Δὲν τᾶκουσα, δὲν ξέρω — στὸ καλὸ ἡ πατρίδα!

- ΤΕΙ. Δὲν εἶναι τοῦτος ὁ ἴδιος πιά τὰ στρίβει πάλε.
 ΚΡΕ. Στὴν εὐκή! δὲ μοῦ κάνουν τὰ μαντέματά σου.
 ΤΕΙ. (εἰρωνικά)
 Χάθηκε ἡ ἀλήθεια, γιατί δυστυχῆς ἐσὺ; 930
- ΚΡΕ. ὦ! στὰ πόδια σου πέφτω, στὶς ἄσπρες σου τρίχες, —
 ΤΕΙ. Τί μοῦ προσπέφτεις; Πάντα θὰ σε βρῆ τὸ κρῖμα.
 ΚΡΕ. Σώπα στὴ χώρα μὴν τὰ πῆς τὰ λόγια τοῦτα.
 ΤΕΙ. Μοῦ λὲς νὰ κάμω τᾶδικο; — Δὲ θὰ σωπάσω.
 ΚΡΕ. Τί θὰ μοῦ κάνης; Τὸ παιδί θὰ μοῦ σκοτώσης;
 ΤΕΙ. Γι' αὐτὸ ἄς φροντίσουν ἄλλοι. Ἐγὼ θὰ πῶ τὸ λόγο.
 ΚΡΕ. Κ' ἡ σφοδρά πῶς πέφτει, ἐμένα καὶ τοῦ γιοῦ μου;
 ΤΕΙ. Σωστά ρωτῆς καὶ μπαίνεις στὸν ἀγώνα
 τοῦ λόγου. Πρέπει ἐτοῦτος στὰ θαλάμια,
 ὅπου εἴτανε τῆς γῆς ἡ φύτρα, ὁ δράκοντας,
 στῆς Δίρκης τὰ νερά φρουρός, νὰ χύση 940
 στὴ γῆ σφαγμένος τὸ αἷμα τῆς θανῆς του,
 θυσιά γιὰ τὸν παλιό, στὸν Κάδμο ἐνάντια,
 τοῦ Ἄρη θυμό, ποὺ τιμωραίει τὸ φρόνο
 τοῦ δράκοντα ποὺ φύτρωσε ἀπ' τὸ χῶμα
 Κάνοντας τοῦτα, σύμμαχο τὸν Ἄρη
 θάχετε. Καί, ἂν τὸ χῶμα λάβῃ ἀνθρώπου
 καρπὸ γιὰ τὸν καρπό, κ' αἷμα γιὰ τὸ αἷμα,
 θάχετε εὐνοϊκὴ τῇ Γῇ ποὺ στάχνα
 χρυσοπερκεφάλια εἶχε γιὰ σᾶς βγάλει, —
 τοὺς Σπαρτοῦς. Κι ἀπ' τὸ γένος τοῦτο πρέπει
 κάποιος νιὸς νὰ πεθάνῃ, ποὺ ἀπ' τὰ δόντια
 τοῦ δράκοντα κραταίει. Κι ἀπ' τὸ γένος 950
 τῶ Σπαρτῶν ἐδωλέρα ἐσὺ μᾶς μνήσκεις
 ἀκέριος, καὶ ἀπὸ μάννα καὶ ἀπὸ κῆρη,
 καὶ οἱ γιοί σου. Μὰ στὸν Αἴμονα εἶναι ὁ γάμος
 φράχτης γιὰ τὴ σφαγὴ του. Αὐτὸς δὲν εἶναι
 λεύτερος πιά· κι ἂν δὲν ἔπεσε ἀκόμα
 σὲ νυφικὸ κρεββάτι, ἔχει ὅμως ταίρι.
 Μὰ τοῦτος, ποὺ εἶν' ἀσπέδιστο πουλάρι
 σ' αὐτὴν ἐδῶ τῇ χώρᾳ, σὰν πεθάνῃ,
 γλυτώνει τὴν πατρίδα. Καὶ θὰ κάμῃ
 στὸν Ἄδραστο πικρὸ καὶ στοὺς Ἄργεῖτες
 τὸ γυρισμό, ρίχνοντας μαῦρο χάρο.

σὰ μάτια τους, — τρισένδοξη τῇ Θήβα!
 Πάρε τὸν ἕναν ἀπ' τοὺς δυὸ θανάτους,
 καὶ σώσε ἢ τὸ παιδί σου ἢ τὴν πατρίδα,
 Ὅ,τι εἶται ἀπὸ μένα, τὸ ἔχεις.

960

(Στὴν κόρη του.)

Τράβα

μπρός, κόρη μου, στὸ σπίτι, — κι ὅποιος τέχνη
 δουλεύει πυρομαντική, χαμένους!
 Ἄν τύχη καὶ τοὺς πῆ κακὰ σημάδια,
 κακὸς γίνεται αὐτὸς σὲ ὅσους μαντεύει.
 Μ' ἂν ἀπὸ σπλάγχθος ψέματα λέῃ σ' ὅποιους
 τοῦ ζητοῦνε χρησμούς, τοὺς θεοὺς ζημιώνει.
 Σωστό εἶται μόνο ὁ Φοῖβος στοὺς ἀνθρώπους
 χρησμούς νὰ δίνει, πὸν κανένα δὲ φοβάται!

(Καὶ φεύγει ὁ τυφλὸς μάντης, ἀκουμπώντας τὸ χέρι στὸν ὄμο
 τῆς κόρης του.)

XOP. Ἐ Κρέοντα, τί σωπαίνεις ἄλλα βαστώντας
 τὰ λόγια σου; Κ' ἐμένα, ὄχι λιγώτερη
 τρομάρα μὲ κρατεῖ...

KPE. Καὶ τί νὰ πῆ κανένας;

970

Ὅσο γιὰ τὰ δικὰ μου λόγια, φανερό 'ναι: —
 Ποτὲ σὲ τέτοια συφορὰ δὲ φτάνω ἐγώ,
 τὸ γιό μου νὰ προσφέρω σφαγμένο στὴν πόλη.
 Φιλότεκνη ἢ καρδιά τοῦ καθενοῦς ἀνθρώπου
 δὲ θᾶδινε κανεὶς νὰ σφάζουν τὸ παιδί του!
 Μὴ μὲ βλογήσῃ, ὅποιος τὰ τέκνα μοῦ σκοτώνει!
 Μὰ ἀτός μου, — καὶ σὲ χρόνια ὄριμα φτάσαμε —
 ἔτομος νὰ πεθάνω, τῆς πατρίδας σώστης!
 Μά, ἔλα, παιδί μου, πρὶν τὸ μάθη ὄλος ὁ κόσμος,
 τῶ μαντολόγων τοὺς χρησμούς ἀφήνοντας
 τάνεμον, φεύγα τὸ ταχύτερο, ἀπὸ δῶθε
 μισεύοντας. Γιατὶ θὰ τὰ πῆ στὶς ἀρχές
 καὶ στοῦ στρατοῦ τοὺς πρώτους, ἅμα πάῃ
 στὶς ἐφτά πόρτες καὶ στοὺς λοχαγούς, αὐτός.
 Καὶ εἶναι, ἂν προφτάσουμε, γιὰ σένα σωτηρία
 μ' ἂν μείνῃς πίσω, σβήσαμε! — θὰ σὲ σκοτώσουν.

980

MEN. Καὶ ποῦ νὰ φύγω; σὲ ποιά χώρα; ποῖόνε φίλο;

- KPE. Μά, ὅσο μακρύτερ' ἀπὸ δῶ πορεῖ νὰ φτάσῃς.
 MEN. Σωστό 'ναι νὰ μοῦ πῆς ἐσύ, κ' ἐγὼ νὰ πράξω.
 KPE. Τοὺς Δελφοὺς σά διαβῆς, —
 MEN. Ποῦ νὰ φτάσω, πατέρα;
 KPE. Στὴ γῆ τῆς Αἰτωλίας.
 MEN. Καὶ κεῖθε ποῦ νὰ πάω;
 KPE. Στὴ Θεσπρωτία.
 MEN. Στοὺς ἅγιους τόπους τῆς Δωδώνης; 990
 KPE. Τὸ βρῆκες.
 MEN. Κι ἀπὸ κεῖ ποῦ θάρρω καταφύγιο;
 KPE. Στὴν εὐκὴ τοῦ θεοῦ.
 MEN. Καὶ χρήματα, πῶς θά'χω;
 KPE. Θὰ σοῦ δώσω χρυσάφι.
 MEN. Καλὰ λές, πατέρα.
 KPE. Καὶ τώρα, δρόμο.
 MEN. Ναί, τὴν αὐταδέρφη σου,
 σὰν πάω καὶ χαιρετήσω, τὴν Ἰοκάστη λέγω,
 ποῦ πρῶτα τὸ μαστὸ τῆς βύζαξα, τὴ μάννα
 σὰν ἔχασα κι ἀπόμεινα ὄρφανός, θὰ φύγω
 νὰ σώσω τὴ ζωή.
 KPE. Μὴν ἀργῆς, πάρε δρόμο!
 ἀπὸ σένα τὸν ἴδιο ἄς μὴν ἐρῆθῃ τὸ ἐμπόδιο.
 (Καὶ φεύγει βιαστικῶς ἀπὸ δεξιὰ γιὰ νὰ φέρῃ χρήματα στὸ Μενουκέα. Καὶ
 τοῦτος, κἀνόνας πῶς πηγαίνει μέσα στὸ παλάτι, ξαναγυρῶν
 ἄμέσως καὶ λέγει στὶς γυναῖκες.)
 MEN. Γυναῖκες! — τοῦ πατέρα μου τὸ φόβο
 τί καλὰ ποῦ τὸν ἔβγαλα, μὲ λόγια
 ξεγελώντας τον, ὥστε νὰ πετύχω 1000
 αὐτὰ ποῦ θέλω! — ποῦ μὲ ξενιτεύει,
 χαλώντας τὴν καλομοιριά τῆς χώρας,
 καὶ πέφτει σὲ δειλία. Σηχωρημένο
 στὸ γέρο, μ' ἀσυχώρητο σὲ μένα,
 προδότης νὰ γενῶ ἐγὼ τῆς πατρίδας,
 ποῦ μ' ἔχει γεννημένο. Ἐγὼ, νὰ ἴδῃτε,
 τὴν πολιτεία θὰ πάω καὶ θὰ γλυτώσω,
 καὶ τὴν ψυχὴ θὰ δώσω, νὰ πεθάνω
 γιὰ τοῦτο ἐδῶ τὸ χῶμα. Ντροπὴ θά'ναι,
 οἱ λεύτεροι ἀπὸ τοὺς χρημοὺς κι ἀνάγκη

πού δὲν τοὺς σέρνει ἀπὸ θεοῦ, στημένοι
 στὴν ἀσπίδα κοντὰ νὰ μὴ διαστάζουν
 νὰ σκοτωθοῦν, ἀπόξω ἀπὸ τοὺς πύργους
 γιὰ χάρη τῆς πατρίδας πολεμώντας
 κ' ἐγώ, πατέρα κι ἀδερφοῦ προδότης,
 καὶ τοῦ δικοῦ μου τόπου, ἔξω ἀπ' τὴ χώρα
 νὰ φύγω σὰ δειλός, κι ὅπου κι ἂν ζήσω
 νὰ δείχνουμαι σὰν ἄναντρος.— Μὰ τὸ Δία
 τῶν ἀστρῶν, καὶ τὸν αἰμοπότην Ἄρη,
 πού τοὺς Σπαριοὺς, σὰ βγήκανε ἀπ' τὸ χῶμα
 τοὺς ἔστησε στὴ χώρα τούτη ἀφέντες!—
 φεύγω· κι ἅμα σταθῶ στὴν ἄκρην-ἄκρη,
 στὶς πολεμίστες, καὶ σφαγῶ μέσ' στὸ ἄντρο
 ἐκεῖ τὸ μελανόβαθο τοῦ δράκον,
 ὅπου καὶ ὁ μάντης ἔδωκεν ὀρμήνεια,
 θὰ λευτερώσω τὴν πατρίδα.— Τὸ εἶπα,
 Καὶ πάω νὰ δώσω μὲ τὸ θάνατό μου
 δῶρο στὴν πόλη, διόλου τιποτένιο,
 καὶ θὰ γλυτώσω ἀπ' τὰ δεινὰ τῆς χώρα.
 Γιατί ἂν καθένας πάρη ὅ,τι μπορέση
 καλὸ, καὶ τὸ ἐργαστῆ, καὶ στὴν πατρίδα
 κοινὸ τὸ κάμη, συμφορὲς περνώντας
 πῶ μικρὲς τότε, θὰ εὐτυχοῦν οἱ χῶρες.

1010.

1020.

(Καὶ φεύγει ἀριστερά, περήφανος, πρὸς τὸν ἠρωϊκὸ σκοπὸ του.)

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

(Στροφή)

ΧΟΡ. Ἥρθες, Ἥρθες, φτεροφόρα,—
 ὃ ξελόχεμα τῆς Γῆς
 καὶ τῆς μαύρης Ἐχιδνας, (!)
 ἐσὺ τῶν Καδμείων ἀρπάχτρα
 πολυστέναχτη, πολύνεκρη,
 θεριὸ καὶ παρθένα,
 κι ἄγριο τέρας πολεμόχαρο!

1030.

(!) Ἡ Ἐχιδνα, τέρας φοβερὸ τοῦ Ἄδην, εἶχε γεννήσει καὶ τὸν Κέρβερο, τὴν Λερναία Ὑδρα, τὴ Χίμαιρα καὶ ἄλλα τέρατα.

Μὲ φτερῶν ἀνεμοζάλη
 καὶ μ' αἰτόνυχα ὁμοφάγα,
 ποῦ ἀπ' τῆ χώρα τῆ Διοχαία
 τοὺς νιοὺς ἀρπαζες ἀνάερα!
 μὲ ἀκιδάριστο τραγοῦδι
 καὶ μ' ἀφανισμοῦ κατάρα
 στὴν πατρίδα βάσανα ἔφερνες,
 ἔφερνες τοῦ φόνου ἐσὺ. 1040
 Καὶ φονιάς ποῦ τ' ἀπραξε
 τοῦτα, ἀπ' τοὺς θεοὺς σταλμένος.
 Μυρολόγια ἀπὸ μητέρες,
 μυρολόγια ἀπὸ παρθένες
 ἀναστέναν τὰ σπίτια
 σύθρηνο τὸ κλάμα, κλάμα,
 σύθρηνο τὸ βόγγο, βόγγο
 ἄλλος ἄλλον ἔσκουζε
 μὲ τὴ σειρὰ στὴν πόλη.
 Καὶ εἶταν ὅμοιος μὲ βροντῆ 1050
 ὁ ἀγὸς κ' οἱ στεναγμοὶ τους,
 ἀπ' τῆ χώρα κάποιον ἄντρα σὺν ἀφάνιζε
 ἢ παρθένα ἢ φτερωτῆ.

(² Ἀντιστροφή)

—Κ' ἦρθε ἀργότερα, σταλμένος
 μὲ τοῦ Πύθιον τοὺς χρησμούς,
 ὁ ἄμοιρος Οἰδίποδας
 στὴ γῆ τούτῃ τῶν Θηβαίων,—
 χαρὰ τότε, χάρος ὕστερα,
 ποῦ ταίριαζε ὁ δόλιος
 μὲ τὴ μάννα του κακόγαμο 1060
 γάμο, νικηφόρος
 ἀπ' τὰ αἰνίγματα σὺν ἦρθε,
 καὶ τὴν πόλη μόλεψε.
 Καὶ τὴ σέρνει στὰ αἵματα,
 ρίχνοντας τοὺς γιούς του, ὁ μαῦρος,
 μὲ κατάρες σ' ἄγρια μάχη.
 Νὰ χαροῦμε, ὦ! νὰ χαροῦμε! —
 ποῦ ἔδραμε γιὰ τὴ πατρίδα

στή θανή του, ἀφήνοντας
 θρήνους καὶ δαρμούς στὸν Κρέοντα, 1070
 γιὰ νὰ κάμη νικηφόρα
 τὰ κλειδιά τῆς γῆς τὰ ἐφτάπυργα.
 Ἔτσι μάννες νᾶμαστε, ἄμποτε,
 νᾶμαστε καλῶν παιδιῶν,
 ὃ Παλλὰδα ἀγαπημένη,—
 ποὺ τὸ φόνο ἐσὺ κατόρθωσες
 τοῦ δράκου μὲ λιθάρι,
 σὰν παράσφρες τοῦ Κάδμου
 τὰ φρένα στὸ ἔργο κείνο·
 κ' ἔτσι μ' ἀρπαγμοὺς στή χώρα τούτη χύμηξε
 δαιμονοσταλιμένη Ὀργή. 1080

ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Ἐνῶ περιμένει ἐμπρὸς στὸ παλάτι ὁ ΧΟΡΟΣ τῶν ΠΑΡΘΕΝΩΝ, ἔρχεται ἀπ' ἀριστερὰ ἓνας ἀρματομένος μνηστής [ΑΓΓΕΛΟΣ].

- ΑΓΓ. Ἐὶ ἀπὸ τὸ παλάτι! ποιὸς εἶναι στὶς πόρτες;
 Ἄνοιξτε, στείλτε ὄσω τὴν Ἰοκάστη! — Ἐὶ, ξανά
 πάλε! — Τόση ὥρα! — Μὰ ἔβγα πιά, κοσμακουσμένο
 ταῖρι τοῦ Οἰδίποδα, κι ἄκουσε ἀφήνοντας
 τὰ κλάματα καὶ τοῦ καημοῦ τὰ θρηνηλόγια.
 Ἡ ἸΟΚΑΣΤΗ προβαίνει ἀπὸ τὴ θύρα ποὺ ἀνοίγεται.
- ΙΟΚ. ὦχ, ἀκριβέ μου! σφυρὰ μού ἦρθες νὰ φέρης!
 Σκοτώθηκε ὁ Ἐτεοκλής, ποὺ πάντα βιάδιζες
 πλαῖι στὴν ἀσπίδα του ἐσύ, ἀμπώχοντας τὰ βέλη
 τῶν ὀχτρῶν! Καὶ σὰν τί ἦρθες νὰ μού πῆς καινούριο;
 Σκοτώθηκε; ζῆ τὸ παιδί μου; Μίλησέ μου! 1090
- ΑΓΓ. Ζῆ — μὴν τρομάζης — νὰ σὲ βγάλω ἀπὸ τὸ φόβο.
 ΙΟΚ. Καὶ πῶς εἶναι τριγύρω τὰ ἐφτάπυργα κάστρα;
 ΑΓΓ. Στέκονται ἄπαρτα. Ἡ χώρα δὲν πατήθηκε.
 ΙΟΚ. Μὰ κινυνέψαν ἀπ' τ' Ἀργεΐτικα κοντάρια;
 ΑΓΓ. Παρὰ τρίχα νὰ πῆς. Μὰ ὁ Ἄρης τῶν Καδμείων
 πῆρε τὰπάνου μπρὸς στὸ Μυκηναῖο κοντάρι.
 ΙΟΚ. Γιὰ τὸ θεό, ἓνα πές μου γιὰ τὸν Πολυνεΐχη
 τίποτ' ἂν ξέρης. Καὶ γι' αὐτὸ μὲ μέλει! Ἀκόμα
 βλέπει τὸ φῶς;

- ΑΓΓ. Σοῦ ζῆ, ὡς τὴν ὥρα, τὸ ζευγάρι
τῶν τέκνων.
- ΙΟΚ. ὦ, καλόμοιρος νᾶσαι! Καὶ πῶς,
γύρω πυργοκλεισμένοι, τῶν Ἄργείων τᾶσκέρι
τάποκρούσατε; Πές μου, — τὸ γέρο τυφλὸ
μέσα στὸ σπίτι, νὰ τρέξω νὰ τὸν εὐφράνω
ποῦ γλύτωσε πιά ὁ τόπος!
- ΑΓΓ. Τοῦ Κρέοντα ἅμα ὁ γιός, ποῦ γιὰ τὸν τόπο του
πέθανε θῦμα, στημένος στὴν ἄκρη
τῶν πύργων, μὲ μαυρόδετο σπαθὶ ἔκοψε
τὰ λαιμά του, — σωτήριο στὴν πατρίδα, —
λόγους ἑφτὰ σὺς ἑφτὰ πόρτες μοίρασε
καὶ λοχαγούς παρατάξεν ὁ γιός σου,
χωσμένοι νὰ φυλάξουν ἅπ' τ' Ἀργεΐτιζα
κοντάρια, τὸ ἱπικὸ στὸ ἱπικὸ ἀγνάντια,
τοὺς πεζοὺς στὰ κοντάρια ἀγνάντια, γλήγορα
μὲ τάρματα νὰ φέρνουν βοήθεια ὅπου
κιντύνει τὸ κάστρο. Κι ἅπ' τὰ ὀρθόψηλα
προσστήθια ξαναγναντεύουμε τᾶσκέρι
τῶν Ἄργείων, ποῦ κατέβηκε ἅπ' τὸν Τευμησό,
μὲ δρόμο νὰ ζυγῶνῃ ἀπὸ τὸν τράφο
σιμὰ στῆς χώρας τῆς Καδμείας τὰ χτίσματα.
Καὶ ἀχολογούσαν σάλπιγγες, παιᾶνες,
ἀπὸ κείνους ἀντάμα κι ἅπ' τὰ κάστρα μας.
Κ' ἔφερε πρῶτος ὁ Παρθενοπαῖος
τάλλαι του — πήχτρα, ὀλόρθες τὶς ἀσπίδες τους —
σὺς Νήϊστες πόρτες: ὁ γιός κυνηγᾶρας
μάννας, στὴ μέση στὸ σκουτάρι του ἔχοντας
γνώρισμα γονικὸ, τὴν Ἄταλάντη
νὰ ρίχνῃ κάτω μὲ τόξα μακρόσυρτα
τὸν Αἰτωλὸ τὸν κάπρο. Καὶ σὺς πόρτες
τοῦ Προΐτου ὁ μάντης πρόβαινε, ὁ Ἄμφιάρως,
φέροντας πάνου στὸ ἄριμα τὰ σφαγάρια,
δίχως σημάδια κομπασμένα στὰ ὄπλα του,
παρὰ σεμνά, ἄζωγράφιστα. Κ' ἐρχόταν
ὁ ἀφέντης ὁ Ἰππομέδοντας στὰ Ὀγύγια
θυρόπορτα, μὲ γνώρισμα, στὴ μέση
στὸ σκουτάρι, τὸν Ἄργο τὸν πολυόμματο,

1100

1110

1120

πὸν γούρλωνε μὲ μάτια πλουμισμένα, —
 τὰ μάτια ποὺ κοιτούσαν, ἄλλα κλείνοντας 1130
 μὲ τὴν ἀνατολὴ τῶν ἄστρων, κι ἄλλα
 μὲ τὸ βασίλειά τους, ὅπως ὕστερα,
 στὸ σκοτωμὸ του, μπόρεσα καὶ τὰ εἶδα.
 Κι ὁ Τυδέας, στὶς Ὀμολωίδες πόρτες μας,
 σεφεῖ εἶχε ἀνάδια, λιονταριοῦ δερμάτι
 κρατώντας στὴν ἀσπίδα του· μ' ἀνάσγουρη
 τὴ χιτῆ καὶ στὸ χέρι τὸ δεξιόν,
 Τιτάνας Προμηθέας δαυλὸ ἀνακράταγε
 νὰ βάλῃ ἐδῶ φωτιά. Καὶ στὶς Κρηναῖες
 πόρτες, τὸν Ἄρη ὁ Πολυνεΐκης σου ἔφερε·
 καὶ στόλισμα στάσπιδι του οἱ Ποτνιαδες
 φοράδες (1) γοργοπόδαρες σκιροτούσαε, 1140
 μὲ τεχνικὰ στριφτάρια ἀπὸ τὰ μέσα,
 κάτω ἀπὸ τὸ χερούλι, σὰν τοὺς κύκλωνε
 τὶς χιτῆς, ποὺ θαρροῦσες καὶ λυσοῦσαν.
 Κι ἀπὸ τὸν Ἄρη ὄχι λιγώτερο ἄσκαχτος
 στὴ μάχη, ὁ Καπανέας, σιμὰ στὶς πόρτες
 τῆς Ἡλέκτρας ἀράδιαζε τὴ φάρα του.
 Καὶ γίγαντας, φύτρα τῆς γῆς, στὰ ξόμπλια
 τοῦ σκουταριοῦ του ἀπάνου τὰ ὀλοσίδερα,
 σήκωνε κάστρο ὀλόβολο στὸν ὄμο
 ποὺ μὲ λιστοὺς τὸ ξεθεμέλιωσε ἄγρια, —
 νοιώσῃμα σὲ μᾶς τὸ κάστρο τί θὰ πάθῃ.
 Καὶ στὶς ἔβδομες πόρτες εἴταν ὁ Ἄδραστος,
 μ' ὄχεντρες ἑκατὸ πιάνοντας ὄλο,
 στὴ ζωγραφιὰ τῆς Ὑδρας, τὸ σκουτάρι του,
 ποὺ σήκωνε στᾶριστερό του μπράτσο, — 1150
 τὴ δόξα τῶν Ἀργείων καὶ στὰ σαγόνια τους
 οἱ δράκοι ἀδράγναν τῶν Καδμείων τὰ τέκνα
 μέσ' ἀπ' τοὺς πύργους. — Καὶ νὰ ἰδῶ μοῦ δόθηκε
 ὄλους αὐτοὺς, σὰν πῆγα νὰ μοιράσω,
 στοὺς κυβερνήτες τῶν λόχων, τὸ σύνθημα. —

(1) Αὐτὲς ποὺ ἔθρεφε μὲ ἀνθρώπινες σάρκες ὁ Γλαυκός, γιὸς τοῦ Σισύφου καὶ πατέρα τοῦ Βελλεροφόντη, στὶς Ποτνιαδες τῆς Βοιωτίας, καὶ τὸν κατασπαράζανε οἱ ἴδιες, ἕνα νικῆθηκε σὲ μίαν ἀρματοδρομία.

Καὶ πρῶτα μὲ δοξάρια καὶ ριχάρια,
 μὲ σφεντόνες μακρόσυρτες χτυπιόμαστε,
 μὲ τράκους μὲ κοτρώνια. Καὶ ὁ Τυδέας
 σέρνει φωνή — στὴ μάχη ἔμεις νικούσαμε —
 καὶ ἄξαφνα ὁ γιὸς σου «ὦ Δαναοὶ λεβέντες,
 πρὶν ἅπ' ἀλόγῳ λιανιστῆτε μὲ σαίτιές,
 τί ἀργεῖτε καὶ μεμῖας δὲ ρίχνετε ὅλοι
 1160
 στὶς πόρτες, πεζολάτες καὶ ἀλογάρηδες
 ἄμαξοδρομοί;» — Κι ἅμα τὴν κραυγὴν τοῦ
 ἀκούσανε, κανεὶς ἀργὸς δὲν ἔμεινε.
 Καὶ πέφτανε πολλοὶ μὲ ματωμένα
 κεφάλια, καὶ ἀπὸ μᾶς μπρὸς στὸ τοιχοκαστρο
 θενᾶβλεπες σωρὸν κουτρουβαλιώντας
 χάμου νὰ ξεψυχᾶνε καὶ μουσκεύανε
 τὴν ξερὴ γῆ μὲ τὴν ροὴ τοῦ αἱμάτου.
 Μὰ ὁ Ἄρκαδινός, καὶ ὄχι Ἄργεΐτης, τὸ γέννημα
 τῆς Ἀταλάντης, σὰ δρόλαπας πέφτει
 μέσα στὶς πόρτες, «φωτιά!» βρονοκραζώντας
 «καὶ δικέλλια!» — τὸ κάστρο νὰ γκρεμίσῃ.
 Μὰ ὁ γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα, ὁ Περικλύμενος,
 1170
 ἔκοψε τὴν ὁρμὴν τοῦ φρενιασμένου,
 λιθάρι στὸ κεφάλι τοῦ ἄμαξόπλερο
 πετώντας, ἀγκωνάρι ἅπ' τὰ μπεντένια
 καὶ τὴν ξανθὴν τοῦ κᾶρα τὴν θρουβάλιασε,
 καὶ τὶς ραφῆς τοῦ ἀνοίγει τῶν κοκκάλων,
 καὶ τὴν κρασάτη ὡς τότε εἶδη τοῦ κύλησε
 στὸ αἷμα καὶ ζωντανὸς πιά δὲ γυρνᾷ
 πίσω στὴν καλοδόξαρη μητέρα του,
 τὴν κόρη τοῦ Μαινάλου. — Καὶ σὰν εἶδε
 τὶς πόρτες τοῦτες, πὼς καλὰ βαστούσανε,
 τράβηξε ὁ γιὸς σου ἄλλου, καὶ ἐγὼ ἀκολουθοῦσα.
 Καὶ βλέπω τὸν Τυδέα καὶ τοὺς συντρόφους του,
 πολλοὺς-πολλοὺς, τὶς Αἰτωλίδες λόγχες
 1180
 ψηλά, ὡς τὰ δόντια τῶν πύργων, νὰ ρίχνουνε,
 ποὺ φεύγανε οἱ δικοὶ μας ἅπ' τὶς ἄκρες
 τῶν μπεντενιῶν, τρεχάτοι. Μὰ, σὰν κνηγός,
 ὁ γιὸς σου τοὺς συμμαζώξε, καὶ πίσω
 στοὺς πύργους τοὺς παρατάξε. — Τὸν κίντυνο

σά διώξαμε ἀπὸ κεί, στίς ἄλλες πόρτες
 ξετρέξαμε. Κι ὁ Κατανέας, πὼς νὰ τὸ πῶ
 τί λύσσα εἶχε! Τραβοῦσε μπρός, κρατώντας
 μιᾶς σκάλας μακρολαίμας τὰ σκαλώματα
 καὶ τὸ παινέφτηγε: — οὔτε ἡ φοιχτή φλόγα
 τρῦ Δία θὰ τὸν ἀντίσκοβε, ὡς τὰκρόπυργα
 τὸ κάστρο νὰ μὴν πάρῃ! *Ἐκραζε τοῦτα,
 καὶ ἀντάμα πετροβάρετος σκαρφάλωνε,
 κάτου ἀπὸ τὸ σκουτάρι τὸ κορμί του
 σονγκλώθοντας, ποὺ δρασκελοῦσε τὰ ξυστὰ
 πατήματα, στῆς σκάλας τὰ δοκάρια.

1190

Καὶ νά, τοῦ κάστρου τὰ στεφάνια πέραγε,
 ὅμως τὸν κρούει μ' ἀστροπελέι ὁ Δίας·
 καὶ ἡ γῆ βροντοκοπᾷ, καὶ ὄλοι τρομάξαν·
 κι ἀπὸ τίς σκάλες σκόρπια τὰ κομμάτια του
 σφεντονιστήκαν: τὸ αἷμα του στὸ χῶμα,
 στὰ οὐράνια τὰ μαλλιά, καὶ σὰν τοῦ *Ἐξίονα
 τὸν κύκλο στριφογύρισαν τὰ χέρια

1200

καὶ τὰ πόδια· καὶ χάμου περιφλόγιστος
 πέφτει νεκρός· Κι ὁ *Ἀδραστος, αἶμα εἶδε
 στάσκειρι ὄχτρο τὸ Δία, πῆρε καὶ κάθισε
 τῶν *Ἀργειῶν τὰσκέρι ὄξω ἀπ' τὸν τράφο.
 Καὶ νά, οἱ δικοὶ μας, δεξιὸ σὰν εἶδανε
 σημάδι ἀπὸ τὸ Δία, χυμίζαν ὄλοι,
 πεζοὶ κι ἀμαξοδρομοὶ, πίνον στάγματα,
 καὶ στὰ ταμπούρια μέσα τῶν *Ἀργείων
 σταυρώσαν τὰ κοντάρια· καὶ μαζὶ ἤρθανε
 τὰ κακὰ ὄλα: σκοτώνονταν καὶ πέφταν
 ὄξω ἀπ' τὰμάξια, καὶ τροχοὶ πηδούσανε
 κι ἀξόνια πὰ στᾶξόνια, στὰ κονφάρια
 κονφάρια, ὡς πέρα, ὄλα μαζὶ σωριάζονταν. —

*Ἐτοί μποδίσουμε, ὡς τὴν ὥρα τούτη,
 τὸ γκρέμισμα τῶν πύργων. Μ' ἂν καλότυχη
 θὰ μείνῃ ἡ χώρα αὐτή, — στοῦ θεοῦ τὸ χέρι!
 Γιατὶ καὶ τώρα κάποιος θεὸς τὴν ἔσωσε.

1210

XOP. Καλό *ναὶ ἡ νύκτ' μ' ἂν καλύτερη ἔχουν
 οἱ θεοὶ μας γνώμη, τότε, ἐγὼ καλότυχη!

IOK. Καλὰ κ' οἱ θεοὶ τὰ φέρανε κ' ἡ τύχη

γιατί κ' οἱ γιοί μου ζοῦν, κ' ἡ χώρα γλύτωσε.
 Θαρρῶ ἀπόλαψε ὁ Κρόντας ὁ μαῦρος
 τοῦ γάμου μου τὸ κρῖμα καὶ τοῦ Οἰδίποδα
 στερήθηκε τὸ γιῶ — χαρὰ στὸν τόπο, 1220
 πίκρα στὸν ἴδιο! — Μὰ πάλι δηγγήσου με'
 τί λὲν νὰ κάμουν τώρα τὰ παιδιὰ μου;

ΑΓΓ. Τάλλα, ἄφρησέ τα' κ' ἔχεις τύχη ὡς τώρα.

ΙΟΚ. Τί εἶπες; νάφησω; σὲ ὑποψία ποῦ μ' ἔβαλες!

ΑΓΓ. Κι ἄλλο ποθεῖς, ποῦ γλύτωσαν οἱ γιοί σου, —

ΙΟΚ. Νάκούσω καὶ τὰπίλοιπα, ἂν καλοτυχῶ.

(Καὶ τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι.)

ΑΓΓ. Ἄσε με' δίχως παραστάτη ὁ γιός σου, —

ΙΟΚ. Κάτι κρύβεις κακό, καὶ κρατῆς μυστικό.

ΑΓΓ. Κι ἅς μὴν πῶ τὸ κακὸ μὲ τὰ καλὰ σου!

ΙΟΚ. Παρ' ἂν μοῦ φύγῃς στὸν αἰθέρα φεύγοντας! 1230

ΑΓΓ. Τί δὲ μ' ἄφηκες, ἄχ! μὲ χαρὰς λόγια
 νὰ φύγω, παρὰ μῆνημα νὰ πῶ κακό;

Ἄνομα οἱ γιοί σου μελετήσαν ἔργα,

νὰ χτυπηθοῦν ἀπὸ τὰσκέρι ξέχωρα,

καὶ σ' ὄλους τοὺς Ἄργεῖτες καὶ Καδμείους

λόγο εἶπανε μπροστά, — ποῦ νὰ μὴν ἔσωνε!

Κι ὁ Ἐτεοκλῆς ἀρχὴ ἔκαμε, στὸν πύργο

ψηλὰ στημένος, καὶ τὰσκέρι πρόσταξε

νὰ κάνουν ἡσυχία γιὰ νὰ κηρύξῃ

κ' εἶπε: «ὦ τῆς χώρας τῆς Ἑλλάδας στρατηγοί,

ποῦ ἤρθατε δῶ, τῶν Δαναῶν οἱ πρότοι, 1240

καὶ λαὸ τοῦ Κάδμου, μὴν ζοδεύετε ἄδικα

τὴ ζωὴ σας, μῆτε γιὰ τὸν Πολυνεΐα,

μῆτε γιὰ μένα. Ἐγὼ θέλω τὸν κίντυνο

σὲ μᾶς νὰ ρῖξω, καὶ μὲ τὸ δικό μου

τὰδέρφι μοναχὸς νὰ κρούσω τᾶρματα

κι ἂν τὸ σκοτώσω, μόνος ἐδῶ μένω,

μ' ἂν νικηθῶ, σ' αὐτὸν θὰ παραδώσω

τὸ θρόνο. Τότε, τὸν ἀγώνα ἀφήνοντας,

γυρνᾶτε στὴν πατρίδα ἑσεῖς, στὸ Ἄργος,

δίχως ἐδῶ τὴ ζῆση σας νὰ χάνετε.

Καὶ τῶ Σπαρτιῶν τὸ πλῆθος, ποῦ ἔχουν πέσει

νεκροί, πὰ φτάνουν!» — Τέτοια λόγια μίλησε.

1250

Κι ὁ γιὸς σου ὁ Πολυνεΐκης, ἀπ' τὰς χέρι
μέσα πηδώντας, τὰ λόγια τοῦ παίνεψε,
κι ὅλοι μαζί του ἀλάλαξαν οἱ Ἄργεῖτες,
κι ὁ λαὸς τῶν Καδμείων, τί δίκαια τὰ ἔκριναν.
Καὶ κάμανε γι' αὐτὰ σπονδὲς καὶ ὀρκίσαν
τοὺς στρατηγούς νὰ συγκαθήσουν ξέμακρον.
Καὶ ντύναν κι ὅλα τὸ κορμὶ μὲ τὰ ὄπλα
τὰ ὀλόγαλκα οἱ βλαστοὶ τοῦ γέρου Οἰδίποδα·
φίλοι ἀρματώναν, τῷ Σπαρτῶν οἱ κάλλιοι,
τὸν ἄρχο ἐδῶ τῆς γῆς· τὸν ἄλλον οἱ κορφές
τοῦ Ἄργου· καὶ οἱ δυὸ σταθήκανε — λεβέντες! —
καὶ χροῶμα δὲν ἀλλάξανε, δριμύνοντας

1260

νὰ ρίξουν τὸ κοντάρι ὁ ἕνας στὸν ἄλλον...
Κι ἄλλος ἄλλοῦθε βγαίνοντας οἱ φίλοι,
μὲ λόγια τοὺς γκαρδιώναν καὶ λαλούσανε
τέτοια: — «Στὸ χέρι σου εἶναι, Πολυνεΐκη,
τοῦ Δία νὰ στήσης, νικηφόρος, εἰδωλο,
καὶ δόξα στὸ Ἄργος νὰ χαρίσης.» — Καὶ ἄλλοι
στὸν Ἑτεοκλή: — «Τώρα μᾶς εἶσαι ὁ ὑπέρμαχος
τῆς χώρας, καὶ τῆς νίκης τὸ στεφάνι
κερδίζοντας, κρατεῖς τὰ σκήπτρα.» — Τέτοια
μιλούσαν καὶ στὴ μάχη τοὺς ἀφόρμιζαν.
Καὶ σφάζανε τάρνια οἱ μάντες, καὶ ἀγνάντια
στὶς φουσκες τῶν ὑγρῶν, τηρούσαν τῆς φωτιᾶς

1270

τὸ φούντωμα, τὸ σκάσιμο, τῆς φλόγας
τῆ γλώσσα, ποὺ διπλὰ δείχνει μαντέματα, —
νίκης σημάδια, μὰ καὶ ποιὸς θὰ χάση. —
Μ' ἂν ἔχῃς καμιά δύναμη, λόγια σοφὰ
καὶ ξόρκια, δράμε, ἀπ' τὸ φοριχτὸν ἀγῶνα
μπόδισε τὰ παιδιὰ σου, κ' εἶν' ὁ κίντυνος
μεγάλος, νὰ μὴ γίνον τὰ βραβεῖα
γιὰ σένα δάκρυα φοβερά, ποὺ σήμερα
θὰ στερηθῆς τὰ δυὸ σου παληκάρια!

(Καὶ φεύγει, ἐνῶ ἡ Ἰοκάστη περιτρομῆ ἀνεβαίνει τὰ προπύλαια,
φωνάζοντας:)

ΙΟΚ. "Ελα, παιδί μου, ἔβγ' Ἄντιγόνη μου, ἀπ' τὸ σπίτι!

(Καὶ ἐπειδὴ ἀργεὶ νὰ βγῆ ἡ κόρη.)

Δὲ σοῦ εἶναι τώρα γιὰ χοροὺς καὶ γιὰ παιγνίδια
 μὲ τίς παρθένες τᾶραχλο τὸ ριζικό μας! 1280
 Δυὸ πρώτα παληκάκια, τὰ δικιά σου ἀδέρφια,
 ποὺ τρέχουνε στὸ χάρο, πρέπει νὰ προφτάσης
 μὲ τὴ μητέρα σου, μὴν ἀλληλοσφαχτοῦνε!

Προβαίνει ἡ ΑΝΤΙΓΟΝΗ ἀπὸ τὸ παλάτι.

ANT. Ἄχ, μάννα μου, μιννούλα! τί λαχτάρες πάλε
 βογγᾶς γιὰ τοὺς δικούς σου μπροστὰ στὸ παλάτι;
 IOK. Πᾶνε, κόρη μου, πᾶν' τᾶδέρφια σου!
 ANT. Πῶς τό εἶπες;
 IOK. Θὰ χτυπηθοῦν οἱ δυὸ τους, ἄντρας μ' ἄντρα.
 ANT. Ἄλοϊ μου!

τί λές, μητέρα;

IOK. Ὅχι γλυκὰ λόγια! — Μά, πᾶμε!
 ANT. Ποῦ; θάβγω ἀπὸ τὸ σπίτι;
 IOK. Γιὰ τᾶσκέρι, πέρα.
 ANT. Ντρέπουναι τὸ λαό. 1290

IOK. Ἡ ντροπὴ μᾶς λείπει μόνο!
 ANT. Καὶ τί θὰ κάμω ἐγώ;
 IOK. Θὰ φιλιώσης τᾶδέρφια.

ANT. Καὶ πῶς, μητέρα;
 IOK. Μαζί μου νὰ τοὺς προσπέσης.
 ANT. Πᾶμε, τὸ δρόμο δεῖξε μου· κι ἄς μὴν ἀργοῦμε.

(Καὶ τυλίγεται ὅπως-ὅπως μὲ τὸν πέπλο τῆς νάκολουθήσῃ τὴν μητέρα.)

IOK. Βιάσου, κόρη μου, βιάσου· γιὰτὶ πρὶν τῆς μάχης
 ἂν προφτάσω τοὺς γιούς μου, στὸ φῶς ἢ ζωὴ μου!
 Μ' ἂν δὲν προκάμης, σβήσαμε! καὶ σὺ πεθαίνεις,
 κ' ἐγὼ νεκρὴ μ' αὐτοὺς νεκροὺς χάμου θὰ πέσω!
 (Καὶ φεύγει μὲ τὴν Ἀντιγόνη ἀριστερά.)

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

(Στροφή)

XOP. Ἄχ! ὠϊμένανε, ὠϊμένα!
 πῶς μοῦ τρέμει ἡ καρδιά, πῶς μοῦ τρέμει ἀπ' τὴ φρόκη,
 καὶ πῶς δέρνει τὴ σάρκα μου 1300
 γιὰ τὴ δόλια μητέρα ἢ συμπόνια, ἢ συμπόνια!
 Ποιὸ ἀπ' τὰ δίδυμα τέκνα, ποιὸ τάχα

τάλλουνοῦ θὰ ματώσῃ,—
 ἄχ, τί πόνοι! ἄχ, ἀλοίμονο, Δία καὶ Γῆ μου! —
 τὰδερφοῦ τὸ λαϊμό, τὸ κορμὶ τοῦ ἀυταδέρφου,
 τὰ σκουτιά, τὰ σκουτάρια τρυπώντας;
 Ἄχ, βαριόμοιρη ἐγὼ καὶ βαριόμοιρη,
 ποῖό κουφάρι ἀπ' τὰ δυὸ σκοτωμένο θὰ κλάψω;

(Ἐντιστροφή)

— Ἄχ, ἀλοῖ σου, ἀλοῖ, χώρα!
 τὰ θεριά τὰ διπλάρικα, οἱ φόνισσες φρένες, 1310
 μὲ κοντάρια μοιράζοντας,
 θὰ αἰμοβρέξουν τὸ χῶμα, πεσμένα κουφάρια.
 Κακοῦζικοὶ ποῦ ἤρθατε κιάλα
 σὲ σκοπὸ μονομάχο!
 Βαρβαρόφωνη ἐγὼ, πολυστέναχτο βόγγο,
 στοὺς νεκροὺς ταιριαστό, θὰ θρηνήσω μὲ δάκρυα.
 Νά τη ἡ μοῖρα τοῦ φόνου σιμώνει...
 τὸ φῶς τοῦτο θὰ κρίνῃ ὅτι μέλλεται...
 Χάρος ἄχαρος εἶναι τοῦ κῆρη οἱ Κατάρεις! — 1319

(Μὰ βλέποντας τὸν ΚΡΕΟΝΤΑ ποῦ ἔρχεται ἀπὸ δεξιὰ,
 σταματοῦντε τοὺς θρήνους.)

ΕΞΟΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΣ

ΧΟΡ. Μὰ τὸν Κρέοντα, ἐδῶ πέρα στὸ παλάτι, σκυθρωπὸς 1320
 βλέπω νᾶρχεται, κι ἄς πάψω τᾶρχισμένα βογγητά.
 ΚΡΕ. Ὦχ, τί νὰ κάμω! τί νὰ πρωτοκλάψω,
 τῆ μοῖρα μου ἢ τὴν πολιτεία, ποῦ σύννεφο
 τὴν περιζώνει, τέτοιο, καὶ στὸν Ἄδη
 τὴν ταξιδεύει μὲς' ἀπ' τὸν Ἀχέροντα!
 Κι ὁ γιός μου πάει, πέθανε γιὰ τὴ χώρα,
 κι ὄνομα πῆρε ἀντρειωμένο, μὰ πιερὸ
 σ' ἐμένα, ποῦ νά, τώρα, αὐτοσφαγμένον,
 ἀπ' τοὺς γκρεμοὺς τοῦ δράκοντα στὰ χέρια μου
 τὸν πῆρα καὶ τὸν ἔφερα. Καὶ σκούζει
 τὸ σπῆτι μου ὄλο, κ' ἐγὼ ὁ γέρος ἔρχομαι
 τῆ γριὰ τὴν ἀδερφή μου, τὴν Ἰοκάστη 1330
 νὰ πάρω, γιὰ νὰ λούσῃ καὶ τὸ λείψανο
 νὰ βγάλῃ στολισμένο τοῦ παιδιοῦ μου,—

- πὸν πιά δὲν εἶναι!— Γιατὶ πρέπει τοὺς νεκροὺς
τιμώντας, ὅποιοι ζῆ ἀκόμα, νὰ δείχνῃ
τὸ σέβας του στὸ θεὸ τοῦ κάτω κόσμου.
- ΧΟΡ. Λεῖπει Κρέοντα, ἡ ἀδερφή σου ἀπ' τὸ παλάτι,
καὶ ἀντάμα μὲ τὴ μάinna ἢ κόρη, ἢ Ἀντιγόνη.
- ΚΡΕ. Ποῦ; σὲ ποιά πάνε συφορά;— Ξεδιάλυνέ μου...
- ΧΟΡ. Ἐμαθε πὼς οἱ γιοὶ τῆς πάνε, οἱ δὺὸ μονάχοι,
μὲ τάρματα νὰ χτυπηθοῦνε γιὰ τὸ θρόνο.
- ΚΡΕ. Τί λές; κ' ἐγώ, νεκροφιλόνας τὸ παιδί μου, 1340
τόσο πιά δὲ συνέφερα;— νὰ μὴν τὸ ξέρω;
- ΧΟΡ. Ἄμ' ἡ ἀδερφή σου τράθηξε γιὰ κεῖ πολλήωρα,
Κρέοντα καὶ πῆρε πιά θαρρῶ, τέλος καὶ ὁ ἀγώνας
γιὰ τὴ ζωὴ, μὲ τὰ παιδιά τοῦ Οἰδίποδα.
- ΚΡΕ. Ὠϊμένα! τὸ σημάδι νά, τὸ βλέπω, ἐκεῖνο
τὸ πικρὸ μάτι καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου
πὸν ἔρχεται δῶ νὰ μᾶς τὸ πῆ τί γίνεται.
- Ἔρχεται ἄλλος ΑΓΓΕΛΟΣ ἀπ' ἀριστερά.
- ΑΓΓ. Ἄμοιρος ἐγώ! τί λόγο, τί μαντάτα νὰ σᾶς πῶ;
ΚΡΕ. Σβήσαμε! ἄνοιξες τὸ χεῖλι μ' ἄσκημα πρωτόλογα!
- ΑΓΓ. Ἄμοιρος! ξαναφρονᾶζω πὸν φριγτὰ φέρνω κακά. 1350
- ΚΡΕ. Καὶ στὰ περασμένα πάθη καὶ ἄλλα ἀκόμα θὰ μᾶς πῆς;
- ΑΓΓ. Πάνε οἱ γιοὶ τῆς ἀδερφῆς σου, δὲ θωροῦνε πιά τὸ φῶς.
- ΧΟΡ. Ὠ, ὦχ!
μεγάλα πάθη πὸν μὴνᾶς σ' ἐμένα καὶ στὴ χώρα!
- ΑΓΓ. Ὡ ἐσεῖς παλάτια! γιὰ τοὺς γιουὺς τοῦ Οἰδίποδα,
τὸ μάθατε πὼς πάνε μὲ ἴδιες συφορές;—
- ΧΟΡ. Νὰ σακρῦσουν κ' οἱ πέτρες, ἂν εἶχανε τού·
- ΚΡΕ. Ὠϊμένα! βαριοθάνατη, μεγάλῃ συφορά!
ὄϊμέ κακῶ, ὁ ταλαίπωρος, ὁ δύστηνος ἐγώ!
- ΑΓΓ. Κι ἂν ἤξερες καὶ τᾶλλα ἀκόμα τὰ κακά...
- ΚΡΕ. Καὶ πὼς μπορεῖ ἀπὸ τοῦτα νᾶναι καὶ χειρότερα; 1360
- ΑΓΓ. Πέθανε ἡ ἀδερφή σου μὲ τοὺς δὺὸ τῆς γιουὺς.
- ΧΟΡ. Σύρτε φωνή, σηκώστε μυρολόι,
καὶ στὸ κεφάλι μάρμαρο τοὺς χτύπους τῶν χειρῶν!
- ΚΡΕ. Μαύρη Ἰοκάστη, τί τέλος πῆρε ἡ ζωὴ σου,
καὶ ὁ γάμος σου μὲ τῆς Σφιγγὸς τὰ αἰνίγματα!—
Μὰ πὼς τῶν δὺὸ παληκαριῶν ἔγινε ὁ φόνος,

κι ὁ ἀγώνας μὲ τάναθεμα τοῦ Οἰδίποδα; —
πές μου νὰ μίθω.

ΑΓΓ.

“Ὅσα μπροστά στους πύργους
γενήκανε καλότυχα στη χώρα,
τὰ ξέρεις. Τὸ περῶμα τοῦ κίστρον
μακριὰ δὲν εἶναι, ποὺ ὅλα νὰ μὴν ξέρης
ποὺ γίνονται. Μ’ ἀφοῦ τὰ παληκάρια
τοῦ γέρον Οἰδίπου μὲ τὰ χάλκινα ὅπλα
στολίωσαν τὰ κορμιά, πήγαν καὶ στήσαν
καταμεσῆς στῶν ἀσκεριῶν τάλωνι
τοὺς δυὸ ἀρχηγούς καὶ διαλοὶ πολεμάρχου,
καθὼς σὲ ἀγώνα ποὺ δυὸ πολεμᾶνε
μὲ τὰ κοντάρια. Καὶ θωρώντας στὸ Ἄργος
ὁ Πολυνείκης ἔβαλε κατάρης:

1370

«Ὡ δέσποινα Ἥρα, — γιὰτ’ εἶμαι δικός σου
ποὺ πήρα μὲ στεφάνι ἐγὼ τὴν κόρη
τοῦ Ἄδράστου, καὶ τὴ χώρα του ἔχω οἰκία μου, —
δῶσ’ μου τὸν ἀδερφό μου νὰ σκοτώσω
καὶ ἀντίμαχο τὸ χέρι τὸ δεξιὸ μου
νὰ αἱματοβάψω νικηφόρο!» — ἀνόσιο
βραβεῖο ζητώντας: τὰδέρφι νὰ σφάξῃ!

1380

Καὶ σὲ πολλοὺς ἢ εὐκὴ του ἔφερνε δάκρυα,
κ’ ἔρριξε ὁ ἕνας λοξὲς ματιὰς στὸν ἄλλον.
Μὰ ὁ Ἐτεοκλῆς τὸ δῶμα τῆς Παλλάδας
θωρώντας τῆς χρυσάσπιδος δεήθηκε: —
«Ὡ κόρη τοῦ Διὸς, δῶσ’ μας κοντάρι
καλλίνικο μὲ τοῦτο ἔδῶ τὸ χέρι
νὰ μπήξω μέσ’ στὰ στήθια τοῦ ἀδερφοῦ μου,
νὰ τονὲ σφάξω, ποὺ ἤρθε τὴν πατρίδα
νὰ μοῦ κουρσέψῃ!» — Καὶ ἅμα ἡ δάδα ἐρρίχτη,
φονικῆς μάχης σημάδι, ὡς νὰ ἤχοῦσε
Τυρρηνικὴ σάλπιγγα, οἱ δυὸ τους δρόμο
παίρνουνε φοβερὸ νὰ χτυπηθοῦνε.
Καὶ σὰν κάπροι ἀκονώντας τᾶγρια δόντια,
μ’ ἀφροὺς στὰ γένηια μουσκεμένοι, σμίξαν
καὶ χρούσαν τὰ κοντάρια· μὰ στάσπιδια
μέσα ζαρῶναν, καὶ ἄστοχα γλιστροῦσε
τὸ σίδερο. Κι ἂν ἔβλεπε κανεὶς τους

1390

πάνον ἀπ' τοὺς γύρους τάλλουνοῦ τὸ μάτι,
 ξάμωνε πρὸς τὸ στόμα μὲ τῆ λόγχη,
 ζητώντας νὰ τὸ φτάσῃ. Μὰ ζυγόναν
 ὁμορφα στὰ πλουμίδια τῶν ἀσπίδων
 τὰ μάτια, — κ' εἶταν πάντ' ἀργὸ τὸ δόρυ.
 Καὶ στάλαζε ἴδρος σ' ὄσους τοὺς θεωρούσαν 1400
 πιώτερο, ποῦ δειλιούσαν γιὰ τοὺς φίλους,
 παρὰ στοὺς μονομάχους. Καὶ σκουντώντας
 ὁ Ἐτεοκλῆς μὰ πέτρα, ποῦ τὸ βῆμα
 τοῦ ἐφράζε, μὲ τὸ πόδι, ὅξω τὸ βγάξει
 ἀπ' τὴν ἀσπίδα καὶ μὲ τὸ κοντάρι
 τὸν πέτιχε, σὰν εἶδε ὁ Πολυνείκης
 στὸ σίδερο πληγὴ καὶ φανερώθη·
 τοῦ κάρφωσε τὸ δόρυ μέσ' στὴν κνήμη, —
 κι ἀλάλαξε ὄλο τῶν Δαναῶν τὰ σκέρι.
 Κι ἅμα τὸν ὄμο του εἶδε, ἀπὸ τὸ μόχτο
 ποῦ γύμνωσε, μπήγει μ' ὄρμη στὰ στήθια
 τοῦ Πολυνείκη ὁ πρωτολαβωμένος 1410
 τῆ λόγχη, καὶ στοῦ Κάδμου τοὺς πολῖτες
 δίνει χαρὰ· μὰ σπάζει ἐμπρὸς τὸ δόρυ.
 Καὶ μένοντας δίχως κοντάρι, πίσω
 πατάει, κι ἀρπώντας μάρμαρο-κοτρῶνι
 τινάζει, καὶ τὰκόντιο δυὸ στὴ μέση
 τοῦ σπᾶ κ' ἡ μάχη ζύγιαζε ἴσα κ' ἴσα,
 ποῦ χάσανε κ' οἱ δυὸ τους τὰ κοντάρια.
 Καὶ τότε τὰ σπαθιά κ' οἱ δυὸ φουχτώνουν,
 χύνονται, τὰ σκουτάρια σμιχτὰ ράσσουν,
 καὶ κίνουν πολὺ σάλαγο ἀπ' τοὺς χτύπους.
 Καὶ ὡς τὸ θυμῆθη ὁ Ἐτεοκλῆς, μὲ τρόπο 1420
 μπάζει στὸν ντόπιο παλαμὸ τὸ δόλο
 τῶν Θεσσαλῶν. Ξεφεύγοντας τὸν κόπο,
 φέρνει στὰ πίσω τὸ ζερβὶ του πόδι,
 καλὰ προφυλαγμένος στὰ λαγγόνια,
 καὶ τὸ δεξιὸν τοῦ πόδι ἀντιπατώντας
 μέσ' ἀπ' τὸν ἀφαλὸ μπήγει τὴ σπάθα
 κι ὡς πέρα στὰ σφοντύλια τὴν καρφώνει. —
 Συγκλίνοντας πλευρά, γαστέρα, ὁ δόλιος,
 στᾶζοντας αἷμα, πέφτει ὁ Πολυνείκης.

Κι ὁ ἄλλος, σὰ νικητῆς καὶ δοξασιμένος,
 πετώντας χίμου τὸ σπαθί, τὸν γδύνει,
 μὴν ἔχοντας τὸ νοῦ του στὸν πεσμένο, 1340
 παρὰ στὴν ἀρπαγή. Κακὸ τοῦ βγήκε!

Γιατὶ σιγανασαίνοντας ἀκόμα,
 στὸ θλιβερό του πέσιμο βαστώντας
 τὸ σπαθί, — λιγοστά, μὰ ὡς τὸ σικώτι
 τοῦ Ἐτεοκλῆ, τάπλώνει ὁ Πολυνεΐκης
 ποῦ εἶταν πεσμένος. Καὶ τὸ χῶμα ἀρπώντας
 κ' οἱ δύο τους δαγκωτῶ, πέφτουνε δίπλα,
 δίχως κανεὶς τους νὰ πάρῃ τὴ νίκη.

XOP. Ἄλοϊ, γιὰ πόσα, Οἰδίποδα, θρηνώ σε
 δεινά! Καὶ τὴν κατάρα σοῦ ἀληθεύει,
 καθὼς μοῦ φαίνεται ὁ θεός.

ΑΓΓ. Μ' ἄκουε τώρα,

κοντὰ σὲ κεῖνα τὰ δεινά, καὶ τοῦτα. — 1440

Ἐκεῖ ποῦ οἱ γιοὶ πεσμένοι ξεψυχοῦσαν,
 νά, καὶ προφταίνει ἡ δόλια τους ἡ μάννα,
 σερμένη ἀπὸ τὴν κόρη κι ἀπ' τὰ πόδια,
 πρόθυμα, τὰ δικὰ της. Κι ἅμα τὰ εἶδε
 στὸν τόπο λαβωμένα καὶ σφαγμένα,
 σκουῖζει: — «Ἄχ, παιδιὰ μου! πάρωρα δῶ-πέρα
 φτάνω βοηδρόμα!» — Καὶ στὸ κάθε τέκνο
 γερμένη χῶρια, ἔκλαιγε καὶ θρηνοῦσε
 τὸν πολὺ κόπο τοῦ μαστοῦ, βογγώντας,
 κι ἀντάμα ἡ ἀδερφή συντρόφισσά της:

«Ὁ γεροκόμοι τῆς μάννας! ὁ ἀδέρφια
 γλνκά, ποῦ μοῦ ἀφανίσσατε τὸ γάμο!» — 1450
 Κι ἀνάσα μαυροθάνατη ἀπ' τὰ στήθια
 ἔχυνοντας ὁ Ἐτεοκλῆς, ὁ ἀφέντης,
 ἀκούει τὴ μάννα, καὶ ἄτονο τὸ χέρι
 τῆς ἀπιθώνει, καὶ φωνὴ δὲ βγάζει,
 μ' ἀπὸ τὰ μάτια τῆς μιλάει μὲ δάκρυα, —
 σημάδι τῆς ἀγάπης. Κι ὁ ἄλλος, ζώντας
 ἀκόμα, πρὸς τὴν ἀδερφή του στρέφει
 καὶ τὴ γριά του μάννα, ὁ Πολυνεΐκης,
 καί, «Σθήσαμε!» — λέει — «μάννα! ἔσένα κλαίω,
 τὴν ἀδερφή, καὶ τὸ νεκρὸ μου ἀδέρφιν»

φίλος, κ' ἔγινε ὀχτρος· μὰ πάντα φίλος!
Μὰ θάρτε με, μαννούλα κι ἀδερφή μου,
σὲ χῶμα πατρικό, καὶ τὴν πατρίδα
πραίνετε πὸν ὀργίστηκε μαζί μου. 1460

Τόσο ἀπ' τὴν πατρικὴ μου γῆ νὰ τύχω,
κι ἄς ἔχασα τὸ θρόνο. Κ' ἔλα, ἄς κλείσῃ
τὰ βλέφαρά μου τὸ δικό σου χέρι,
μητέρα! — Καὶ στὰ μάτια του μονάχος
τὸ βάζει ἀπάνω. — « Ἐχετε γειὰ σκοτάδι
μὲ περιζώνει κίολα... » — Κ' οἱ δυὸ ἀντάμα
τὴ ζήσῃ τους τὴν ἄθλια ξεψυχήσαν.

Κ' ἡ μάννα, τέτοια σφοδρὰ σὰν εἶδε,
τρελὴ ἀπ' τὸν πόνο, ἀρπάζει ἕνα σπαθὶ τους
καὶ πράζει φοβερά· μὲσ' στὰ γλυκιά της τέκνα 1470
πέφτει νεκρή, — κ' οἱ δυὸ στὴν ἀγκαλιά της.

Κι ὀρθὸς τινάχτηκε ὁ λαὸς σὲ λόγων
ἀμάχη: ἡμεῖς πὸς ὁ δικός μου ἀφέντης
νίκησε, — κ' οἱ ἄλλοι, πὸς ἐκεῖνος. Κ' εἶταν
λογοτριβὴ στοὺς στρατηγούς: ἐκεῖνοι,
πὸς ἔδωκεν ὁ Πολυνεΐας πρῶτος
τὴν κονταριά, — κι αὐτοί, πὸς σὰν πεθάναν
κ' οἱ δυὸ τους, πουθενὰ δὲν πέφτει ἡ νίκη.

Ὡς τόσο ἡ Ἄντιγόνη ἀποτραβιέται
πὲρ' ἀπ' τὰσκέρι· κι ὄλοι στὰ ὄπλα ὀρμᾶνε.
Κ' εἶχαν τὸ νοῦ τους, ὁ λαὸς τοῦ Κάδμου,
μὲ τάξῃ στὶς ἀσπίδες πλαῖ στημένοι.

Καὶ στὸ στρατὸ τῶν Ἀργεῖων πὸν ἀκόμα 1480
δὲν εἶτανε μὲ τάρματα φραγμένους,
ἔαφνου καθὼς χυμίζαμε, κανεῖς τους
δὲ βάσταξε, μὰ φεύγοντας στὸν κίμπο

στρωθῆκανε, καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε ποτάμι
ἀπ' τοὺς νεκροὺς πὸν σόριαζαν οἱ λόγῃες.

Κ' ἡμεῖς, καθὼς νικούσαμε στὴ μάχη, —
τάμα ἄλλοι στήναν, τρόπαιο στὸ Δία,
κι ἄλλοι τὰσπίδια ἀπ' τοὺς νεκροὺς Ἀργεῖτες
πὸν γδύναμε τὰ στέλναμε στὸ κάστρο,
λάφυρα. Κι ἄλλοι μὲ τὴν Ἄντιγόνη
τὰ σκοτωμένα λείψανα ἔδῶ φέρνουν,

νά τὰ κλάφουν οἱ φίλοι. Καί στή χώρα
 τούτη οἱ ἀγῶνες, ἄλλοι εὐτυχημένοι 1490
 βγήκανε, κι ἄλλοι σκοτεινοὶ καὶ μαῦροι.
 ΧΟΡ. Δὲ μᾶς ἔρχονται μόνο ἀκουστά τοῦ σπιτιοῦ
 τὰ δεινά· γιατί βλέπουμε κιόλα
 στοῦ παλάτι σιμὰ καὶ τὰ λείψανα
 τῶν τριῶν πεθαμμένων, πού με ἴδια θανῆ
 τὸν τρισκότεινον Ἄδη ἀποχτήσαν.

Ἔρχεται ἡ νεκρική πομπή, φέροντας τοὺς νεκροὺς τῶν δυὸ σκοτωμένων ἀδελ-
 φῶν καὶ τῆς Ἰοκάστης ἀπάνω σ' ἀμάξια πολεμικά. Καὶ συνοδεύει ἡ AN-
 ΤΙΓΟΝΗ μὲ γυνή τὴν κεφαλή, μὲ τὴν κόμη λυτὴ καὶ σουρωαδμημένα τὰ
 μάγουλα· καί, ξεσηθιασμένη, δέρνεται θρηνώντας.

ANT. Δίχως τάχινὰ σγουροπλέξουδα μάγουλα
 νᾶχω κρυμμένα, οὐδὲ νᾶναι παρθένας 1500
 ντροπαλῆς κοκκινάδι στὴν ὄψη
 κάτω ἀπ' τὰ βλέφαρα ἐτούτη ἡ πορφύρα, —
 σέρνουμε Βάσχη σὲ λείψανα

κι ἀπ' τὴν κόμη τὴν μπόλια πετώντας,
 λύνω τὰ κρόκινὰ πλούσια μου πέπλα
 σὲ νεκρῶν πολυστέναχτο ξόδι. Ἄχ, ὠϊμένα! —
 ὦ Πολυνείκη, γεννήθηκες ἴδιο
 τὸ παρανόμι σου! — ἀλοίμονο, Θήβα μου! —
 κι ὁ θυμὸς σου — ὁ θυμὸς; — ὄχι! φόνος στοῦ φόνο
 τὸ παλάτι τοῦ Οἰδίποδα ρήμαξε,
 σ' αἶμα φριχτό, σ' αἶμα διέθρονον κλώντας.

Ποιά νὰ συγγιάψῃ μου; 1510

ποιά μυχολόγα τεχνίτρα στὰ δάκρυα, στὰ δάκρυα,
 νὰ καλέσω; — ἄχ, παλάτι, παλάτι! — πού τριδιπλα
 τὰ συναίματα τοῦτα κορμιὰ κουβαλῶ,
 μάννα καὶ γιούς, — νὰ τὰ χαίρεται ἡ Στρίγλα!
 πού τὸ σπῆτι τοῦ Οἰδίποδα ἀπὸ χρόνια τὸ ρήμαξε,
 ἅμα τὸν ἀγνωρο ἀχὲ τῆς ἀνήμερης Σφίγγας
 εὐκόλα ἐσὸ τὸνὲ γνώρισες,
 καὶ τὴ μάγισσα σκότωσες,
 ἄχ, πατέρα μου, ὠϊμένα!

Ποιά Ἑλληνίδα ἢ βάρβαρη, 1520
 ἢ ὡς τώρα ἄλλος ἀφέντης

ἀπ' τὸ ἐφήμερο γένος,
 ἔπαθεν ὀλοφάνερα
 βίασана ἀπὸ τόσα πάθῃ,
 σὺν τοῦτα ποῦ κλαῖς, ἄμοιρη;
 Τάχα ποῖο πουλί νὰ κάτῃ
 σὲ δρὺν καὶ σ' ἔλατο ψηλά,
 στὸ κλαδιά τὰκρόφυλλα,
 θάρσῃ στοὺς ὀδυρμούς μου,
 κοὺν ἀπὸ μάνν' ἀρφάνεψα,
 καὶ αὐτὸ νὰ συθρηγήσῃ; —
 Ποὺ σὲ τούτους μύρουμα
 θρηνο καὶ μυρολόι,
 κ' ἔρμη καὶ ὀλομόναχη
 περνώντας τὴ ζωὴ μου,
 πάντα θὰ θρηνολογῶ
 χύνοντας μαῦρο δάκρυ!

1530

Σὲ ποιόν τὰ μαλλιά μαδώντας νὰ τὰ πρωτορῖξω;
 πλάϊ στοὺς δίδυμους τῆς μάννας τοὺς μαστοὺς,
 ποὺ μὲ θρέψανε μὲ γάλα,
 ἢ στὰ σκοτωμένα ἀδέρφια, νὰ σκεπιάσω
 τὶς θανατερὲς πληγές; —

(Στρέφοντας πρὸς τὰ προπύλαια φωνάζει.)

Συνορᾶ μου! ἀπὸ τὸ σπῖτι πρόβαλε,
 δείχνοντας τὴν τυφλωμένην ὄψιν;
 φέρ' ἐδῶ, γεροπατέρα Οἰδίποδα,
 τὰ πολὺπαθὰ σου χρόνια, —
 ποὺ ὄχι μόνο στὸ παλάτι, παρὰ κ' ἔξω
 στὸν ἀέρα, τὸ σκοτάδι ρίχνοντας στὰ μάτια σου,
 ζωὴ τραβῆς μακρόπνοη.
 Μ' ἄκουσες; — καὶ ἂν γυροφέρνῃς στὴν αὐλὴν
 τὰ γεροντικά σου πόδια, ἢ στὰ στρωσίδια
 κοίτεσαι, βαριόμοιρε!

1540

(Καὶ ἀνεβαίνει τὰ προπύλαια γιὰ νὰ στηρίξῃ τὸν τυφλὸ πατέρα τῆς, τὸν ΟΙ-
 ΔΙΠΟΔΑ, ποὺ προβαίνει ἀπ' τὸ παλάτι, πασπατεύοντας νὰ βρῇ μὲ τὸ ρα-
 βδί τὸ δρόμο.)

ΟΙΔ. Τί μ' ἔβγαλες, κόρη, μὲ βόγγους καὶ δάκρυα,
 στὸ φῶς ἀπ' τὸ θάλαμο τὸ σκοτεινὸ μου,

- πού κοιτόμουν; — ὄξω μὲ πόδι τυφλὸ
 νάρθῳ ψηλαφώντας, — τὸν ἄφρατον ἴσκιον ἐμένα
 στὸν ἄσπρον αἰθέρα, — κουφάρι ἀπ' τὸν Ἄδη, 1550
 καὶ ὄνειρου σκιά φερωμένη . . .
- ANT. Πικρὸ μῆνημα τόρα θὰ λάβης, πατέρα
 τὰ παιδιά σου τὸ φῶς πιά δὲ βλέπουνε,
 μήτε ἡ γυναῖκα πού πάντα, κοντὰ στὸ ραβδί,
 τὸ τυφλόποδο πόδι ὄλο χάδια σοῦ φρόντιζε, —
 ἄχ, πατέρα μου, ὀϊμένα!
- OIA. ὦχ, μὲ τὰ πάθη μου! αὐτὰ νὰ βογγῶ, νὰ στεναῶζω μοῦ μένει.
 Πῶς; μὲ ποιὰ μοῖρα, μαζί τρεῖς ψυχῆς ἀπ' τὸν κόσμον
 λείψανε; — πές μου, παιδί μου. 1559
- ANT. Μήτε νὰ βροῖσω, μήτε χαρὰ στὸ κακὸ γιὰ νὰ δεῖξω,
 παρὰ μὲ πόνον ψυχῆς σοῦ τὸ λέγω: βαριά φορτωμένους
 μὲ σπαθιά, μὲ φωτιά καὶ μὲ φόνισσες μάχες,
 ἔπεσε ἀπάνω στὰ τέκνα σου τᾶμοιρα ὁ μαῦρος σου δαίμονας,
 ἄχ, πατέρα μου, ὀϊμένα!
- OIA. ὦϊμέ, —
- ANT. (Πικρὰ χαμογελώντας.)
 Καὶ τ' εἶναι τοῦτοι οἱ στεναγμοὶ σου;
 OIA. παιδιά μου!
 ANT. ὦ, ναί! σὲ συνελήθε ἡ λύπη. —
 Κι ἂν τὰ τετραῦγα τᾶρματα ἀκόμα θεωρώντας
 τοῦ Ἥλιου γυρνοῦσες νὰ ἰδῆς τὰ κορμιά τῶν νεκρῶν
 μὲ τὰ δικά σου τὰ μάτια! . . .
- OIA. Ἡ συφορά τῶν παιδιῶ μου ὀλοφάνερη . . . 1570
- ANT. Κάνοντας ὄλους νὰ κλαῖνε πικρά, μὲ τὰ δάκρυα
 τὰ φανερά της, στὰ τέκνα της ἔτρεχεν, ἔτρεχε,
 φέροντας νὰ προσκλαυτῆ, νὰ κλαυτῆ τὸ μαστό της.
 Κ' ἤρε σιμὰ στῆς Ἠλέχτρας τὶς πόρτες τοὺς γιούς της,
 στὸ λωτοφόρο λιβάδι, τοὺς ἤρε ἡ μητέρα,
 σὰ μαντρωμένα λιοντάρια πού μάχονταν κίβλα
 μάχην ἰσόπαλη, κ' εἶταν κ' οἱ δυὸ βουτημένοι
 στὸ αἶμα ἀπ' τὶς λόγχες — σπονδὴ παγερὴ τοῦ θανάτου,
 πού ἔπαιρνε ὁ Ἄδης κι ὁ Ἄρης κερνοῦσε. 1581
 Καὶ τὸ χυλκόμετο ἀρπώντας σπαθὶ τῶν νεκρῶν ἀποδίπλα
 μέσ' στὸ κορμὶ της τὸ μπῆγει, καὶ μὲ τὸν καιμὸ τῶν παιδιῶν

πέφτει σιμὰ στὰ παιδιά της.

Κι ὅλα, πατέρα, τὰ πάθη σὲ τούτη τῇ μέρᾳ
σύναξε στὸ ἔρμιο παλάτι μας ἕνας θεός,
ποὺ ὅλα τοῦτα τελειώνει!

ΧΟΡ. Πολλά' φερε κακὰ στοῦ Οἰδίποδα τὸ σπίτι
τούτη ἡ μέρᾳ μ' ὣς λέμε καὶ καλὰ στερνά!

ΚΡΕ. (Προβαίνοντας στὴ μέση.)

Τὰ μυρολόγια πάψετε, κ' εἶναι ὄρα
φροντίδα νὰ γενῆ γιὰ τὴν ταφή τους. —
Καὶ ἄκουσε τοῦτα, Οἰδίποδα, τὰ λόγια'
τῆς χώρας τὴν ἀρχὴ μου ἔδωκε ὁ γιὼς σου
ὁ Ἑτεοκλής, στὸν Αἴμονα γιὰ προίκα
δίνοντας, καὶ τὴν κόρη σου γυναῖκα,
τὴν Ἀντιγόνη. Μὰ δὲ θὰ σ' ἀφήσω
νὰ κατοικῆς στὸ χῶμα τοῦτο ἀκόμα
γιατὶ ρητὰ μᾶς τὸ εἶπε ὁ Τειρεσίας:
ὅσο σὺ κατοικεῖς στὸ χῶμα τοῦτο,
καλὸ ποτὲς δὲ βλέπει ἡ πολιτεία.

1590

Μόνο, ἔλα, δρόμο! — Καὶ δὲ λέγω τοῦτα,
γιὰ νὰ σὲ βρῶ, οὔτε πὼς εἶμαι ὀχτρὸς σου,
παρ' ἀπ' τὸ μαῦρο δαίμονά σου ἡ χώρα
μὴν πάθῃ καμιὰ συφορά, φοβοῦμαι.

ΟἶΔ. Ὡ μοῖρα, ἔτσι ἄθλιον, ἄμοιρον ἀρχῆθε
ποὺ μ' ἔκαμες, — κανεὶς στὸν κόσμον ἄλλος!

1600

Ποὺ καὶ στὸ φῶς πρὶν ἔβγω ἀπὸ μητέρας
σπλάγνο, ἄγεννο, στὸ Λαῖο μὲ εἶπε ὁ Φοῖβος
πὼς τοῦ πατέρα φονιάς θὰ γενόμεον, —
ὠϊμένα, ὁ δόλιος! Κι ἅμα ἦρθα στὸν κόσμο
πάλε ὁ πατέρας ποὺ μ' ἔσπειρε, βάζει
νὰ μὲ σκοτώσουν, θαρρώντας πὼς εἶμουν
ὀχτρὸς, γιατί νὰ σκοτωθῆ ἀπὸ μένα
γραπτὸ εἶταν καὶ μὲ στέλνει, ἐνῶ ζητοῦσα
βυζὶ — τὸν ἄθλιο — στὰ θεριά προσφάγι, —
ποὺ νά! γλυτώνω. Ἄμποτε στοῦ Ταρτάρου
τάβυθο χάος νᾶχε ὁ Κιθαιρώνας
βουλιάζει, ποὺ δὲ μ' ἄφηκε νὰ σβήσω,
παρὰ καὶ νὰ δουλέψω ἔδωκε ἡ μοῖρα
στὸν Πόλυβο ὡς ἀφέντη. Καὶ σκοτώνω,

1610

ὁ ἄμοιρος, τὸν πατέρα μου τὸν ἴδιο,
καὶ παίρνω τὴν ταλαίπωρην τῆ μάνας
στεφάνι, καὶ ἀδερφοὺς κἀνω τοὺς γιούς μου,
κ' εἶμαι ὁ χαμὸς τους, — πὸν πῆρ' ἀπ' τὸ Λαῖο
κληρογομιὰ κατάρης, καὶ στοὺς γιούς μου
τίς ἔδωκα, Γιατὶ ἄμναιος δὲν εἶμαι
τόσο πιά ἐγώ, πὸν δίχως νὰ τὸ θέλῃ
κανεὶς θεός, νὰ φρευᾶξω τέτοια ἀτός μου
στά μάτια μου, στὴ ζήση τῶν παιδιῶ μου! —
Μ' ἄς εἶναι. Ἐγὼ τί κἀνω ὁ ἄμοιρος τώρα;
Ποιὸς ὀδηγὸς τὸ τυφλὸ πόδι ἐμένα
θὰ συντροφέψῃ; Ἐτούτῃ ἢ πεθαμμένη;
Μὰ βέβαια, τὸ γνωρίζω, — ἀρκεῖ νὰ ζῶσε...
Μὴ τὰ δυὸ μου καλόπαιδα; Δὲν εἶναι
γὰ μένα πιά! Μ' ἀκόμα νιὸς ἂν εἴμουν,
θαῖβρισκα τάχα μόνος μου νὰ ζήσω;
ποῦθε; — Τί μὲ σκοτώνεις, ἔρριξα ἔτσι,
Κρέοντα; — Ναί, μὲ σκοτώνεις, ἂν ὄξω
μὲ διώξης ἀπ' τὴ χώρα! —

1620

(Κάνει νὰ πῆσῃ στὰ γόνατα, μὰ κρατιέται περήφανος.)

Ὅχι! τὰ χέρια

τυλίγοντας στὰ γόνατά σου γύρω,
δὲ θὰ ξεπέσω. Τὴν ποτὲ ἀρχοντιά μου,
μηδὲ καὶ ἂν δυστυχῶ, δὲ θὰ προδώσω!

ΚΡΕ. Καὶ σὺ καλὰ τὸ λές, νὰ μὴ λερῶσης,
τὰ γόνατά μου, κ' ἐγὼ δὲ σ' ἀφήνω
ἔδῳ νὰ μείνης. —

1630

(Στὴν ἀκολουθία του.)

Μ' ἀπ' τοὺς νεκροὺς τούτους
πρέπει τὸν ἕνα πιά μέσ' στὸ παλάτι
νὰ τὸν πᾶτε· καὶ τοῦτον, πὸν ἦρθε μ' ἄλλους
μαζί, νὰ μᾶς κουρσέψῃ τὴν πατρίδα, —
τοῦ Πολυνείει τὸ κορμί, ἄθαρτο, ἔξω
πετάχτε τὸ ἀπ' τὰ σύνορα τῆς χώρας.
Καὶ τοῦτο ἄς κηρυχθῇ στοὺς Καδμείους ὄλους: —
τὸ νεκρὸ τοῦτον, ὅποιος νὰ στολιῇ

- πιαστῆ, ἢ μὲ γῶμα νὰ σκεπάζῃ, θάναι
 θάνατος ἢ ποινή του· παρ' ἄς μείνῃ
 στὰ ὄρνια ἀκλαυτος, ἄταφος, νὰ τὸν φάνει! —
 Καὶ σὺ, Ἄντιγόνη, τοὺς τριδιπλοὺς θρήνους
 παύοντας τῶν νεκρῶν, ἔμπα στὸ σπίτι
 καὶ πέργα σὰν παρθένα, ἢ μέρα νάρθη
 τοῦ καθαροῦ ἀπ' τὸ πένθος καρτερώντας
 μὲ τοῦ Αἴμονα τὸ νυφικὸ κρεββάτι.
- ANT. Πατέρα, τί φριχτὰ τραβοῦμε πάθη!
 Πῶς σὲ θρηνώ, κι ἀπ' τοὺς νεκροὺς περίσσια!
 Γιατί δὲν εἶναι ἀπ' τὰ δεινὰ γιὰ σένα
 τὸ ἓνα βαρὺ καὶ ἄλλο ὄχι, μὰ σ' ὄλα
 τὰ πάντα εἶσαι κακόνυχος, πατέρα!
 (Στρέφοντας πρὸς τὸν Κρέοντα.)
 Μὰ ἐσένα, τὸν καινούριο βασιλιά μας
 ρωτῶ· τί βρίζεις τὸν πατέρα μου, ὄξω
 διώχοντας ἀπ' τὴ χώρα; καὶ σὲ τοῦτον
 τὸν ἄμοιρο νεκρὸ τί βάζεις νόμους;
- KPE. Τοῦ Ἐτεοκλῆ ναι ἢ προσταγῆ κι ὄχι δική μας.
 ANT. Ἀστόχαστη· καὶ σὺ μωρὸς ποῦ τὴ δεχόσουν!
 KPE. Πῶς; δὲν πρέπει νὰ κάνουμε τὰ προσταγμένα;
 ANT. Ὅχι, — ἂν κακὰ ναι καὶ ἄσκημα παραγγελμένα.
 KPE. Τί; — κι ἄδικα θὰ πεταχτῆ στὰ σκυλιὰ τοῦτος;
 ANT. Γιατί ἄνομα τοῦ βάζετε σεῖς τὴν ποινή του.
 KPE. Γιατ' ἦρθε στὴν πατρίδα ὄχτρος, ποῦ ὄχτρος δὲν εἶταν.
 ANT. Μὰ νά! τὸ βρῆκε ἀπὸ τὴ μοίρα του, καὶ πάει.
 KPE. Καὶ τώρα μὲ τὸ θάψιμό του ἄς δώσῃ λόγο.
 ANT. Σὲ τί ἔφταιξε, ποῦ γύριψε τὸ μερτικό του;
- KPE. Τοῦτος, καὶ νὰ τὸ ξέρῃς, ἄταφος θὰ μείνῃ.
 ANT. Θὰ τὸν ἐθάψω ἐγώ, κι ἄς λέγῃ ὁ τόπος ἄλλα.
 KPE. Τότε, μ' αὐτόν, κ' ἐσὲ τὴν ἴδια θὰ συθάψῃς.
 ANT. Δόξα, νὰ κοίτωνται μαζί δυὸ ἀγαπημένοι.
 KPE. (στὴν ἀκολουθία του.)
 Πιάστε τὴ τούτη, κλείστε τὴ μέσ' στὸ παλάτι!
 ANT. Ἄς ἔρθουνε! τὸ λείψανο ἐγὼ δὲν τάψηνω.
 (Καὶ πέφτει ἀπάνω στὸ νεκρὸ τοῦ Πολυνείκη).
 KPE. Ἐκρίνε ὁ θεός, κοπέλλα μου, ὄχι μὲ τὸ νοῦ σου.

- ANT. Κ' ἔκρινε ἀκόμα, νὰ μὴ βρίζονται οἱ νεκροὶ μας.
 ΚΡΕ. Αὐτὸν κανεὶς δὲ θὰ σκεπιάσῃ μ' ἅγιον χῶμα!
 ANT. Naί, Κρέοντα, σ' ὀρκίζω, στὴ νεκρή μου μάννα. 1670
 ΚΡΕ. Τοῦ κάκου τυραννίῳσσαι· δὲ θὰ τὰπολάψῃς.
 ANT. Kἄν ἄφρησέ, με σύ, νὰ λούσω τὸ κορμί του . . .
 ΚΡΕ. Κι αὐτὸ 'ναὶ γιὰ τὴ χώρα ἐν' ἀπ' τὰ μπουδισμένα.
 ANT. Νὰ δέσω κἄν τριγύρω τις φριχτὲς πλιγγές του . . .
 ΚΡΕ. Σὺ νὰ τιμήσῃς τὸ νεκρὸ; — μὴν τὸ προσμένῃς!
 ANT. Ἀδέρφι μου! τὸ στόμα σου κἄν νὰ φιλήσω . . .

(Καὶ χύνεται νάγκαλιόση τὸ λείψανο, μὰ τὴν ἀρπάζει ὁ τύραννος.)

- ΚΡΕ. Στὸν ἄντρα σου μὴ φέρῃς συφορὲς μὲ θρήνουσ,
 ANT. Τί; ζωντανὴ θὰ πάρω ἐγὼ ποτὲ τὸ γιό σου;
 ΚΡΕ. Πολλὴ σου ἀνάγκη· τὸ γάμο πῶς θὰ ξεφύγῃς,
 ANT. Κ' ἢ νύχτα κείνη ὡς Δαναΐδα (1) ἄς μὲ λογιᾶσῃ! 1680
 ΚΡΕ. Εἶδες τί κριμα φοβερό; Καὶ τὸ κανκίεται!
 ANT. Naί, μάρτυράς μου τὸ λεπίδι καὶ τὸ ξίφος!
 ΚΡΕ. Καὶ τί σὲ βιάζει νὰ γλυτώσῃς ἀπ' τὸ γάμο;
 ANT. Μὲ τὸν πατέρα μου θὰ φύγω, τὸν τρισάθλιο.
 ΚΡΕ. Παληκαριὲς γιὰ σέν' αὐτὰ μὰ ὄχι, εἶναι τρέλες.
 ANT. Καὶ δὲν τὸ ξέρεις; — καὶ μαζὶ του θὰ πεθάνω!
 ΚΡΕ. Φεύγα! τὸ γιό μου δὲ σκοτώνεις! — Στὴν κατάρα!

(Καὶ ἀνεβαίνει ἀνήλεος τὰ προπύλαια, νὰ μῆ μέσα στὸ παλάτι.)

- OIA. Παιδί μου, τὴν εὐχή μου, γιὰ τὴ προθυμίᾳ σου . . .
 ANT. Μ' ἂν παντρευόμουν, κ' ἔφευγες μόνος, πατέρα;
 OIA. Μείνε καὶ χαίρου, κ' ἐγὼ στρέγω στὰ δεινά μου. 1690
 ANT. Καὶ ποῖος γιὰ σένα τὸν τυφλὸ θάγγη τὴν ἔννοια;
 OIA. Θὰ πέσω, ὅπου 'ναὶ ἡ μοίρα μου, νεκρὸς στὸ χῶμα.
 ANT. Καὶ ποῦ 'ναὶ ὁ Οἰδίποδας; ποῦ τὰ σοφὰ βρετὰ του;
 OIA. Πάω πιά! μιὰ μέρα μὲ ἔφησε, καὶ μιὰ μὲ σβήνει.
 ANT. Μὰ πρέπει ἐγὼ νὰ μοιραστῶ τὰ βάσανά σου.
 OIA. Ντροπὴ νὰ τρέξῃ μὲ τυφλὸ πατέρα ἢ κόρη.
 ANT. Στὴ φρόνιμη ὄχι, μὰ καμάρι της, πατέρα.
 OIA. Φέρε με τώρα, ὡς τὴ μητέρα σου νὰ φτάσω.

(1) Δηλαδή: ὅπως ἔκαμαν οἱ κόρες τοῦ Δαναοῦ, ἔτσι κ' ἐγὼ θὰ σφάξω τὸν ἄντρα μου τὴ νύχτα τοῦ γάμου.

- ANT. Νά, ἄγγιξε μὲ τὸ χέρι τῆ γλυκειά γριούλα.
(Καὶ τὸν ὀδηγεῖ σιμὰ στοὺς νεκρούς).
- ΟΙΔ. Ὡ μάννα μου, ὦ στεφάνι μου δυστυχισμένο! 1700
- ANT. Κοίτεται ἡ ἔρημ, ποῦ ὅλα τὰ δεινὰ τῆ βροχίαν.
- ΟΙΔ. Καὶ ποῦ οἱ νεκροὶ μου Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης;
- ANT. Νά τους, στρωμένοι πλευρὸ μὲ πλευρὸ κ' οἱ δύο τους.
- ΟΙΔ. Τὸ τυφλὸ χέρι βάλε στ' ἄθλια πρόσωπά τους.
- ANT. Νά, στὰ νεκρά σου ἀγόρια ζύγωσε τὸ χέρι.
- ΟΙΔ. Ὡ λείψανα γλυκά μου! ἔρμα, σ' ἔρμον πατέρα!
- ANT. Κ' ἐμένα τῆς καρδιάς μου ἀδέρφι, ὦ Πολυνείκη!
- ΟΙΔ. Τώρα ἀληθεύει κι ὁ χρησμός πῦρ τοῦ Λοξία.
- ANT. Ποιός; στὰ κακὰ κι ἄλλα κακὰ θὰ πῆς ἀκόμα.
- ΟΙΔ. Πὼς θὰ πεθάνω στήν Ἀθήνα ἐγὼ διαωγμένος. 1710
- ANT. Ποῦ; ἐσένα ποιός τῆς Ἀττικῆς θὰ δεχτῆ πύργος;
- ΟΙΔ. Ὁ ἱερὸς Κολωνὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ἀλογόρη⁽¹⁾. —
Μὰ ἔλα, στήριξε σὺ τὸν τυφλὸ σου πατέρα,
μὰ καὶ θέλεις μαζί του νὰ φύγῃς στὰ ξένα.
- ANT. Τράβα στήν ἔρημ ξενιτειά
τάγαπημένο χέρι
φέρε γεροπατέρα μου,
νὰ μ' ἔχῃς ὀδηγήτρα,
σὺν καλοτάξιδη πνοή.
- ΟΙΔ. Νά, κόρη μου, ξεκίνησα, —
γίνου ὀδηγός μου ἢ ἄραχλη.
(Καὶ στηρίζεται στὸν ὄμο της.)
- ANT. Γένηκ' ἀπόγινα ἄραχλη 1720
μέσ' στίς Θηβαῖες παρθένες
ἐγὼ, μὰ τὴν ἀλήθεια!
- ΟΙΔ. Ποῦ τὸ γέρικό μου ἀχνάρι νὰ τὸ βάλω;
δῶσ' μου, κόρη μου, ἀντιστύλι.
- ANT. Δῶθε, δῶθε ἀκλούθα με,
δῶθε πάτησε τὸ πόδι,
καὶ σὺν ὄνειρο βασιτήξου.

(¹) Δηλ. τοῦ Ποσειδῶνα, ποῦ εἶχε ἱερά του ζῶα τᾶλογα.

- ΟΙΔ. ὦχ, τί φριχτὸ στὴν ξενιτεῖα νὰ σέφνουμαι!
Μὰ ἐμένα ποῦμαι γέρος, ἅς με διώξουν . . .
ὦχ, βάσανα! τί βάσανα τραβῶ!
- ΑΝΤ. Τί βάσανα καὶ βάσανα; — Δὲ βλέπει τοὺς κακοὺς 1730
ἢ Δίκη τοῦ θεοῦ, μηδὲ τὰστόχαστα ἔργα
παιδεύει τῶν ἀνθρώπων.
- ΟΙΔ. Ἐγὼ ἔμαι πὸν μὲ οὐράνιο
καλλίνικο τραγοῦδι
δοξάστηκα, πὸν μιᾶς ξωθιᾶς
τάλλυτο βρῆκα νοιώσιμα!
- ΑΝΤ. Τῆς Σφιγγὸς θρηνεῖς τὴ δόξα . . .
Τὴν ἀλλοτινὴ εὐτυχία
μὴν τὴ μελετᾶς σοῦ ἀπόμεινε
μόνο τὸ πικρὸ μαρτύριο,
ἀπ' τὸν τόπο σου, πατέρα μου, διωγμένος
κάπου θάνατο νὰ βρῆς. 1740
Δάκρυα πόθου ἀφήνοντας
στὶς καλῆς μου, φιλενάδες,
θὰ μισέψω ἀπ' τὴν πατρίδα
σὲ ταξίδι ἀταίριαστο
γιὰ μένα τὴν παρθένα.
- ΟΙΔ. Κριῖμα στὴν καλὴ σου γνώση!
- ΑΝΤ. Στοῦ πατέρα τὰ δεινὰ
δόξα θὰ μοῦ χαρίσῃ . . .
Κλάψτε με τὴν ἄμοιρη
γιὰ τοῦ ἀδερφοῦ τὰ πάθη,
ποῦ ἄθαρτος ὁ δύστηχος
μισεύει ἀπὸ τὸ σπῆτι!
Μὰ κι ἂν γράφῃ ἡ μοῖρα μου,
πατέρα, νὰ πεθάνω,
νύχτα, μὲ τὸ χῶμα ἐγὼ
θὰ τὸν περιοκελάσω. 1750
- ΟΙΔ. Σῦρε μὲ τίς φίλες σου . . .
- ΑΝΤ. ὦ! ἅς πάψω πᾶ τὸ κλάμα
- ΟΙΔ. Δέηση κάμε στοὺς βοιμούς . . .
- ΑΝΤ. Χορτάσαν τὰ δεινὰ μου.

- ΟΙΑ. Στὴν ἀπάτητη σπηλιᾷ
 σύρε τοῦ Διονύσου,
 στὰ βουνὰ τῶν Μαινάδων (*).
- ΑΝΤ. Κ' ἐγὼ πότε ἀπ' τῆ Θήβα λαφόδεσμα
 γιὰ στολίδι στὸν ὄμο φορώντας,
 τὸν ἱερὸ τῆς Σεμέλης χορὸ
 στὰ βουνὰ γι' αὐτὸν χόρευσα, φέρνοντας 1760
 χάριον ἄχαρη ἐγὼ στοὺς θεούς;
- ΟΙΑ. (Χάνοντας κάθε πιά ἐλπίδα πὼς θὰ τὴν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ σιμά του,
 στρέφει καὶ λέγει στὸ λαό :)
 Τῆς πατρίδας μου ὦ πολῖτες δοξασμένοι, μὲ θεωρεῖτε
 τὸν Οἰδίποδα, ποὺ βρήκα τὰ περίφημα βρετά,
 καὶ ἄντρας εἶμουν τρισεγγάλος, ποὺ ἔσπασα τὴν ἔξουσία
 τῆς Σφιγγὸς τῆς ἀντροφόνος μοναχός μου, — τὴν ἐγὼ,
 ἄτιμος, ξεκληρισμένος, διώχνουμαι ἀπὸ τὴν πατρίδα!
 Μὰ γιατί τοῦτα νὰ κλαίω καὶ τοῦ κάκου νὰ θρηνῶ; —
 Στὴ θεοσταλμένη μοῖρα — θνητός εἶμαι — ὑπομονή . . .
 (Καὶ φεύγει βαρύνκαρδος ἀπ' ἀριστερά, στη-
 ρίζοντας τὸ χέρι στὸν ὄμο τῆς Ἀντιγόνης.)
- ΧΟΡ. Ὡ ἐπερσέβαστη Νίκη θεά,
 πάντα ἐσὺ τῆ ζωῆ μου κυβέρινα,
 καὶ λαμπρὰ χάριζέ μου στεφάνια! 1770

(*) Ἐννοεῖ τὸν Κιθαριόνα, τὸ ἱερὸ βουνὸ τοῦ Βάκχου.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Τὸ νέον βιβλίον τοῦ
κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΣΑ

“ΓΚΑΡΣΟΝ....ΕΝΑ ΟΥΓ΄ΣΚΥ!,,

[Ἀπὸ τῆ μεγάλης ζωῆ
τῆς Εὐρώπης, τῶν νυ-
κτερινῶν κέντρων καὶ
τῶν παράδοξων ἐρω-
τικῶν περιπετειῶν].

ΣΕΛΙΔΕΣ 250

ΔΡΑΧ. 30

Ἡ ΜΕΓΑΛΗΤΕΡΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

